

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theatrum Asceticum, Sive Meditationes Sacræ

Neumayr, Franz

Ingolstadii [u.a.], 1747

VD18 14516888

Annus IVtus De tertio gradu perfectæ Conversionis, qui est Timor Dei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54686](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54686)

INITIUM
SAPIENTIAE
TIMOR DOMINI

Pſalm. 110.

ARGUMENTUM
QUINQUE MEDITATIONUM,
ANNI M. DCC. XLV.

MEDITATIO I.

Primum Timoris Argumentum

M O R S.

ARGUMENTUM.

 Eriæ Conversionis negotium, sicut olim in Conversione S. Augustini velut in Idea universum simul conspeximus, & deinde per partes incepimus accuratiùs contemplari: ita hoc anno promovemus *ad tertium gradum*, totum denique Meditationum laborem excitando *timori Domini* addicentes. Postquam enim peccator beneficio *Devotionis Marianæ* abhinc *quinquennio* explicatæ lumen gratiæ impetravit, quo *illustratus Intellectus* ad salubrem, quem ante triennium
(nam

(nam inde tribus annis propter belli turbas Theatrum vacavit) intendebamus, horrorem perspexit, *Peccatum* verissimè *Summum Malum* esse: nihil est vel ordini rationis, vel solidæ *Asce- seos* principiis conformius, quàm ut ab intellectu *in voluntatem* labore converso, urgeamus *fugam* mali, quod præ omni alio malo fugiendum esse cognovimus. Ad hunc autem finem, dicite, quod aliud medium aut propiùs aut feliciùs quàm *timor Domini* serviet? Certè Regius Psalmista, cùm illum *Initium Sapientie* vocat, hoc sensu vocat, quòd reperire peccatorem sit nullum, qui *sapere* incipiat citiùs, quàm *timere*. Ergo ad timorem comparate animos, DD. Sodales, *ad timorem*, qui nos liberet ab omni *timendo*, sicut sperare nos jubet Spiritus sancti oraculum: *Timenti Dominum, bene erit in extremis.* Eccl. 1.

Timoris argumenta *ex hominis novissimis* promo, quibus consideratio de *Æternitate* addetur. Meditabimur autem summi momenti veritates tum *in Historiis*, tum *per Dialogos*, quoniam ista Methodus opportunior ad scopum interdum judicabatur: Et erit primæ Meditationis

Materia, Mors: *Statutum est hominibus semel mori.* Hebr. 9.

Puncta duo: 1. Homo moribundus.
2. Homo mortuus.

Fructus. Timor DEI, vitæ ac mortis Arbitri.

Propositum. Fuga *vite peccaminose*, qualis est eorum, qui & facile peccant, & diu in peccato persistunt.

Chorus Mortis improvise periculum exhibet in Parabola.
Luc. 12.

P E R S O N Æ.

Synesius, sive Intellectus.

Eusebius, sive Voluntas.

Emissarius Mortis.

PRO-

PROLOGUS.

Fides Rationem excitat, ut post intellectum grave Malum peccati, jam ad ejus fugam ex Meditatione No-
vissimorum seriò se animet, sanctòque DEI timore
intimè configi omnibus desideriis desideret.

Fides, Ratio.

- Ratio.* E Nimverò adhuc bene memini, *
Quæ à te, Fides, abhinc quadriennio didici.
Certum est, erravi,
Quoties ex peccato *bonum aliquod* mihi speravi.
Certum est, non dari in peccato *bonum utile*,
Non *honestum*, non *delectabile*:
Imò certum est, omne peccatum malum esse *pejimum*,
Malum *morte majus*, verùmque *Deicidium*.
Hoc didici, hoc capio, & ad horrorem intelligo.
- Fides.* Bene habet: ergò *cessasti desipere*.....
Jam, ut *incipias sapere*,
Ecce! ad hoc Palatium constituo te.
- Ratio.* Superi! Quæ Dignitas!
Quis splendor est magnificentiæ?
- Fides.* Hinc Dominæ, quæ incolit, nobilitatem intellige.
- Ratio.* Programma lego: Io! Incola est SAPIENTIA!
O RATIONI optabilis! ô dudum concupita,
Et diu sollicitè desiderata notitia!

Hhh

ARIA.

* Exhibetur Palatium Sapientiæ septem columnis insistens. *Prov. 9.*

A R I A.

1.

Salvete tecta aurea
 Et felicissima
 Patete votis atria
 O citò patete!
 Sum Soror Domûs Dominæ:
 Jungendi me cupidine
 Cor ardet: ah! patete!

2.

Ah! Soror, Soror aperi
 Sorori supplici!
 Aut, si non vis Sorori,
 Aperi amor!
 Soror amat: amor clamat:
 Aperi!
 Per moram cogis mori!

Fides. Pia placent desideria: sed festina lentè,
 In interiora Sapientiæ adyta aditus non datur repentè:
 Recordare, quòd olim *sub arbore scientiæ*
 Contemptâ Sapientiâ, te junxeris *stultitiæ*:
 Hanc Soror injuriam blandè vult exprobrare,
 Propterea in vestibulo jubet te expectare. *

Ratio. Heu me! quale video spectaculum!
 Sic me excipit Soror, & hic jubet morari?

Fides. Et novissima meditari,
 Unde discas timere Dominum,
 Quod est SAPIENTIÆ INITIUM.

ARIA.

* In atrio se exhibent quatuor novissima.

A R I A.

1.

Hic sta!

Hic, quantum possit DEUS,
 Quàm nihil HOMO REUS,
 Attentè pondera:
 Intelliges, quàm utilis
 Ex his in te *principiis*
 Formetur *Logica*.

2.

Hic sta!

In forma, cautè, clarè
 Hic disces disputare,
 Et cum victoria:
 Nam certiores aliæ
 Non dantur *bona Regulæ*
De consequentia.

Ratio. Confiteor: meritò hæc patior,
 Postquam præ Sapiëntia
 Tamdiu in amoribus fuit stultitia.

Fides. Moram patere: TIMOR fugabit stultitiam,
 Et introducet te ad Sapiëntiam.
 Timor sanat oculum,
 Fallacia auferens perspicilia:
 Timor purgat cerebrum,
 Et mala tollit præjudicia:
 Timor vim coërcet affectuum;
 Quæ impediunt animum,
 Ne percipiat optima Sapiëntiæ axiomata,
 Ideò tam varia stultorum sunt genera,
 Et vivunt alii quasi *semper victuri*,

Hhh 2

Aij

Alii quasi toti morituri,
 Alii quasi de sua salute multò certissimi,
 Alii quasi studiosè vellent damnari.
 Tu, antequam liceat ad Sororem intrare,
 Timoris operâ,
 Ab omni hac fæce te debes purgare.

Ratio. Ecce me! doce Fides, quid oporteat facere.

Fides. Dixi; meditando novissima, timorem excita:

A morte incipe. Materiam porrigo:

Age, IN HAC CALVARIA te considera.

Memento, quia pulvis es, & in pulverem reverteris!

Ratio. Horreo! . . . tamen obedio.

A R I A.

1.

Dic larva, cujus es?

Apollinis, an Marsyæ?

Hecates, an Helenæ?

Cæsaris, an Tityri?

Attali, an Æschyli?

Ah! taces! *mea es!*

Hic meas cerno Spes:

O vanitas!

2.

Sic eris, quisquis es!

Commune est hoc speculum,

Cunctorum forma vultuum:

Qui fecit te, sic faciet:

Huc fastum omnem rediget

Sic eris, quisquis es!

Et heu! eris citiùs,

Quàm tu existimes!

O veritas!

MEDI.

MEDITATIONIS I

De Morte

PUNCTUM I.

Homo Moribundus.

§. I.

Præparatio animorum.

Eusebius. **T**Riste argumentum est. *Synesius.* Quale tempus dictavit dicatum poenitentiae, & suggesserunt cineres nuper inspersi capitibus. *Euf.* Assentior, quanquam natura horreat. *Syn.* Horreat: non est sapiens horror, cui cedendum sit. Si per oblivionem mortis effugere liceret mortem, enimverò non urgerem, ut velles meditari de morte: sed cum mors æquali semper passu ambulet, & immemores æquè ac memores sui repente corripiat: Sapiens est, prævidere telum, ut mitiùs feriat. Quid? quòd cum voluptate videamus in picturis monstra belluarum, quas fugimus: & credas, à meditatione mortis omnem abesse dulcedinem? Nihil angere: feci, quod Medici solent: amaras pilulas aurò involvi, & tristem veritatem saccharò amœnæ considerationis condivi. Paratum ad nostrum scopum cubile vides. (*) *Euf.* Superi! non oculos cruciet apparatus tam illætabilis? *Syn.* Etiam aures crucientur! *Chorus.* Memento homo, quia pulvis es, & in pulverem reverteris! *Euf.* O cantus durus! *Syn.* Appositus ad affectum. *Chorus idem repetit tono altiore.* *Euf.* Lamentum horrore plenum! *Syn.* Et sancto metu. *Chorus iterum tono altissimo.*
Hhh 3
Euf.

(*) Aula mortualis exhibetur.

Euf. Græve præludium ponis! *Syn.* Materiam programma exhibet, quod cubili affixum legis: *Statutum est hominibus semel mori.* *Euf.* Verba singula proprium pondus habent. *Syn.* Puncta Materiæ duo sunt: HOMO MORIBUNDUS, punctum primum, HOMO MORTUUS punctum secundum erit, quod expendemus. *Euf.* Corticem teneo. *Syn.* Nucleus est timor Dei, vitæ & mortis Arbitri. *Euf.* Accingor operi. Magne DEUS, in cuius conspectu sto! à te STATUTUM EST decreto indispensabili, statutum HOMINIBUS sine exceptione omnibus, statutum SEMEL, nec sæpius, statutum MORI, & de tempore transire ad æternitatem! statutum bene! justè! sanctè! da gratiam, obsecro, ut de hoc statuto, & de hora extrema meditantem hæc hora sit felix! Exhibeat *memoria* horridi decreti vim: concludat *intellectus* consilium sapiens: exardeat *voluntas* in executionem maturam! moriar ante mortem, ne malè moriar! ah! malum pessimum, mala mors! A mala morte per tuam mortem libera me, Domine! Et tu, ô Maria! Patrona morientium (*accinit Chorus*)

Ultima in mortis hora
Filius pro nobis ora!
Mortem bonam impetra
Virgo, Mater, Domina!

§. II.

Exercitium memoria.

Synefius. JAM te erige, & aspectum in spectaculo Joannis fige:
(*) *Ecce equus pallidus, & qui sedebat super eum, nomen ei mors, Apocal. 6.* Equus pallidus imago morbi est, qui mortem advehit. Quos enim non repentina vis, aut casus tollit, illis mors velut à longè adequitat in morbo levi primum, sed

(*) Exhibitio.

fed qui sensim ingravescit, donec cursu repente præcipitato, tanquam illis jacenti calcibus elidat animam, id, quod illis præcipuè contingit, qui vel cum ægri sunt, de pœnitentia non anguntur. Morbus enim, quem non timebant, celeriter multis fatalis fit, quia calcar, & *stimulus mortis peccatum est*, 1. Cor. 15. Hinc illæ Domini minæ: *Qua hora non putatis, Filius hominis veniet*, Luc. 12. Et illa amantis nos admonitio: *Vigilate, quia nescitis diem, neque horam*, Matth. 25. Non ad sanos magis pertinent propter repentinæ mortis pericula, quàm ad ægros præcipuè, quippe qui subitis mutationibus maximè obnoxii sunt. *Euf.* Vis igitur, ut damnem eorum audaciam, qui pœnitentiam differunt in extremæ diei horam? *Syn.* Hoc ago: propterea considerandus est tibi HOMO MORIBUNDUS, sive qui *lenta morte* moritur. *Euf.* Mortem *repentinam* plerique metuunt: *lentam* inter gratias numerant, non alia de causa utique, quàm quòd sic morienti tempus suppetat disponendi domui suæ, & animæ providendi: num alius est sensus tibi? *Syn.* Non est alius. Poterat Divina Nemesis deprehensum, ut ajunt, in flagrante peccatorem sine mora damnare, quis ambigat? Igitur si gladiò suspensò hominem tortoribus morbis tradit, scilicet eo sine, ut tanquam in equuleo extensus ad salubrem criminum confessionem adigatur tormentis, quibus redimat æternos ignes, utique gratiam facit, insignem, ingentem gratiam: verum quotusquisque ex ægris tantâ gratiâ, uti oportet, utitur? Occupat hominem insolitus languor, spernitur: succedit dolor capitis, nausea stomachi, ardor viscerum: non timetur. Crescit ex mora malum: vocatur Medicus, de remedio consultatur. Pharmacis nihil proficientibus, deficiunt vires, flaccescunt sensus, caro concidit, gelascit sanguis, arefcit vitalis humor, difficilis anhelitus meat: & adhuc nemo denuntiat periculum: nulla fit mentio pœnitentiæ. Tunc denique, cum quadrupedante sonitu accelerat mors, & proximè equus pallidus ad fores hinniens pulsat
januam,

Januam, exoritur tumultus intus, inclamatur Sacerdos, festinat ille, reperit vix spirantem, absolvit sub conditione: sic moritur miser! *Superi! quàm repenti! quis putasset?* ingeminant circumstantes, & *requiescat in pace!* ajunt: abeunt. Age, quid profit talibus *gratia lentæ mortis?* *Euf.* Profectò ego sic mori nollem. *Syn.* Igitur velle debes, ut, cum cœperis ægrotare, de periculo admoneris liberè, atque celeriter: admonitus verò sine mora seriò negotium salutis cures. Ut velis constanter, duo argumenta efficient. Attende mihi sanus, ut scias, quid faciendum sit ægro. Audies, stultissimè agere, quisquis, cum gravius æger est, procrastinat pœnitentiam. Hæc enim **HOMINIS MORIBUNDI** procrastinatio corpori *sæpe noxia, animæ semper summè periculosa est.* *Euf.* Graviter perorabis: audio, confidemus.

§. III.

Exercitium Intellectus.

Synesius. **M**onent me de confessione: ergò moriendum est! Hæc est ineptissima multorum ægrorum, dicam, an insanorum argumentatio: sapientius sic interam: *Nihil audire vis de pœnitentia, ergò morieris!* testem sententiæ magnum Bafilium habeo, cujus hæc assertio est: *Morbi sæpe peccatorum flagella sunt, quibus nihil aliud agitur, nisi ut vitam in melius commutemus,* quod cum per pœnitentiam fiat, patet, stultum esse timorem, quo quis averfatur confessionem, ne moriatur, quando DEUS hoc solo fine sæpiùs immittit morbum, ut confessionem à te obtineat: *Nihil aliud agitur.* Est petulans juvenis, qui *pullum onagri se liberum natum putat,* Job. II. vagatur sine fræno per omnem licentiam, & exultat in rebus pessimis, abiens in regionem longinquam, atque omnem substantiam prodigens vivendo luxuriosè: Est vir nobilis, qui *ambulat in mirabilibus super se,* Psal. 130. & in ipsum cœlum ponit os suum, thus & victimas,
& li-

& libamina, & aliquid supra hominem instar idoli affectans: Est Judex, qui nec DEum, nec homines reveretur, Luc. 18. sibi rex suus, & sua lex, acceptor personarum, prædo, latro, sanguisuga: quid fit? *Euf.* Scilicet Miserator DEus tradit hominem in manus Medici, ut modestiam doceatur: sæpe hoc vidi. *Syn.* Sic est: sed Medicus, quanquam agat omnia, nihil agit. Non agnoscitur morbi species, non occurrit consilium aptum, nullus labor effectum habet: ab ipsis pharmacis malum alitur, nempe quia poenitentiam DEus postulat: *nihil aliud agitur.* Massa febrilis, & materia peccans peccatum est, quod tandiu gravat animam: nulli pulveres, nullæ potiones, nullæ apothecæ profunt: imò nec preces aded, nec elemosynæ, nec Sacrificia, nec promissa quævis ac vota: virus peccati evomendum est in aures Sacerdotis: *nihil aliud agitur.* Atque hanc Basilii doctrinam ipsa veritas exemplis firmavit. Recordare, quod legimus Luc. 17. de viris leprosis: nonne priusquam mundavit eos, jussit ire, & ostendere se Sacerdotibus, ut doceret, sanitatis principium ab Exercitio poenitentiae sperandum esse? & Luc. 5. cum paralyticum sanare vellet, nunquid, antequam extendit manum, dixit: *Homo, remittuntur tibi peccata!* nimirum ut prudens Medicus malum à radicibus tolleret? Contrà infelix Asa, cum ex dolore pedum vehementissimo decumberet, mori debuit: causam Scriptura tradit 2. Paral. 16. quia *nec in infirmitate sua quæsit Dominum, sed magis in Medicorum arte confisus est.* Nota sententiæ emphasin: *nec in infirmitate sua quæsit Dominum,* ut intelligamus, hoc sine infirmitatibus premi nos, ut adigamur ad conversionem: *nihil aliud agitur!* flagellat filium Pater, ut supplicem habeat: hoc agitur, & cessat flagellatio, cum deprecatio incipit. Quid? non demonstravi abundè satis, quàm sæpe noxia corpori procrastinatio poenitentiae sit in ægroto? *Euf.* Convictus sum, & damno stultitiam communem hominum, quibus in cura corporis ultima cura poenitentiae est, *Syn.* Meritò dam-

nas, quam præter fidem, quod ostendi, etiam Ratio damnat: solatium enim, quod affert animæ poenitentia, etiam redundat in corpus, ut dolores facilius, propè dixissem, jucundè feras. Ah! Eusebi, qui medicè vivit, miserè vivit! Quàm grave est fastidium noctium, quas insomnes agimus! quàm amara nausea à medicinis! quàm tristis necessitas perpetuò decumbendi! quàm multiplex afflictio ab ipso morbo: ut fileam innumeras molestias, quæ sæpe accedunt ab inscitia medentium, à segnitie inservientium, à duritie amicorum, ab importunis officiis invipientium, ab uxore, à liberis, à famulis: atque hæc tam atrociam, tamque multiplicia mala homo obnoxius peccato gravi, haud secus, ac si jam damnatus ad inferos inter frementes diabolos gerneret, patitur sine fructu, sine merito, sine solatio, quia sine poenitentia: age! num incrementum capere miseria potest? *Euf.* Miror, manifestam adèò veritatem à sanis non cogitari! *Syn.* Luent ægri, eritque dilatae poenitentiae tristis effectus melancholia, tenebrae, curæ, impatientia, pusillanimitas, furor, desperatio. *Euf.* Horrorem movent vel ipsa nomina tot furiarum. *Syn.* Concludes facile, has inter turbas animi quàm malè dispositum corpus sit, ut medicamenta vim exerant malo pellendo parem. Itaque ego illorum imprudentiam execror, qui arti suæ omnia tribuentes, id unum sollicitè cavent, ne ex periculi denuntiatione conterritus æger virtuti medicæ succorum, ac pilularum obstaculum ponat, quasi *solus timor* turbaret humores, & non tristitia, non horror, non tædium, non ira, non reliquæ pestes animi, quas latens peccatum parit. Sapientius *ægri vitæ, & suæ famæ* consulit, qui periculò non dissimulatò, hortatur ad poenitentiam: Poenitentia benedictionem impetrat conatibus Medici, & per animi solatia ad felicem remedium usum disponit corpus ægroti. *Euf.* Ego verò ipsos ægros arguo adèò sæpe delicatos, ut citra deliquium nomen mortis audire non possint. *Syn.* Est modus in rebus, & inter-

terest, quis, quando, quibus verbis periculum denuntiet. *Euf.* Verùm ne multis cæremoniis opus sit, ô quàm sibi bene consulere ægri, si facerent, quod gloriosissimæ memoriæ Christianissimus Heros (*) fecit, cujus generosam mortem nuperimè obitam usque hodie amarè plangimus. Moneant ipsi Medicos, ne quid dissimulent: quærant ex domesticis: profiteantur palam, vitæ ac mortis Domino libenter inclinare se caput, nec invitos discedere à theatro hujus vitæ, atque personam ponere, cùm jusserit Choragus Deus. Ita dispositis nemo occultabit veritatem: & audietur sine gravi motu Propheta modestè inclamans: *Dispone domui tuæ, quia morieris*, Is. 38. *Syn.* Optimè sentis: & sentient ægri tecum, si expenderit sani, quàm malè sanus sit timor, quo multi se angunt, quasi maturantibus poenitentiam celerior mors immineat. Ah! non poenitentia, sed peccatum, peccatum *stimulus mortis* est: peccatum tollite, & reviviscet fortasse HOMO MORIBUNDUS, certò certius moriturus, si diutiùs procrastinetis! igitur quàm chara vobis vita, tam chara sit ægris celeris poenitentia. *Euf.* Ferventer exclamas, *Synesi*. Sed erunt, qui reclamant, per experimenta constare, etiam maturè confessis mortem non parcere: quid respondebis? *Syn.* Jam responsum est: *Statutum est hominibus semel mori!* ab hoc statuto, qui maturè poenitentiam agunt, num dixi, exceptos esse? sæpe differri executionem statuti, quando poenitentia ab ægro non differtur, hoc dixi: hoc Fides, & Ratio probant: & sequitur, quòd falsa sit persuasio existimantium, mortem ex confessionis festinatione accersiri: vera opinio, procrastinationem etiam non rarò nocere corporibus. Sed ferenda stultitia foret, si his limitibus contineretur: effunditur velut rapidus torrens in extremam temeritatem, quæ ipsam animam in summum discrimen abripit. Assurge jam animo, Eusebi, & mecum obstupescere sceleratam audaciam, irascere, fle!

lil 2

De

(*) Augustissimus Imperator CAROLUS VII.

De hominibus ago, quibus si poenitentiam suadeas, dum sani sunt, respondent: *Confitebor, dum aegrotabo*: si urgeas postea aegrotantes, dicunt: *Faciam, si convalesco*. *Euf.* Et quid erit illudere DEO, si hoc non est? *Syn.* Illudent! Dominus quoque iridebit eos, & subsannabit, cum evenerit, quod praedixit: *In peccato vestro moriemini!* Jo. 8. Tu, quae dicam, percipe diligenter. *Euf.* Attentum habes. *Syn.* Sensim detegam periculi abyssum, cui temere appropinquant lenti poenitentes. Lenta mors est gratia, quam peccator DIVINAE PATIENTIAE debet. *Euf.* Intellexi. *Syn.* Hac gratia uti negligit, qui gravi morbo correptus adhuc procrastinat poenitentiam, donec conclamatum de vita sit: mereturne, ut sanitatem recuperet? *Euf.* De cujus abusu neque, cum erepta est, doluit? *Syn.* Ad dignum scilicet gratia bonae mortis se fecit? *Euf.* Qui sub ipsis Patris castigantis verberibus de petenda venia non cogitavit? *Syn.* Quid inferam? *Euf.* Obvia illatio est: *in peccato suo morietur!* O grave malum; *mors cum peccato!* mors solitaria finis malorum est, imò bonorum aeternorum principium: optemus! amemus hanc mortem! sed *mors in peccato finis est omnis boni, initium omnis mali!* ô malum atrox! immane! horridum! & tanti mali *periculum proximum* ultrò lentus poenitens subit? *Syn.* Subit: nam in poenam audaciae solet DEUS mortem lentam mutare subito in repentinam. *Euf.* Synesi, quid dicas, num attendisti? mors repentina à vi, vel casu venit: nobis de illis sermo est, quos morbus perimit. *Syn.* Ego repentinam appello, per quam repente homo ineptus redditur ad poenitentiam: atque hoc genus mortis quam frequens est, tam ajo, propriam poenam esse procrastinantium. Explico veritatem horrore plenam: adverte animum. Primum: gratia poenitentiae finalis non consistit in impulsu voluntatis, saepe in pia desideria erumpentis: *Moriatur anima mea morte justorum!* Num. 23. sed ex innumeris circumstantiis per Divinae Providentiae legem componitur,

nitur, & quidem ex talibus circumstantiis, quæ ut adsint, vel absint, non est liberi arbitrii, efficere, sed solius Misericordiæ DEI: si vel una desit, perit spes bonæ mortis. *Euf.* Myſterium loqueris: enumera tales. *Syn.* Continuo audies. Jam duobus verbis omnes complector, si dico, esse alias, à quibus pendet, *ut velis*, & alias, à quibus habeas, *ut possis* agere pœnitentiam, cujus proinde *omissio* in vitæ termino sæpe *nova culpa* erit, semper *justa pœna*. *Euf.* O cælum! quem non exterreat hæc doctrina! *Syn.* Pergamus. Sunt, qui vel fidem de vita futura abjecerunt, vel in scelerum consuetudine sic obduruerunt, ut omni spe veniæ se ultro exuerint: atque hæc monstra hominum miratur nemo, si nulla pœnitentiæ *voluntate* concepta, execrabilem animam inter horridas blasphemias desperabundi ejiciant. Sed de his non loquor, quoniam portenta sunt, non exempla: de aliis loquor, qui annoso odio erga proximum inflammati, vindictæ desideria in ipso æternitatis vestibulo adhuc alunt: de aliis, qui postquam per injustè parta, & illata imbecillioribus damna gravissima, opes ac fortunas sibi, suisque posteris cumulârunt, etiam quando deserenda sunt omnia, imperare sibi non possunt, ut restitutionem imperent, sine qua salus sperari nequit: de aliis, qui turpi vicio per annos illigati, postquam tempus, opes, vires, talenta, sanitatem, famam, conscientiam immolârunt obscœnæ cupiditati, inferre sibi vim heroicam, per quam probrosa vincula rumpenda sunt, nunquam didicerunt: de aliis, quos quam nunquam puduit peccare, tam semper puduit confiteri: de talibus interrogo te, quid speres? an putes, ita dispositos esse, ut, quod totâ vitâ noluerunt, *repente velint* morientes? *Euf.* Capio momentum gravissimæ difficultatis: & has, credo, intellexisti circumstantias, à quibus pœnitentiæ *voluntas* impeditur. *Syn.* Has utique, qui montes horrendi sunt, quos nisi *sub initium morbi* æger superaverit, *morti proximus* expavescet ad conspectum, ejulabit ad conatum, desperabit in labore. *Euf.* Totis artu-

artibus contremisco ad periculum miserorum! Ligati sunt non ferro alieno, sed sua ferrea voluntate, cui flectendæ, præter miraculum, alia vis nulla sufficiet. *Syn.* Plus dicam: prodigiosam etiam si DEus offerret gratiam, nisi æger utatur *statim*, deum non *voluntas* quidem, sed *facultas* deerit, qua possit uti. Equidem funesti casus, violenta cædes, repentina apoplexia rariùs sternunt hominem, ideóque uti plus tumultùs, ita plus terroris secum habent, cum narrantur: sed nunquid aliæ multæ causæ sunt, quæ minùs feriunt, & æquè nocent? Quid est in feбри calida phrenesi communius? ægri perpetuò delirantes nonne quotidie occurrunt? Lethargus quàm vulgare est malum? quid? quòd vel sola insomnia, sola virium debilitas, soli dolores morbo acuto proprii sufficiant sæpe, ut rationis usus salutaris homini adimatur? *Euf.* Cessa, obsecro! periculum moribundi hominis tam luculentè exhibes, ut animus præ horrore deficiat. *Syn.* Atqui nondum dixi omnia. Pone, rationis usum nunquam ægro deesse: nunquid lentum pœnitentem ipsa periculi *ignorantia* perdet, & *spes vana* vitæ longioris, quam falsa Medici conjectura, stulta famulantis reverentia, cœcus uxoris amor per crudelem dissimulationem nutrit? Quid dico? Pone in tempore de periculo moneri ægrum: conturbatur, ingemit, saluti metuit: exsuscitatur fides, terret oberrans oculis irati Numinis imago atrox: implorantur circumstantes: *Miseremini mei, saltem vos amici, miseremini animæ periclitantis!* miserentur, festinant, vocatur Sacerdos: at ille non est domi! aut si est, venit tardiùs, quàm ut possit esse utilis moribundo! aut si adest tempestivè, fortè non est is, qui juvare abeuntem animam sciat: excitare ad pœnitentiam deberet, absterrebit potiùs, impedit, perturbabit! Cur? quia hæc est justa Divinæ ultionis animadversio, ut, qui pœnitentiam agere *noluerunt*, cum possent, *non possint*, cum vellent!

§. IV.

Exercitium voluntatis.

Eusebius! O Altitudo! ô abyssus judiciorum DEI! quis est sensus hominis nihil sibi à vobis metuentis? *lenta mors* quàm magnum bonum est, si bene uti noverimus! *moram facit sponsus!* dormiant, per me licet, dormiant per hanc moram virgines prudentes, quæ sibi prospexerunt de oleo, & paratæ erant: at quæ non paratæ erant, debebant utique uti morâ, & se parare! dormire *non paratas* usque in mediam noctem, donec clamor factus est: *Ecce sponsus venit!* fatuitas fuit indigna venia: ab hac fatuitate libera me Domine! Synesi, adhuc hodie tibi obsequor, & quoniam neminem etiam nullius gravis noxæ sibi conscium oportet ex hac vita discedere *sine pœnitentia*, contestor palam, & adjuro per animam meam omnes, qui assistent ægrotanti, ne quis vana spe vitæ lactet decumbentem, néve extimescat denuntiare periculum! *Syn.* Corpori & animæ meliùs consulatur. *Eus.* Idem beneficium ego aliis præstabo: prohibeat benignum cœlum, ne quis per meam adulationem deceptus, sine Sacramentis moriatur! *Syn.* Charitas postulat: & væ negligenti officium charitatis in tanti momenti re! *Eus.* O Christe, quales Christiani sumus! pudet, admónitione opus esse, imò multis hortatibus, ut, qui deberemus vitam omnem vivere uni tibi, saltem in amplexu tuo velimus mori! ah! scelus est, quòd *sani* conversionem cordis ad te differamus de die in diem: & quòd MORIBUNDI adhuc tricemur, adhuc refugiamus, adhuc de pœnitentia monentibus respondeamus languidi corvi: cras! cras! hanc stultitiam, hanc temeritatem qui videt, & non obstupescit, lignum est: qui obstupescit, nec execratur, Synesi, quo nomine hominem compellabo? insanum dicam? *Syn.* Utinam insaniret! *insania scelus excusaret.* *Eus.* Infidelem? *Syn.* Etiam

Etiam damnat Ratio. *Euf.* Barbarum? *Syn.* Neminem in tam gravem petulantiam barbaries abripit, sed effrænis consuetudo, belluina libido, diabolica obstinatio. *Euf.* Sic est: hæ voces explicant immanem impudentiam hominis de vita graviter periclitantis, & tamen deliberantis, hodiène, an cras animum convertere ad DEum debeat! *Syn.* Deliberantis, ais? dic decernentis: *Cras confitebor, hodie non!* *Euf.* Aures, aures meæ, non obsurdulistis ad tam absurdam sententiam! ô scelerata deliberatio! sceleratius decretum! sceleratissima procrastinatio! Heu! aderit (siquidem gratia mortis lentæ futura est mihi) aderit aliquando dies, quo me opprimet morbus cum mortis periculo. Illa dies si me reperiet fortasse reum peccati gravis, egône pœnitentiæ consilium rejiciam in diem aliam? absit tam gravis protervia! atque ut absit longiùs, fixum est animo hoc propositum: *etiam cum sanus sum, nunquam vel per noctem unam dormiam, conscius peccati lethalis mihi:* Sic me JESUS adjuvet, & hæc sancta, quam stringo, crux! *Syn.* Places, Eusebi: ex consideratione HOMINIS MORIBUNDI didicisti bene mori: surge jam: eundum extra cubile est, & considerandus HOMO MORTUUS, ut fructus sit major, & discas etiam bene vivere. *Euf.* Docilem discipulum habes: quo ducis, sequor.

C H O R U S

Ostenditur ex *Luc. cap. 12.* Mortis improvisæ periculum.

Genius Mundi. Viator. Mors.

Viator. **D**imitte me: satis est! tandem ex diverticulo
(Jam enim advesperascit) *
Redeundum est in viam curriculò.

* Exhibetur silva cum diversorio.

Imò,

Gen. M. Imò, cras ibis: hodie juvat quiescere,
Et ex aspero nimis itinere vires reficere,

Viator. Fateor, fessus sum, & totus langueo.
Nihilominùs necesse est pergere:
Nam tu hoc scito: hæc mea peregrinatio
Est veluti navigatio, quæ fit adversò fluviò:
Non progredi, est regredi.

A R I A.

Ex viribus totis tumentem
Nitendum est contra torrentem:

Non vacat vacare,
Vix cesso iudare,

In mare jam abripit me;

In mare, quod heu! ingenti
Furore exasperant venti:

Væ levi phaselo
A fluctuum bello,

Cui *mora* objiciet te!

Gen. M. Quidquid sit de hac tua Philosophia,
Nox unica non te adèd removebit à patria,

Ut non post vires redditas

Facilè moram compenses currendo alacriùs

Per tuæ salutis semitas.

Ecce stravi lectulum, quiesce paululùm!

Viator. Fortiter urges: sed eheu!

Quis mihi promisit crastinum?

Perditus sum, si me occupet mors,

Priusquam venero ad viæ meæ terminum.

Gen. M. Quid audio, num vigilans somnias?

Quid de morte in flore ætatis cogitas? *

Kkk

At

* Auditur vox cuculi,

At en! opportunè infert se Cuculus:
 Attende: Divina est avis: augurium capimus,
 Eja! sexies jam tibi accinuit!
 Et pergit.... jam duodecim numero!....
 Jam omnino viginti!....

Viator. Cessavit! avolavit!

Gen. M. Vive felix: gratulor! nam viginti integri
 Vitæ anni sunt reliqui.

Viator. Si ita est, securè hic licet quiescere.
 Quin totos decem & octo annos
 Possum impunè à via divertere,
 Et in deliciis agere.

Gen. M. Haud dubiè, quia duo anni ultimî
 Abundè sufficient, ut in viam redeas,
 Et iter reliquum rite conficias.

Viator. Persuafisti. Abi molesta penula!
 Veni placide Morphee,
 Fessum dulci quiete corpusculum refice.

Gen. M. Et vos læto carmine suavia somnia
 Provocate aviculæ.

A R I A.

I.

Dormi! dormi!
 Nam licet dormire.
 De animæ curis,
 De rebus futuris
 Metum & anxiam
 Mentis tristitiam
 Jube in ultimam
 Thulen abire.

2.

Dormi! dormi!
 Nam dormis securè,
 Ex Cuculi ore
 Et sæculi more
 Multas post hyemes
 De te si cogites,
 Ages salutis res
 Satìs maturè.

Gen. M. Sed, cur aviculæ silent subitò?

Heu! bubonem audio.....

Carmen feralè! omen fatale!

Homo infelicissime!

Cuculus decepit te: ego fugio!.....

Mors. Silentium! funestum jubeor dare spectaculum,

Et sicut fur de nocte, Apoc. 16.

Ingredi istud cubiculum,

Hic, homo temerarie, invenio te!

Sic, REUS PECCATI, audes sine cura dormire?

Periisti! nec enim evigilabis, nisi in inferis.

Quid mussitas? somnias, miser, somnias,

DUETTO.

Viator in somnis.

Anima,

O felix anima!

Frumentò turgēt horreum:

Quid curas cœli bona?

Spes hæc est somniantium:

Tu ama terræ dona!

Kkk 2

Mors

*Mors.**Mors.*

Anima,

Infelix anima!

Quem dormis somnum pessimum;

Quàm multi dormiverunt!

Quas jactas opes segetum:

Post horam *cujus erunt?**Viat.* Sunt meà, mea horrea! *Mors.* Quàm diu! &, quid postea!

Quiesce anima!

Dic! dic: quid postea!

Fruere!

Loquere!

2.

Viator. Postea!... postea!...

Post lustra nempe plurima

Maturè Futura curabo,

Peccata piabo,

Coelumque placabo,

Et recta ad astra volabo!

Mors. O spes stultissima!*Viator.* Quiesce anima!

Fruere!

Mors. Finis est: morere!**Mors.* Habet! ad inferos abiit!....Ibi spem stultissimam, quæ ipsum damnavit,
Æternùm damnabit.

A R I A

1.

Stupenda fanè res

Post tot Divina Monita;

Post tot exempla tragica,

Adhuc, cùm blanditur,

Libenter auditur

* Mors telo tranfigit dormientem.

Et pronam fidem reperit
Deceptrix vitæ spes!
Sic estis homines!
Stupenda res!

2.

Sic ergò nōstis me?
Nescitis, quòd non moneam?
Quòd improvifa veniam?
Multos casu sterno:
Multis vim decerno:
Sub morbi levis specie
Plerisque tegeo me:
Non vobis vestra fors?
Non nota mors?

PUNCTUM II.

Homo mortuus.

§. I.

Exercitium memoriæ.

Eusebius. **S**Ynesi, sic mori est miserè mori: dedisti spectaculum,
quod me terruit. *Syn.* Evangelium dedit: & tu
vidisti, quàm fallaces sint spes humanæ de vita lon-
ga. *Euf.* Vidi: heri in agro suo exultabat homo dives de pin-
gui messe, & annos plurimos spondens sibi, dicebat animæ suæ:
Habes multa bona! requiesce! comede! bibe! epulare! hodie funus
est, & quæ paravit, cujus erunt? ô mutatio! *Syn.* Imò, ubi
ipse erit? *Euf.* Facilior est ista quæstio: nempe corpus infere-
tur sepulchro: anima abiit *in domum æternitatis suæ*, Eccl. 12.

Kkk 3

ibi

ibi erit. *Syn.* Sic est: & juvat huic veritati te immorari. HO-
 MO MORIBUNDUS excitavit vigilantiam, ne procrastines poe-
 nitentiam, cùm imminet mortis periculum: HOMO MOR-
 TUUS docebit sapientiam, ne talis vivas, qualis non velles mori.
 Propterea huc adduxi in istud nemus, ubi plura spectabis funera
 Evangelico similia *Euf.* Horrida silva est! *Syn.* Imago mun-
 di. *Euf.* Quid vis, ut faciam? *Syn.* Perambula tacitus: ser-
 viet instar libri, in quo multa leges, quæ profunt: sed neque,
 cui sapienter colloqueris, deerit, donec redeam. *Euf.* Vis, ut
 eremum incolam? *Syn.* Ad horam: unde te occupes, oculi
 dabunt, vel sine Synesio. Circumspice! *Euf.* Nescio, quis re-
 pentè terror palpitans pectus obruat! ubi sum? & quid sibi vult
 hoc Synesii consilium? tristis solitudo sollicitum reddit. (*) Quid
 lego? *Annò supra millesimum septingentesimum vigesimò hanc tran-
 siens Isidorus de Liliis nobilis Venetus in latrones incidit, & undè cum
 famulo impiè trucidatus fuit: requiescat in pace! dolenda mors!*
 hìc alium lego: *Cùm audaciùs, quàm prudentiùs vadum torrentis
 pertentat, aquarum vorticibus abreptus interiit: requiescat in pace!*
 sæpe infelix temeritas est. Hunc novi! meus hìc est Adalber-
 tus amicorum amicissimus! Ah! memini: furentis equi tergo
 excussus, & per vepres, ac saxa diu raptatus hìc expiravit: *Re-
 quiescat in pace!* acerba mors fuit. Et plura video monumenta
 similia casuum: hìc aliquem socius, cùm venarentur, aber-
 rante glande pro fera stravit! hìc alium vulnere exasperatus aper
 percussit, & mortuus est! Superi! quot subitæ mortis gene-
 ra se mihi exhibent! quot annos vitæ non quivis horum pro-
 miserit sibi: & ecce! in ictu oculi finis fuit!... succurrite Cœli-
 tes, quis hìc occurrit?

§. II

(*) Ubique se exhibent monumenta funerum.

§. II.

Exercitium Intellectus.

Emissarius CUR fugis homo? bonus, an malus es? *bonus* mori mortis. non metuit, *malus* meretur. *Euseb.* O DEUS! latro occupat! quò me abscondam? *Emiss.* Siste fugam, stolidè: fugiendo non effugies mortem. *Eus.* Moriendum, ais? horrenda denuntiatio! *Emiss.* Ignave! num ignoras, quòd sis mortalis? an novum ego nuntium fero, & minas novas? *Statutum esse hominibus semel mori, nescisti hactenus?* *Eus.* Scivi, sed inducias, obsecro, inducias, ut animum comparem ad momentum, ex quo pendet æternitas. *Emiss.* Video te hominem *dubiæ fortis* esse: novum scelus! nam qua protervia inducias sperat contumax servus, quem præmonuit Dominus, & paratum esse iussit: venturum se, qua hora non putaret? non gravissimis verbis præcepit tibi, ut vigiles *præcinctis lumbis, cum ardente lucerna in manu?* sic obedis? sed lauda modò, homo incurie, lauda misericordiam, & patientiam Numinis: *Nondum venit hora tua!* missus sum, ut docerem, non ut occiderem: (*) en! schola se aperit: ingredi! *Eus.* Heu! deficit animus in tam tristi spectaculo! *Emiss.* Non est periculum in hoc deliquio: foetente balsamo ex hac calvaria revocabo spiritum fugientem..... vim habet pharmacum: jam redit color vultui, & membris vigor: plaudite! factus sum Medicus ex latrone. Jam vales: surge, & propiùs hanc Bibliothecam inspice. *Eus.* Firmatus est animus ex horrore: docilem discipulum habes: quid velis, impera. *Emiss.* Lege! *Eus.* Vacuas frontes omnes calvariae exhibent. *Emiss.* Audi! *Eus.* Muti Doctores sunt. *Emiss.* Volve! *Eus.* Ossa confusa creverunt in acervum, in quo nullus est ordo. *Emiss.* Et hæc confusio, hoc silentium,
hæc

(*) Exhibet se Cæmeterium.

hæc calvities nisi te doceant, quid sit HOMO MORTUUS, homo es duri capitis, & nullius cerebri. Ecce! sic sævit mors! eruit oculos, aures abscindit, truncat nares, linguam extrahit, corpus excoriat, & ab ipsis carnibus usque ad ossa denudat! *non legis in calvis frontibus, quod scripsit Ecclesiastes c. 1. Vanitas vanitatum, & omnia vanitas!* Ecce! sic mors triumphat! *Siluit terra in conspectu ejus, 1. Mach, 11. & omnis iniquitas oppulavit os suum, Psa. 106. obmutuit jactantia sanguinis, excussi sunt dentes garrulitati adulantium, & qui spiritu oris sui commovebant orbem terrarum, tacent: in exiguum scrobem omnis pompa, omnis Majestas concidit! non audis in hoc silentio, quod Isaias clamat c. 40. Omnis caro fenum, & omnis gloria ejus quasi flos agri!* Ecce! sic regnat mors, commiscet ima summis, & Sceptra ligonibus æquat: omnes omnibus rebus exspoliati: una est funerei Imperii regula: *Omnes æquales sunt! non discis in hac confusione, quod Psalmista monet, Psa. 61. Divitiæ si affluant, nolite cor apponere!* Ag, quid sentis de hac doctrina? *Euf. O mors, bonum est judicium tuum! Eccl. 41. corrigis errores omnes, quibus nostrum pervertitur. Emiss. Video te doctrinæ capacem esse, atque celeriter penetrâsse in adyta veritatis, quam plerique alii inaccessibilem putant. Euf. Ah! accederent ad hanc scholam omnes, celeriter omnes proficerent. Emiss. Examen probabit te. Dic: nunquid hætenus, quidquid contradiceret fides, & Evangelium, putâsti, magnam esse tuæ felicitatis partem positam in affluentia opum? nunquid jacebas in mœrore, cum pauca, gratulabaris tibi, cum multa suppetent? nunquid, quos divites, eos beatos, quos pauperes, eodem esse miseros existimabas? Euf. Erratum est! & hæc falsa opinio excitavit tot impias cupiditates, implevit cor avaritiæ sordibus, obduravit aures ad clamores creditorum, docuit artes emungendi subjectos, irritavit animum ad fraudes, ad perfidiam, ad violentias, ad perjuria, ad usuras, ad injurias: erratum*

tum est! aurum, quod mihi cumulo, mors mihi auferet, & alii rapiunt: stultitia est, magni aestimare, quod perit. *Emiss.* Hic sapiens sensus est: ex hoc moderaberis concupiscentiam oculorum, & habens alimenta, atque quibus tegaris, his contentus eris, 1. Tim. 6. Sed perge: non huc usque grandes tituli, pompa vestium, fervorum turba in amoribus fuit? non ingrediebaris pompaticè, Amos 6. & clientum catervâ circumdatus dicebas te esse aliquem magnum, Act. 8. in eo ponens punctum honoris tui, quod minores te despiceres, premeres, conculcares? majoribus autem invideres, detraheres, insidiareres? *Eus.* Erratum est: de fastigio, in quod me ambitio extulit, mors præcipitat, & calcabit super me quasi Rex, interitus, Job. 18. stultitia est, ambire, quod perit. *Emiss.* Optima sententia: sic coërcebis superbiam vitæ intra limites, quos Dominus fixit, Luc. 22. Qui major est in vobis, fiat sicut minor, & qui præcessor est, sicut ministrator. Verùm insuper de vitæ humanæ voluptatibus quæ tibi existimatio fuit? non in his momentum tuæ beatitudinis statuisti? quid temperantia? quid castitas? quid honestas loquuntur? amor libertatis, & otii, contemptus legum, & legislatoris, cupido latendi, & officii neglectio quid testantur? *Eus.* Erratum est! heu! extrema gaudii repente luctus occupat: *Vertetur in luctum cythara mea, & organum in vocem flentium*, Job. 30. Stultitia est, amare felicitatem, quæ perit. *Emiss.* Rectè judicas: & hoc iudicium comprimet concupiscentiam carnis: erit sub te appetitus ejus, & tu dominaberis illius, Gen. 4. Hic ad istos pulveres, ô mare furiosum humani cordis, hic confringes tumentes fluctus tuos, Job. 38. atque ad leges Christianæ modestiæ te compones, hic, ubi se oculis hominis vivi objicit HOMO MORTUUS. *Eus.* Ah! HOMO MORTUUS, ubi, quaeso, est? Job. 10. in pugillum pulveris cadaver concidit, cui anima tot annis servivit, anima spiritus cælo natus! anima Divinæ naturæ consors! anima capax æternæ felicitatis! hæc anima, postquam corpus deseruit, ubi, quaeso, est? *Emiss.*

Emiss. Abiit in domum æternitatis sue. *Euf.* Ah! redeat una saltem ex illis, quæ has calvarias animârunt, redeat, & narret mihi, quæ sit vitæ ratio inter Manes: quid ament, quid ode- rint, de quo gaudeant, vel tristentur, quid optent, aut hor- reant: unde ex præteritis solatium, unde luctum capiant, quid detestentur, quid probent. *Emiss.* Quanquam qui de rebus vitæ futuræ loquenti Moyfi, & Prophetis non credunt, neque si aliquis ex mortuis resurrexerit, credent, Luc. 16. tamen satisfiet voto, quod facis. *Eja!* ossa arida audite vocem Domini! Hæc dicit Dominus: Ego intromittam in vos spiritum, & vivetis! *Euf.* Superi! factus est sonitus, & ecce commotio! *Emiss.* Jam accesserunt ossa ad ossa unumquodque ad juncturam suam, Ezech. 37. Surgit, qui erat mortuus; veni, & vide, & audi! (*Skeleton animatum lamentatur ex lib. Sap. c. 5.*)

Heu! erravimus à via veritatis!..: lassati sumus in via iniquitatis, & perditionis: & ambulavimus vias difficiles: viam autem Domini ignoravimus!...

Heu! Quid nobis profuit superbia, & divitiarum jactan- tia quid contulit nobis? ... transierunt omnia illa tanquam umbra: nos autem in malignitate nostra consumpti sumus!...

Heu! Nos insensati, vitam Sanctorum æstimabamus in- saniam, & finem illorum sine honore!... Ecce, jam computati sunt inter filios DEI!...

Heu! erravimus! erravimus!.... Justitiæ lumen non luxit nobis, & Sol intelligentiæ non est ortus no- bis!....

Emiss. Sufficit: recide in pulveres infelix Skeleton, donec no- vissima tuba revocet damnatum spiritum, & inutiles gemitus jubeat continuare æternum.

§. III.

Exercitium voluntatis.

Eusebius. **O** Tristis cantilena! in lapidem obrigui præ horrore!
Emiss. Recipe Spiritum, & doctrinam, quam tradidit HOMO MORTUUS, ad praxin applica: Aridus terror, & steriles lacrymæ nihil profunt. *Eus.* Contemnere præsentia hominis mortui cadaver docuit: æstimare futura ab anima damnata didici. Mutandum est *judicium* mihi, mutandi *affectus* omnes: **ERRAVI!** Insensate! attigit supremum apicem stultitia tua: potuisti præsentia æternis præferre! *amore* boni temporanei, *timore* mali momentanei abreptus, & conturbatus potuisti peccare graviter, hoc est, potuisti sciens, volens conjicere te in periculum malæ mortis: potuisti exponere te horrendo discrimini, ne amitteres bona æterna, & æterna mala tibi accereres! ô infanissima infania! quis enim mercator adeò desipit, ut non urgente periculo sua malit omnia in mare projicere, quàm se, quanquam tabulam videret à longè, in qua, si assequi posset, spes esset enatandi in littus? Parce **DEUS** Optime, Maxime, parce amentia hominis te, ac bona tua adeò modicè æstimantis! Tuæ patientiæ, ô bonitas infinita, tuæ patientiæ debeo, quòd nondum æternùm sim miser. **O** sancti **Cœlites!** pavet animus ad horrendam memoriam illius noctis, in qua ausus sum reus peccati gravis sine cura dormire! sed quid de nocte dico? audite hoc bestia, & silvæ, & rupes! audite, & obstupescite temeritatem, qua nulla stultior cogitari potest. Non unam solùm noctem, sed hebdomadas, sed menses, sed annos, bene conscius mihi de crimine læsæ Divinæ Majestatis, incurius vixi, & minùs anxius, quàm si ligneum quendam Jovem armatum picto fulmine offendissem! vixi, risi, jocus sum, lusi, saltavi, quasi meâ nihil interesset, amicum te mihi, ô **DEUS** mi, an inimicum haberem!

berem! Eheu! hiabat interea sub meis pedibus vorago stygia: crepitabat audaciæ vindex rogos: expediti carnifices stabant, expectantes tuæ justitiæ nutum, quo præcipitandi me licentiam dares: ego verò supra abyssum igneam tanquam ex filo suspensus, sustinente me Misericordia tua, pendebam incurius! Prò! si dimisisses! si repentina morte abreptus essem! si correptus morbo incidissem in amentiam! si demum quocunque casu obissem sine poenitentia, aut sine vera: ubi essem? *Emiss.* Nempe in inferno habitares infelix! ibi urereris, ejulares, blasphemares adnumeratus miserimis illis creaturis, quæ DEum suum æternum amare non poterunt, & quas DEus æternum amare non volet. Huc, huc te *oblivio mortis* projecisset. *Eus.* Memoria memor ero: remedium suggerere. *Emiss.* Suadeo, ut quotidie ad lectum, tanquam ad lethum eas. *Eus.* Praxin doce. *Emiss.* Exerce statim. Ecce! hoc sepulchrum est, quod fodi tibi. *Eus.* Scrobs quinque pedum! hem! anima mea, in has angustias redigentur ampla desideria, & magnæ spes, quæ inflant te! *Emiss.* Sepulchri titulus scribetur in isto lapide: sed scriptura reliqua delebitur citò: solæ legentur diu hæ tristes voculæ: JACET! VIXIT! FUIT! *Eus.* O vanitas! *Emiss.* Jam huc descende!... decumbe!... in habitum morientis compone te!... claude oculos!... dic: *Requiem æternam dona mihi, Domine, & lux perpetua luceat mihi!*... Sic jam decerne vivere, sicut vixisse optabis, cum hic jacebis.

§. IV.

Colloquium.

Eusebius in **R**equiem dona Domine, requiem inquieto cordi, & *tumulo.* tot bellis obnoxio, quot affectibus indomitis! memoria mortis domet!... Requiem æternam dona *anima!* huc aspirat. Vale munde, deceptor munde! cum omnibus pompis vale! non me decipies ultrà: fallacia perspicilia, per quæ in-
tue-

tuebar te, & tua, memoria mortis fregit. Valet inanes tituli, vanæ opes, deliciæ diurnæ! æstimare æternas memoria mortis docuit. *Finis venit, venit finis, jam nunc finis super me! vale caro mea! abibis in putredinem quidem: Subter te sternetur tinea, & operimentum tuum erunt vermes! pulvis es, & in his sepulchri tenebris in pulverem reverteris! sed acquiesce Divino statuto: veniet dies, cum redibis in diem novam, & lux perpetua lucebit tibi.*

§. V.

Reflexio.

Synesius. **H**Abeo, quod volebam: jam tempus est, ut revocem Eusebium meum *ab Extasi*, in quam abripui. Eusebi! *Euf.* Domine, in manus tuas commendo spiritum meum, ah! spiritum, non victurum posthac secundum carnem, sed sicut decet vivere moriturum! *Syn.* Et resurrectorum. Eusebi! *Euf.* Notam vocem audio. Cur me turbas Synesi? nunquam ah! nunquam credidi, tam suave esse, meditari de morte. *Syn.* Gaudeo. At nunc quod meditatio docuit, oportet exequi. *Veni foras mortue, & sic vive, sicut viveres, si verè mortuus, à morte resurrexisses. Veni! reddo te tibi, & cubili tuo.** *Euf.* Tuus sum: quam scribis vitæ novæ regulam? *Syn.* Mortem lentam æquè, ut repentinam time: sic vives sapienter. Cave, adulatores audias spe vitæ longæ te decipientes: isti, quos vides, sint Doctores tui *in rebus dubiis*, isti consiliarii *in angustiis*, isti duces *in periculis.* *Euf.* Audio. *O mors, bonum est iudicium tuum! sic vivam posthac, uti tu suaseris.* *Syn.* Sic, ut nunquam dormire audeas reus lethalis criminis. *Euf.* Sic, ut omni hora paratus sim mori. *Syn.* Ita, sic, ut non sit opus inducias petere. *Euf.*

Sic demum, ut mori juvenis non timeam, senex gaudeam.

LII ;

ME-

* Mutatur Theatrum.

MEDITATIO II.

Alterum Timoris Argumentum

JUDICIUM.

ARGUMENTUM.

Ortem sequitur JUDICIUM alterum timoris argumentum, quia quàm certus processus, tam incerta sententia est, cùm damnentur non rarò etiam, qui nihil mali conscii sibi esse videntur, qualis fuit servus ille piger, qui acceptum ab Hero talentum defoderat, propterea, quod *Matth. 25.* legimus, ejectus in tenebras exteriores, ubi erit fletus, & stridor dentium. Judicet hinc quisque de se, quàm metuenda sint peccata commissionis, quando Judex DEUS sententiâ tam terribilî omissiones condemnat. Hic Meditationis hujus scopus est.

Materia, Judicium post mortem.

Puncta duo: 1. Servi pigri citatio.
2. Condemnatio.

Fructus. Timor DEI Judicis.

Propositum. Fuga VITÆ OTIOSÆ, quippe multis peccatis obnoxia, propter horrorem molestiæ in executione officii, & usu talentorum.

Chorus. Exhibet nimia securitatis periculum, & remedium, ex contemplatione Domini scrutaturi Jerusalem in lucernis, Sap. I.

PER-

PERSONÆ,

Synefius, sive Intellectus.

Eusebius, sive voluntas.

Dominus Evangelicus.

Hortulanus.

Servus piger.

PROLOGUS.

Reflexio in Meditationem præteritam, & Præparatio
ad præsentem.

Fides. Ratio.

Ratio. Quid agis Ratio? nam singulari studio
Intentam precibus, præter morem, invenio.

Fides. Nempe, ô Fides,
Terribile nuper dedisti spectaculum,
Divitem Evangelicum de futuris nihil anxium,
Et mox repentè mortuum.

Idèò mali similis terrore exanimis
Clamo ad Dominum:

*Per mortem tuam, Domine,
A repentina morte libera me!*

A R I A.

I.

Mori, Mori vox est dura,

Ad quam tota se natura

Concutit horrore:

Tamen Nutui Divino

Pronum lubens cor inclino:

Uno pro favore

Sup^a

Judicium.

Supplex adsum, Factor meus;
 Oro, ne me sine, DEus,
 Abripi repente:
 Jube mori lentè!

2.

Lenta mors est bona mors;
 Nec, nisi stultus, perit
 Telò quem prævifo fors
 Irata tandem ferit.
 Rigido sed temere
 Audax coram Judice
 Siftis te repentè:
 Præstat ire lentè.

Fides. Non displicet oratio. Attamen si DEus te audiat,
 Si lentò morbò conficiat,
 Dic, quæ tibi decreta est ad mortem præparatio:

Ratio. Matura, seria,
 Quam utique excipiet Mors dulcis, & placida.

Fides. Laudo: sed sunt, qui post mortem facilem
 Experiuntur difficillimum Judicem.

Ratio. Si verè pœnitens compareo ad Judicium,
 Cur mihi Judicem non sperem propitium?

Fides. Hæc tua est fiducia: Sanctorum fuit alia:
 Respice! Inspice!

T R I O.

Job. David. Paulus.
 Quid faciam?

Job. Trepidus omnia
 Vereor opera, *Job. 9.*

David. Tua quò Domine,
 Ibo à facie! *Pf. 130.*

Paulus. O terribilia
 DEI Judicia! *Rom. 11.*

Job.

Job.

Non aliter, ac tumidi
Minaces fluctus pelagi
Si decumano inpete
Viderem in me ruere:
Sic palleo, sic rigeo,
O Deus mi, si cogito
Tua Judicia!

David.

In cœlum si ascendero,
Si mare transvolavero,
Si mergo me in tartara,
Ubique horribilia
Se ingerunt spectacula:
Quò fugiam, ut fugiam
Tua Judicia!

Paulus.

Nil mali sibi conscius
In se quiescit animus:
Et tremo tamen pavidus,
Ne fortè siam reprobus:
Nam Domine, quàm alia
Sunt hominum, & alia
Tua Judicia!

Omnes tres.

Misericordia!

Misericordia!

Ratio. Heu novo me terres terrore!
Columnæ cœli contremiscunt,
Et cedri Libani concutiuntur horrore judicii!
Intelligo: tristissimi exhibitione spectaculi
Voluisti docere,
Quàm anxiam ego curam debeam
Non solùm de bona morte,
Sed etiam de bona vita habere,
Quin tamen vel sic DEUM Judicem cessem timere.

Fides. Tangis punctum,
In quo hodierna se versat Meditatio.
Disce, quàm dubium
Tuæ sit conscientiaë testimonium,
Nisi diu antè examinaveris sollicitè
AD DEI JUDICIUM.
Huc, huc applica tuæ vitæ dictamina:
Hinc, hinc rejice, vel approba.

M m m

ARIA.

A R I A

1.

Est duplex conscientia,
 Est recta, est erronea:
 Certo itinere
 Ad portum utraque
 Se putat navigare:
 Sed ista stellam ducem
 Ad littus sequitur:
 Hæc fatuam ad lucem
 Latentibus
 In cautibus
 Allisa mergitur:
 Hoc punctum meditare.

2.

Qui navem prudens eligit,
 Non quærit, utrum *picca* sit:
 Firmam desiderat:
 Acum examinat:
 Conformat cursum Polo:
 Tum premit elementum
 Et remos expedit:
 In vela vocat ventum:
 Vi verberum
 Vim fluctuum
 Securus subigit:
 Sic agi à te volo.

MEDITATIONIS II

De Judicio

PUNCTUM I

Servi pigri Citatio.

§. I.

*Præparatio animorum. **

Synesius. **H**Æc hodiernæ Meditationis est area. *Eusebius.* Materix terribili locum tam jucundum designas? *Syn.* Opportunus est scopo. Hortus *Ecclesiam Christi* refert: Hortulanus gratiam fidei, varii fructus varia bona opera, quæ fides, si vivit, profert: Arbor hæc sterilis *Servi pigri* imago est: cætera plana sunt. Tu animum ex novo argumento ad novum timorem dispone. Ingeminiandi sunt ictus ictibus, ut clavus profundè figatur. *Euf.* Promptum ad jussa habes. Salubres motus excitavit timor Dei, vitæ ac mortis arbitri: Timor DEI *Judicis* ciebit similes. Eja, irrue sancte Timor! occupa memoriam, intellectum, & voluntatem! posside cor! ossa concute! medullas penetra confige! *confige Domine timore tuo carnes meas, Psal. 118. ne per temerariam securitatem provocem iram tuam, iram, quæ agnum mihi in sævum leonem mutet!* *Syn.* Preces auditas spera. Jam mentem parabolæ de talentis sic applica, velut si videres oculis, & personarum actionibus interesses. *Euf.* Facio. ** *Syn.* En! prodit piger.

M m m 2

§. II.

* Exhibetur hortus. ** Recedunt, & considerant à longè.

Exercitium Memoriae.

Servus piger. [Æta est Horti facies, dives vinea: probabis tuam Domino, cum redierit, industriam fati. *Hortulanus.* Imò probata est. Quid enim potui horto, quid debui facere vineæ meæ, & non feci ei? *Is. 5.* tamen! *Piger.* Ingemis? *Hort.* Non meam vicem doleo, sed sortem Herilis Filii, qui formam servi induens, labore assiduo hanc exercuit terram mecum, hoc uno fine, ut Regi Regum Patri suo delicias faceret. *Piger.* Vera memoras. Vidi adolescentem Regium in laboribus à juventute sua, *Ps. 87.* vidi intentum culturæ loci in sudore vultus, *Gen. 3.* portantem pondus diei, & æstum, *Matth. 20.* sine gemitu, sine tædio, invictâ solertiâ: vidi: atque sæpe miratus sum, sceptro natum, ultrò, nullâque adigente necessitate ita sterilibus se addixisse laboribus, velut, si aliunde, ex quo viveret, non haberet. *Hort.* Dicis, quod res est. Sciebat, ita placere Patri, ut obedientiæ exemplô Filii præiret servis, & continuò servum induit. Inde alius ei cibus non fuit, quàm facere voluntatem Patris, *Jo. 4.* hoc uno alitur. *Eusebius.* Exemplum nobile! *Synesius.* Optandum, ut omnes traheret! *Hort.* Tamen, tanta dignatio non fuit perfectè felix. Ibi ad gelidum Boream est arbor posita, quæ pro hortensibus silvestria poma tulit tam acerba, ut dentes comedentium obstupescant, *Ez. 18.* *Syn.* Talis est genius hominum non humanorum, qui nesciunt compati infirmitati errantium, austeri omnibus, præterquam sibi. *Hort.* Illic ad Austrum aliam reperi; cujus radicem ipsam venenatus serpens admordit: unde fructus, quos tulit, quàm pulchri sunt oculis, aspectûque delectabiles, *Gen. 3.* tam certam degustantibus mortem inferunt. *Syn.* Hi mores sunt adulantium, & speciosa axiomata jactantium, quibus incautæ animæ inescantur ad mortem.

mortem. *Hort.* Præterea passim in palmites incidi avulsos à vite sua, & arescentes. *Syn.* Scilicet homines aberrantes à Fide Christi cum contumacia. *Hort.* His talibus metuo iram Domini. Vides, cur ingemuerim. *Piger.* Intelligo, & tecum execror ingrata ligna. Sed latent hæc mala tamen, & absconduntur: una prostat oculis ficulnea hæc exucca, nuda, sterilis ad reliqui horti dedecus. *Syn.* En imago inutilis servi. *Piger.* Cur parcis ascia? *Succide illam! ut quid enim terram occupat?* Luc. 13. *Hort.* Heriliter loqueris: nam annus abhinc abiit, quo idem præcepit Herus. Excisa infelix arbor arfisses jam annò integrò voracis flammæ æternum pabulum, nisi ego impetrâssem inducias. *Domine,* dicebam ego, *dimitte illam & hoc anno, usquedum fodiam circa illam, & mittam stercora: & siquidem fecerit fructum, bene habet: parces ei! sin autem, in futuram succides eam.* Audivit preces Dominus, supplicium distulit: & ego laborem novum impendi ligno cum diligentia singulari. Sed! *Piger.* Operæ pretium, vis dicere, tuli nullum. Rideo! aut, non stulto labore consumi te putem, ô bone, qui ex arido trunco spem frugis habes? repeto: *Excidatur, & in ignem mittatur!* Matth. 3. alium non habet usum. *Euf.* Ex ore suo judicabitur homo cæcus: hoc mente præcipio, *Hort.* Severus es Judex tu. Non expendisti, opinor, quam, & contra quem, sententiam tam acerbam dicas. *Ignis inextinguibilis* Matth. 1. Marc. 9. Luc. 3. Si nescis, decretus est miseræ, ignis, in quem si aliquando inciderit damnata arbor, *ibi erit,* Eccl. 11. æternum erit. *Piger.* Scio, neque tamen animum mutò. *Excidatur!* aut cui igitur bono arbor nascitur? utique, vel ad frugem, vel ad ignem? Ergò, quæ non fert frugem, æquum est, ut ignem ferat. *Syn.* Nunquid ad hominem est hæc argumentatio? *Piger.* Integras silvas comburi vides propterea, quòd ligna habeant, quæ ad alium non

profunt finem: cur te misereat unius arboris? *Hort.* Nempe hæc manus sevit ingratiã in solo pingui: hæc jubente Herili Filio tenellam rigavit, & aluit! hæc silvescentem sæpius putavit, ac coluit: frustrata tam diuturni laboris spes, miraris, quòd me affligat? *Piger.* Irascere potius, unòque idtu frustratos tuos, frustratos Herilis Filii labores vindica. *Hort.* Jam securis ad radicem posita est, Matth. 3. ut primùm jussit rediens Dominus, (quanquam cum gravi gemitu) feriam. *Piger.* Utinam hodie redeat, & inspiciat Rationes conservorum: intelligeret, non in horto solùm, sed etiam in familia esse, quod reprehendat. *Fuf.* Zelò zelatur homo honorem Domini. *Syn.* Zelo pigris proprio, quo in aliis tolerant nihil, in se omnia. *Hort.* Quod crimen accendit bilem in iram sanctam? *Piger.* Quòd sint, qui longiore Heri mora abutuntur ad licentiam scelerum. Amice, quàm tua suspiria nil profunt plantis, tam nihil emendat servos nequam dissimulatio Domini tam diuturna. Ense recidit putridum membrum prudens Medicus, ne per commiserentis indulgentiam totum corpus inficiatur. *Hort.* Quò raperis temerarie? scilicet sapien-tiæ Domini tu scribas regulam? *Piger.* Fateor: *pacem peccatorum videns*, Pl. 72. vix teneo linguam, quin erumpat in murmur. *Hort.* Non est pax impiis, Il. 48. nesciunt diem & horam, qua rediturus est Herus: tam tremenda incertitudo omnem licentiam frænât. *Piger.* Omnem licentiam firmat. *Moram facit Dominus*, Matth. 24. inquit in corde suo, & ex hac spe Villicus dissipavit bona Domini intentus fraudibus, quibus lucratur Heri subditos, amicos efficiens sibi de *Mammona iniquitatis*, Luc. 16. **OECONOMUS**, mentiar, nisi *decies mille talentorum debitum* Heri nomine contraxit, Matth. 18. inde tot villæ sunt, inde splendor ædium, inde opulencia vestium in uxore, in liberis, in famulatio. Ipse **PRÆPOSITUS NOSTRÆ DOMUI**, qui Heri nomen,

nomen, cujus vices agit, debebat familiæ amabile reddere, servisque cæteris, ut officio fungantur, invigilare: incurius omnium *manducat, & bibit cum ebriosis*, Matth. 24. optimum quemque *ex conservis percutit*, ac malè habet: soli parasiti & ludiones in pretio sunt. *Hort.* Multa de aliis quereris, frater. *Syn.* Pigrorum hic est character. *Hort.* Meliùs fortè respiceres te, an, cùm venerit Dominus, inventurus sit vigilantem. (a) *Piger.* Rationes meæ semper compositæ sunt. Unicum talentum dedit Herus. *Syn.* Et nempe unicum officium. *Piger.* Quantum accepi, tantum reddam quacunque hora: quæ mihi sit causa metûs? Trepident, qui duo & quinque talenta commiserunt nummulariis cum periculo, ne una cum censibus, quod passim solet contingere, etiam Summæ capitalis jacturam faciant. Ego meum involvi sudario, & *terræ infodi*; Matth. 25. unde restitutio in promptu erit. Veniat, veniat Dominus: occurram gaudens! ah! utinam hodie veniat! (b)

§. III.

Exercitium Intellectûs.

Eusebius. **A**Ut stulti, aut Sancti hæc exclamatio est. *Syn.* Imò de Sanctis vix quisquam sine timore gravi de judicio cogitavit. *Eus.* Igitur tu temeritatis & stultitiæ condemnas securitatem pigri hominis? *Syn.* Dubitas? *Eus.* Atqui conscientia non condemnat: nam malè conscius sibi non utique Judicii accelerationem optaret. *Syn.* Conscientia non condemnat: quæ conscientia? est enim alia vera conscientia, quæ *solidæ rationi* innititur, alia erronea, quæ *in apparente* fulcitur: & *erronea* rursum alia *per culpam*: est talis, alia *per pœnam*, atque neutra excusat peccantem, sed sola *tertia*,
cujus

(a) Abit. (b) Abit.

cujus error vitari nullâ diligentia potest. Quid dices modò? unde præsidium suæ socordia servus piger accersat? à ratione? atqui ipse arborem inutilem ad ignem, & in arbore se ore suo damnavit: ab errore? verum quàm facile contingit, ut amplectamur errorem, tam rarus est error, qui à culpa nos eximat. Audi hanc doctrinam attentè, Eusebi, ne te quoque pe niciofa securitas in exitium rapiat. *Euf.* Aurem utramque habes, quoniam argumentum tractas momenti gravissimi, & quod præcipua Judicii divini materia erit. *Syn.* Rem dicis. Nam quæ sententia expectanda sit illis, qui **CONTRA CONSCIENTIAM** agunt, dubitari non potest: apertè impii, quid miffitabunt, si condemnentur? Sed qui operatus est **JUXTA CONSCIENTIAM**, qui dicere potest: *putavi! nescivi! non cogitavi!* de tali hæsitamus, unde reus inferni sit: & talium tamen cum plenus sit *locus tormentorum*, inter alias causas Judicii universalis hanc pono, ut circa istos publicè justificetur **DEUS** in sermonibus suis, & vincat, cum judicaverit. *Euf.* Consentio tibi: & fortè major sistetur tribunali supremo numerus Reorum *per ignorantiam*, & errorem, quàm *per malitiam*. Sed tu memento, ut me per ordinem doceas. Dicebas: *facile formari dictamen erroneum, sed non facile excusare: utrumque proba.* *Syn.* Brevis & clarus ero: sic habe: *Lex DEI est regula agendorum: admittis?* *Euf.* Sana ratio cogit. *Servi sumus: ergò quod Dominus prohibet, vetitum, quod permittit, licitum dici debet.* *Syn.* Optimè. Adde alterum principium: *Regule hujus applicatio & interpretatio fit à conscientia: dubitas?* *Euf.* Minimè. Nam *conscientie nomine aliud nihil intelligimus, quàm judicium intellectus, quo legem DEI universalem applicamus, & interpretamur pro actu singulari, atque e. g. ex præcepto: Non furtum facies, colligimus, prohiberi usuram, & contractum, in quo lucramur ex solo mutui titulo, obnoxium esse*

esse gravi crimini: plana doctrina est. *Syn.* Pono tertium postulatum. Interpretatio, & applicatio Divinæ Legis, si-ve, quod idem est, *dictamen conscientiæ* efficitur proxime ab intellectu, sed ita, ut *directivè*, quod ajunt, influat aut *Fides*, aut *Ratio*, aut *Passio*: hæ enim causæ determinant intellectum, ut hoc potius, quàm aliud judicet, exhibendo nempe præmissas, ex quibus ille formet conclusionem. *Euf.* Neque hic habeo, quod opponam, experientia convincente. *Syn.* Sequitur: dictamen, quod ex Fide & prudente Ratione nascitur, legitimum partum esse, quem DEus reprobare non possit, etsi error irrepsisset. *Euf.* Æquitas hunc sensum requirit: neque enim fieri potest, ut Divinæ Sapientiæ sapiens operatio displiceat. *Syn.* Superest, ut de dictamine, quod PASSIO dictat, agamus. Quæro, num putes, rara esse hujus generis dictamina? *Euf.* Quò adigis? video plerosque hominum in plerisque actionibus Passioni obsequi potius, quàm Rationi, & Fidei. *Syn.* Jam teneo te: evidens enim conclusio est: *Quàm facile homines Passionibus cedunt, tam facile erronea gignuntur dictamina*: partus enim sequitur ventrem, & cœca affectio lumen veritatis non amat: neque quidquam facilius accidit, quàm ut subito credas esse licitum, quod tibi licere cupis. Atque ex hoc venenato fonte fluxit errorum torrens, qui tot monstris opinionibus orbem terrarum inundavit. Non exeamus extra fines parabolæ, quam meditatur. Piger, quem vidimus tantò zelò vitia conservorum incusare, cur de suo otio angitur nihil? *Euf.* Intellego: nempe de aliis ex ratione & fide judicat, de se ex affectu. *Syn.* Ita est: *horror laboris* hoc dictamen peperit: *nihil malifacio!* *Euf.* Dictamen stolidum, quippe quo etiam se truncus hic tueri contra incendium posset, si loqueretur. *Syn.* Et crede mihi, servi cæteri similes sententias spuent, si audiantur. Quære ex villico, quare debitoribus Heri partem debiti invito Domino dimiserit? dicet: *coëgit necessitas*, ut ha-

Nnn

beam

beam amicos, qui recipiant me, si Dominus auferat villicationem! ecce *dictamen timoris*, ne fodere necesse sit, aut mendicare. Quære ab Oecono-
 mo, cur tantum pecuniæ ex cassa Heri abstulerit, sciens, nunquam solvendo se parem fore? dicit: *etiam alii faciunt!* ecce *dictamen cupiditatis*. Quære ex tertio, cur in perpetuis epulis, ludis, luxu, & licentia vitam agat, nihil anxius de gemitibus creditorum, & egentium, in quorum oppressionem tanta profusio pecuniarum redundat? respondebit: *Sic modò vivitur! nolo esse singularis! Ratio statûs exigit!* ecce *dictamen libidinis*, superbiæ, vanitatis. Denique *cupiditas*, & *timor*, Eusebi, duo cardines sunt, in quibus, quoties voles, observabis omnem machinam verti, à qua erronea dictamina efficiuntur: atque ita non *affectus* ordinantur ad conscientia legem, sed *conscientia* conformatur affectibus. *Eus.* Misera perturbatio, de qua, nisi fallor, illud est Psalmistæ suspirium: *Omnes declinaverunt, corrupti sunt, & abominabiles facti sunt*, Psalm. 13. sed quod tam facile formatur dictamen, an non facilem etiam criminum excusationem suppeditat Reo ad Divinum tribunal citato? *Syn.* Minimè gentium. *Cauteriatas* 1. Tim. 4. conscientias tales Apostolus vocat, & scilicet stigmate damnationis tanquam cauterio jam nunc perustas, quoniam per ejusmodi dictamina aufer-
 tur omnis horror peccati: atque, quod sequitur, peccatur sine modo, sine fræno, sine spe correctionis, quia peccatum conscientia non solum tranquillè tolerat, sed excusat, neque solum excusat, sed defendit: parùm dixi: in ipso Deicidio cum Judæis exultat. *Eus.* Atqui *bona fide*, inquit, egi, quod egi: *bona fides* à peccato absolvit. *Syn.* Bellè, bellè: si homini reddenda sit ratio, fortè locum excusatio haberet: verùm DEus, qui medullas pervidet, non ita decipitur humanis fraudulentis, ut satisfieri quæstionibus per verborum elegantiam, & phalaras possit. Ea nunc vivimus tempora, ut in negotio salutis rarissimè consistere simul queant *gravis error*, & *bona fides*. *Ars*
dubi-

dubitandi, quid liceat, aut non liceat, vix alteri, præter barbaros, deest: *facultas inquirendi* ubique est obvia: si *resolutio* nulla sit, qua statuis actionem suspendere, donec de honestate sis certus: aut si temere resolveris agere, quod placet libertati, non à fide vel ratione, sed à *Passione* datò, acceptatòque consiliò, qua fronte diceris *bona fide* errasse? non errorem esse voluntarium, esse crassum, esse affectatum, Synteresis, quæ est lumen cordi à natura infusum, deteget ad pudorem? *Euf.* Habeo, quod opponam. Scelus, quo scelestius nullum orbis vidit, moriens Dei Filius *ab ignorantia* excusavit: *dimitte illis* (Sic Patri supplicabat) *dimitte: non enim sciunt, quid faciunt*, Luc. 23. quid ad tantum exemplum respondes? *Syn.* Quid in hoc exemplo præsidii pro culpabili ignorantia vides? *dimitte!* clamabat Iesus: quid? culpam an poenam dimitti postulavit? utrumvis dicas, intelligis, in ignorantia, cui veniam orat, *crimen supponi* supplicio dignum: atque ita excusationem petitam esse non à *defensione*, tanquam innocenter errassent, sed *ab extenuatione*, quòd peccaverint minùs, quàm si Dei Filium citra ullam dubitationem certissimè cognitum crucifixissent. Imò ipse Christus pro majore nimirum & minore cognitionis claritate nunquid scelus Pilati conferens cum scelere sacerdotum aperte dixit: *Qui me tradidit tibi, majus peccatum habet*, Jo. 29. quasi diceret: *non tu nihil, sed alter plus peccavit.* Habes igitur, unde gratuleris tibi de grandi commodo, quod ignorantia præstat: Poteris Judici Deo dicere: *Domine, ego quidem peccator sum, non tamen omnium maximus: dantur, qui majus peccatum habent.* *Euf.* Triste solatium erit. *Syn.* Quanquam nec istud erit, saltem in eo, qui per ignorantiam, quam *affectatam* vocamus, peccat. Attende mihi: audies, quod profit notasse sedulò. In omni peccato duo sunt, apparens bonum, & verum malum. *Apparens bonum* voco honorem, voco lucrum, voco voluptatem, quam ex peccato speras: *verum malum*

appello offensam Dei, Iram omnipotentis, jaeturam Divinae gratiae, periculum interitus sempiterni. Adverte jam, quid agat peccans. Malum *cognitum ut malum*, amplecti voluntas non potest: Igitur quid fit? uterque oculus averfus ab intuitu *veri mali*, studiosè figitur *in apparente bono*: ita cæco impetu ruimus in abyssum. Age: an ista cæcitas miserationem mereatur? quid videtur? Siles?

§. IV.

Exercitium voluntatis.

Eusebius. **A**Ttonitus me stupor habet: fulsit repente de caelo lux ab hoc discursu, ut videam, quod nunquam vidi, grande malum *securitatis*. Cum Rege poenitente clamare juvat: *Ignorantias meas ne memineris, Domine!* Ps. 24. ah! si ignorantia à peccato absolveret, aliter utique orâisset David, & *memoriam* sibi, non *oblivionem* ejus postulâisset. Quò abiisti, serve piger! habeo, quæ tibi loquar! adesto! adesto miser! in exitium, nisi celeriter redis, ruis cæce! redi! audies à me malum grave, quod imminet incurio sui! O si cognovisses in hac arbore imaginem tui, cogitâisses utique, ut faceres *fructus dignos poenitentiae*, Luc. 3. *Syn.* Frustra clamas. Tranquillus est homo: fugit eos, qui pacem animi alloquio turbarent suo! *Eus.* O tristis pax! ô infelix tranquillitas! Pax sit *hominibus bonæ voluntatis!* sed non sit pax impiis, ah! non sit pax *hominibus malæ voluntatis!* summum malum est pax *in peccato, & cum peccato!* *Syn.* Assentior: neque quidquam timendum est pejùs, quàm mala conscientia, ac simul tranquilla: nam *causæ* tam funestæ quietis sunt perversio cordis, mentis excæcatio, & subtractio gratiæ. *Perversum cor amat*, quod olim *oderat*, atque sensim in usu scelerum sic abjecit naturæ pudorem, ut dici ei possit: *Frons meretricis facta est*

est tibi: noluisti erubescere, Jer. 3. nempe de præteritis: addamus: noluisti cogitare de statu animæ præsentis: noluisti timere de incerta sententia Judicii futuri, ne scilicet in prosecutione licentiæ aliqua perturbatio se moveret: & quid hoc est aliud, quàm destinata voluntate, certoque proposito hæere in scelere? *Euf.* Putas igitur, desperasse hujusmodi de salute, aut cum spe, etiam desiderium cœli abjecisse? *Syn.* Rarò aliquis tantùm insanit! Sed plerique contumacem voluntatem stulta præsumptione fulciunt, à sola fide, aut certè à facili poenitentia cœlum spondentes sibi. *Euf.* Horrenda cæcitas, cui illuminandæ non sufficiunt tot radii, quot sunt exempla Sanctorum cum metu & tremore operantium salutem suam, quot scripturæ testimonia arctam esse in cœlum viam perpetuò docentis, quot minæ ipsius Domini toties hortantis ad vigilantiam, ad poenitentiam, ad bona opera. *Syn.* Quid facias! tandem cæcitas, quæ diu culpa fuit, quòd suprà monui, pœna fit. Cùm silet Deus, ô Eusebi! cùm nullis ampliùs conscientiæ terroribus pacem impij turbat, cùm connivere videtur, & dormire, crede mihi, non dormit: proximè abest homo ab implenda mentura scelerum. Interea jam gladius, gladius exacutus est, & limatus, Ez. 9. repentè excitabitur Dominus, tanquam potens crapulatus à vino, Ps. 78. & in ira furoris sui percutiet incurium propter temeritatem 2. Reg. 6. ut in ferali pace plaudens sibi, ac tenens tympanum, & cytharam, & gaudens ad sonitum organi, & ducens in bonis dies suos, in puncto ad inferna descendat, Job. 21.. *Euf.* Cessa: tabescit animus ab horrore, pacem peccatorum videns! ab hac horrenda pace libera me Domine! O funestum spectaculum peccator quietus, peccator pacatus, peccator ridens! Eheu! desertus à Medico miser, & proximus morti es! curavimus Babylonem, dixit, & non est sanata: delinquamus eam! Jer. 5. moriatur ex lethargo, quem amavit!

Nnn 3

Syn.

* Repentè sistuntur fontes sacri.

Syn. Dixit: * nam ecce repente arescit fons Divini Sanguinis! *Euf.* Superi! video triste omen! ascia inuili trunco imminet, quem rivi salutis rigare cesserunt. *Hortulanus.* Ita! Ascia inutili trunco imminet. *Piger.* Justa sententia est: sine, ut ego exequar. *Euf.* * Stolide! & tu necdum intelligis, cujus imago hæc arbor sit? *Hort.* Serve piger! non hunc à te laborem Dominus postulavit: *negotiarum iustus es, & lucrum ex tuo talento ferre: feres?* *Piger.* Tu hanc curam relinque mihi: scio, quod Herus sit *homo durus, qui metit, ubi non seminavit, & congregat, ubi non sparsit: propterea timens abii, & abscondi talentum ejus in terra: cum venerit, habebit, quod suum est, Matth. 25.* *Syn.* Bellum dictamen sanè. *Hort.* Ex ore tuo judicaberis, *serve nequam! sciebas, quod metat herus, ubi non seminat, & congregat, ubi non spargit, debebas ergo committere pecuniam ejus nummulariis, ut veniens reciperet, quod suum est, cum usura.* *Piger.* Quid ad te? te consultore nihil est opus mihi: sufficio solus. *Hort.* Consultorem non audisti, accusatorem habebis. Vides hanc clepsydram? exiguum arenæ superest: cum defluerit, sistèris iudicio. *Piger.* Tu citas? *Hort.* Ex imperio Heri. *Piger.* Nihil metuo. *Hort.* Præjudicium de sententia ab hujus ligni excidio cape. *Piger.* Obtundis aures inani strepitu: *nihil mali feci, nihil metuo.* *Hort.* Abi! in tuum interitum abis. Tu (*ad mortem adstantem cum ascia loquitur*) accinge te operi: *excidatur inutilis arbor, & in ignem mittatur!* *Matth. 3.* Adeste spectaculo, quotquot sancti timoris serius amor habet. *Syn.* Adsumus, *Euf.* Serius amor sancti timoris jubet,

CHO-

* à longè.

C H O R U S

Noxiæ securitatis periculum, & remedium ostenditur in consideratione Domini, *Scrutantis Jerusalem in lucernis*, Sap. 1.

Anima, Gratia illuminans. Gratia excitans.

Anima. IO! hinc ferit oculos splendor argenteus!
Lumen admoveo!... Io! est, est meus denarius.

Beata sum! *ἐὐχρηκα! ἐὐχρηκα!*

Eja amicæ! vicinæ! concurrite,

Et congratulamini felici animæ!

Grat. ill. Quam vocem lætantis audio?

Anima. Non me capio præ gaudio.

Grat. ex. Quæ cau' a est tam festivi clamoris?

Anima. Drachma est immensi valoris.

Perdidi: reperi: Jo! congratulamini!

Grat. ill. Cum gaudente gaudeo.

Dic verò: *cujus est imago hæc, & superscriptio?* Matt. 22.

Anima. Est Principis, est mei Principis,

Quem toto corde diligo!

A R I A

i.

O drachma, drachma chara,

Quàm sine te amara,

Quàm tristis fuit vita!

Tu symbolum es gratiæ,

Qua foveor à Principe:

Et

* Exhibetur parabola de drachma, *Luc. 15.*

Et heu me!
 Amisi te!
 O Jactura infinita!
 Sed jo! rursus reperi:
 Congratulamini!

2.

Ut institor lugeret,
 Abreptam si videret
 A rabie undarum
 Submergi navem laceram,
 Fortunæ omnis tabulam,
 Et omnes res,
 Et omnes spes,
 Et quidquid habet charum:
 Sic ego mærens gemui,
 Sic flens infremui!

Grat. ill. Gratulor! Sed cui tanti est *drachma*
 Signata imagine Principis,
 Quomodo æquò animò sustines jacturam *talenti*
 Quod emptum est tibi pretio Divini sanguinis?

Grat. ex. Imò quinque talenta sunt: Sanguinis nobilitas,
 Opum abundantia, corporis sanitas,
 Sagacitas ingenii, & donum sanctæ Fidei.
 Hæc quinque talenta
 Conciliandæ, & augendæ apud Deum gratiæ
 Tam opportuna instrumenta
 Dic: ubi expendisti?

Grat. ill. Imò dic: ubi perdidisti?

Grat. ex. Aut forsitan jacturam ne quidem sensisti?

DUETTO.

O vilis, vecors, fatua
 Infelix anima!

Pro

Pro drachmulæ splendore
Humano pro favore

Turbaris erga plurima

Et es sollicita! Luc. 10.

Ut apud DEum nobilis

Et meliore loco sis,

Nec angeris,

Nec appetis:

O stolidæ socordia,

Nec digna venia!

Anima. Quæ estis vos, ut hæc in faciem?

De internis præter DEum, Judicem revereor neminem.

Grat. ill. Nos Dei sumus nuntia, missæ,

Ut de jactura gratiæ admoneamus te.

Anima. De jactura gratiæ?

Igitur de quo me arguitis crimine?

Grat. ex. Nescis? ... ecurr ergo non festinas everrere

Cubile conscientia?

Ubi sunt, quas tibi Deus accendit, lucernæ plurimæ,

Ad quarum lumen

Angulos omnes posses excurrere.

Grat. ill. Scilicet extinxisti, aut sub modio posuisti,

Ne debeas te videre, & horrere.

Grat. ex. Sed frustra es: veniet dies,

Qua, quod omittis pro te,

Faciet Dominus contra te.

Grat. ill. Tu, anima improvida, tu es *Hierosolyma,*

Quam in suis malè quiescentem tenebris *

Repentè *in lucernis DEus scrutabitur, Soph. 1.*

Grat. ex. Et ô Superi! quale lumen,

Quàm novum, quàm grande,

Quàm terribile dabitur!

* Exhibicio Solymæ illuminatæ.

O o o

Duct

*Judicium.**Duetto.*

Tunc aetæ vitæ viæ,
 Ut media in die
 Ad judicis se nutum
 Momento sub obtutum
 Conjicient, ut crucient
 Paventem animum
 Horrore scelerum.

2.

Clamabis: heu! heu me!
 Quam malè ambulavi!
 Hanc viam puer cupivi,
 Hanc adolescens ivi:
 Has ædes vir intravi,
 Has Juvenis amavi,
 Hic senex habitavi!
 O heu! heu! heu me!
 Quam malè ambulavi!

3.

Sed gemitus tam seri
 Vix erunt tunc sinceri:
 Nunc verte fundamenta,
 Nunc erue talenta
 Ah! talium in ædium
 Infana fabrica
 Non bene posita.

Anima. O boni Coelites! ô piæ gratiæ!
 Igitur hac mihi me sistitis in imagine!
 Hic talenta perdidi! & sic!
 Heu me! si iniquitates observaveris, Domine!
 Dicite, ô bonæ, quid consulitis?
 Quid oportet me facere!

Grat.

Inscriptiones ad singulas plateas.

1. Protervus puer.
2. Prodigus adolescens.
3. Lascivus juvenis.
4. Vir inconstans.
5. Languidus senex.

- Grat. ex.* Misericors & miserat r Dominus
Sortes tuas in tuis posuit manibus.
Anima. De profundis clamo ad te Domine: *Miserere!*
Grat. ill. Miserebitur, nihil dubita,
Miserebitur Dominus,
Si feceris, quod monet Apostolus, 1. Cor. 11.
Nota bene consilium: *si temetipsam dijudicaveris,*
Non utique judicaberis!
Anima. Siccine? ... & quæ à me feretur in causa propria,
Putas, quòd approbanda sit à DEo sententia?
Grat. ex. Habes verbum Domini: clementiam æstima.
Anima. Ergò docete me contra me processum instruere.
Grat. ex. Accusa te!
Anima. Mea culpa? mea maxima culpa!
Grat. ex. Sententiam pronuntia!
Anima. Rea sum mortis perpetuæ!
Grat. ex. Exequere!
Anima. Quòd urges me?
Grat. ill. Quotidie tibi morere!
Pro morte perpetua, quam merebaris,
Si mortem quotidianam ultrò suscipias,
Vitam æternam lucraris.
Anima. Et quid est mori quotidie?
Grat. ill. Est vim naturæ facere,
Et congenitam ad bonum acediam vincendo occidere.

A R I A.

Eja! irascere! surge in te,
Subtrahe carni, quod amat:
Deus offensus: peccasti in me,
Vindica! vindica! clamat,

O o o 2

Nulla

Nulla est ira nobilior hac,

Qua quis irascitur sibi:

Ira est sancta: quod suaserit, fac:

Suadet, quod proderit tibi.

2.

Vivis, & vivis, ut hostia sis:

Morere, macta de DEO!

Si, ut vis, vixeris, *moreris bis*:

Certum est malum, quod fleo.

Mors tibi prima horrore ne sit.

Nisi sequatur secunda:

Detrahe larvam, quæ terret, ut fit:

Erit mors illa jucunda.

Anima. Heu! durus est sermo!

Et quem sine horrore non audio.

Mori, vim facere, vincere, occidere,

Verba sunt plena formidine.

Grat.ex. Verba metuis, res est facilis: explico me.

Tantum saltem quotidie laborem tibi impera

Pro recuperanda, & conservanda DEI gratia,

Quantum suscepisti pro drachma perdita:

Sic facis, quantum sufficit, ut moriatur acedia.

Anima. Hem! tantillum exigis, & nihil amplius!

O quam verè bonus est Dominus!

Grat.ex. Optimus, nisi cum venerit ad Judicium.

Anima. Ideò prævenio. Et ecce hac hora, sine mora,

Quod suastisti, de me sumo supplicium.

Grat.ill. Sapis, si bonum consilium

In tempore capis.

Grat.ex. Et quis adeò desipit,

Ut à Domino malit judicari,

Quàm à se damnari?

A R I A.

O facilis conditio,
Cum Judex dicit Reo:

Teipsum judica!

Si judicas, non judico:

Nec pœnas dabis DEO

Peccatrix anima!

Tua damnatio

Est tua absolutio:

O facilis conditio!

2.

Væ animæ audaci,

Quæ ore contumaci

Dixerit: à Judice

Malo judicari,

Quàm judicare me:

Væ tali animæ!

P U N C T U M II.

Servi pigri condemnatio.

§. I.

Exercitium Memoriae.

* *Synefius.* **H**Oc habet infelix arbor: noluit servire Heri
Clementiæ, jam servire Justitiæ debet. *Euse-*
bius. Vidi cum horrore: concisa est, di po-
sita in pyræ formam: ignem scilicet maledictum lignum alet,
quem adversus rebelles servos Domini accendet furor. *Syn.*
O o o 3 Dic

* Excisa arbor in rogam disposita cremando pigro exhibetur,

Dic, adversus inutiles etiam. Propterea huc ad forum Poli adduxi te. *Euf.* Ut processum nempe contra servum pigrum videam, & sententiam audiam? *Syn.* Videbis, & contremisces: audies, & tinnient ambæ aures tuæ, quoniam ex condemnatione Pigri intelliges, quid metuendum sit servo nequam: concludes, quibus suppliciiis plectendus sit gratiarum *abusus*, quando solus *non usus* reus judicatur gehennæ ignis: fateberis, pluribus infernis dignos esse, qui plura talenta defodiunt, cum, qui abscondit *unicum*, segnitiam luere poenâ æternâ debeat. *Euf.* Heu! tantum malum *in acedia* sit, quæ inter peccata cætera fere nomen minimi habet! *in acedia*, cujus horror etiam inter probos exiguus viget! *in acedia*, ex qua vix de centenis unus grave salutis periculum formidat sibi? *Syn.* Studiosè in hoc potiùs argumento, quam in alio, hodie versari te volui: studiosè non iniqui villici, non debitoris decem millium talentorum, non servi ebriosi, ac percussoris, sed pigri, & inutilis judicium exhibeo, ut discas timere *nimiam securitatem*, neque *cuilibet paci* conscientiæ fidas. Quod malacia maris imperito nauclero, hoc fallax conscientiæ tranquillitas animæ incuriæ præfagit, tempestatem, procellas, naufragium. *Euf.* Igitur jactari me semper, & agitari mœstis timoribus tanquam totidem ventis optas? *Syn.* Prudens timor non jactat in cautes navem, sed plenis currentem velis instar faventis Zephyri celerius in portum invehit. *Beatus homo, qui semper est pavidus*, Prov. 28. nimirum, quia securitas negligentiam, timor vigilantiam parit. Igitur collige animum in attentionem. Morieris, Eusebi! in ipso animæ exitu de corpore Radium cogita, qui instar fulguris concuscans in ictu oculi acta vitæ univertæ, merita tua, & Judicis sententiam per processum summarium ante oculos ponet: atque hoc est, quod *Judicium particulare* vocamus: & hoc, quod in imagine adumbratum nunc intueberis. Urge te, ut servi pigri, cujus vitam & mores imitari

autidixit origis obmurore aliqum nuptor ni tota

imitari fortasse non horruisti, miserabile exitium perhorrescas. Habebis, unde erudiaris *ab accusatore* primùm, deinde *ab accusatione*: nam accusabit *gratia*, time gratiam! & accusabit *de omissionibus*, time omissiones! Dixi argumentum, cui applicanda est mens. Et ecce! forum se aperit: fige oculos! aures intende! Primi post mortem momenti hæc est imago. *Euf.* Attentus sum.

§. II.

Exercitium Intellectûs.

Dominus. GRAVIA mala memoras de mea domo. *Servus piger.* Pauca dixi: sed neque, si multa dicerem, satis dicerem, quàm indignis omnino modis passim dissipentur talenta tua, quæ in quosdam profudisti, Domine, liberaliter nimis. Quibus integra viget *valetudo corporis*, abutuntur ad libidinem: luxuriosè vivendo prodigunt, coronantes se rosis, & in omnem scelerum licentiam sine fræno effusi. Cæcos fecisses: nunquam deïxis in objecto periculoso, aut imagine obscœna petulanter oculis, beneficio fuissent abusi ad scelus: muti si essent, nunquam blasphemis vocibus cælum ferociter impetivissent: si ægri decumberent, supplices haberes tibi, videres poenitentes, modestos, confitentes, non esse æquum, mortales paria Deo sentire: nunc sani vix de te cogitant, nisi cùm sacrosanctum nomen ad confirmanda mendacia sua, & fallaces contractus sacrilega temeritate profanant. Hunc usum habet robur membrorum, & integritas virium. *Abundantia opum*, quæ aliud talentum est, cui bono servit? ad fastum, ad luxum, ad crepundia: rarò idem dives, & innocens reperitur. In usu *potestatis*, & eminentiæ non dissimilis abusus imperat: quilibet bono suo imperare se credit, non bono publico. *Ingenii* etiam, & doctrinæ præsidium passim adhibetur in Justitiæ, & charitatis ruinam, efficiendam per fraudes, consummandam per vim. Denique
sancta

sancta Fides quàm gravem ubique labem est passa! sæpe famulati
hypocrisi debet, sæpe sciorum risui prostat, & cachinnis pro-
cacibus, à plerisque mutatur, & mutilatur, uti Ratio temporis
videtur exposcere. *Dom.* Sic bona mea in pretio sunt vilissimis
homulis? *Piger.* Ego Here, gratias ago tibi, quòd unum solum
talentum meæ curæ commiseris. Væ mihi! si dives, si doctus,
si potens essem: metuo, ne his, aut similibus donis similiter,
ut alii solent, in tuam injuriam fuisssem abusus. Unum unicum
talentum *sanctæ Fidei* tradidisti: hoc servavi fideliter, & integrum
restituo: jota unum, aut unus apex non perivit ex illa. *Dom.*
Reddis, quod meum est: jam *lucrum* quoque ex meo numera.
Piger. Lucrum sperabas, Here? Austerus es, nisi me laudas etiam
& præmias pro cura, qua talentum tuum abscondi, ne mihi fu-
res raperent. *Dom.* Atqui negotiari debebas, ut reciperem cum
usura: hoc præceperam tibi: non meministi? *Piger.* Heu! ne-
gotiari! non poteram sanè sine summæ capitalis periculo. *Dom.*
Conservi tui, alter, qui duo, & alius, qui quinque talenta accepe-
rant, negotiati sunt, & iste quinque, ille superlucratuſ est duo:
potuerunt hi, cur tu non poteras? *Piger.* Domine! Domine,
cessa, obsecro, me urgere: non dissipavi bona tua: integrum
talentum recipis. *Dom.* Lucrum volo: præcepi: reus es inobe-
dientiæ: quid excusas? *Piger.* Præceptum erat, quod mihi ob-
servare nullo modo possibile fuit. *Dom.* Non jam audisti! alii
potuerunt, cur tu non poteras? aliud est *difficulter posse*, aliud,
omnino non posse: igitur *difficultatem* fugisti, *impossibilitatem* præ-
tendis: reus es mortis! *Piger.* O cælum! *quid enim mali feci?*
servum fidelem damnas? *Dom.* Damno servum malum, quia
pigrum, quia inutilem. *Nihil mali feci!* stolide, ut quid igitur
terram occupasti? vitam otiosam potuisti innocentem putare?
Piger. Nequaquam Here, vitæ otium sectatus sum: sed fui *in la-*
boribus plurimis, in plagis supra modum, 2. Cor II. *Dom.* Nempe
pro pane lucrando, pro aucupanda gloria, pro mercede ab
homini-

hominibus, pro bono familiæ, pro te: sed *nōne* & *Ethnici* hoc faciunt? Matth. 5. Quo signo, quo facinore te ab aliis distinguens Christianum fuisse probas? *Piger*. Credidi utique in DEum verum, & in Filium ejus JESum Christum! *Dom.* Hæc fides est donum meum: quod non abjeceris, proba! *Piger*. Professio probat, quam huc integram attuli, atque manu mea, & jurejurandò firmatam. *Dom.* Manu, ais? ostende igitur fidem tuam *ex operibus*: opera, opera *lucrum* sunt, quod expectabam ex hoc talento: opera, ut ostendas, & *vitam ex fide* volo. *Piger*. Vita ex fide, quid est, ô Domine! *Dom.* Vah! nescis, homo inanis, quod *fides sine operibus mortua sit*? Jac. 2. An vixeris honestè *ad speciem tantum*, quod est *Politice* vivere? an in solis quibusdam *externis cæremoniis* & *devotiunculis* substantiam solidæ virtutis posueris, quod est *Judaicè* vivere? an mores composueris ad regulas *stolidæ superstitionis*, quod est *Ethnicè* vivere? an ad leges naturalis prudentiæ *boni hominis*, & *boni civis* laudem affectasse, satis habueris, quod est *Philosophicè* vivere? an probus *videri* magis, quam *esse* laboraveris, quod est *Pharisaicè* vivere? an verò ex fidei dictamine, *ad principia supernaturalia* actiones tuas formaveris, hoc quæro, cum quæro, an *vitam ex fide* vixeris: & *amen dico tibi, nisi abundaverit justitia tua plus, quàm Ethnicorum, plus quàm Judæorum, plus quàm Politicorum, plus quàm Philosophorum, non intrabis in regnum cælorum*, Matth. 5. Quid? non tu ex impetu potiùs, ex opinione, ex usu, quàm *ex fide* vixisti? eamus per singulas ætates: responde. *Cum eras adolescens*, Symbolum fidei impressisti *memoriæ*, ore recitasti, scio: sed mente, & *intellectu* vix obiter studuisti percipere, contentus tenere nucem, nihilque sollicitus, quomodo corticem frangeres, ut nucleum degustares. *Factus vir intellectu* quidem veritates æternas intimiùs perspicere poteras, sed neglexisti: imò erubuisti sapius profiteri, quis es: & de memoria exclusisti, ne ruminando excitata, quæ

P p p

in

in grano sinapis latet, vis ciendi salutare lacrymas molestiam tuo languori facefferet: ex fide sic defossa quid boni tuæ vitæ accederet? videamus! *Piger.* Domine! *Dom.* Sile modò: nam *arguam te*, & tanquam in speculo *statuam de ante faciem tuam*, Pf. 49. *Piger.* Ah! ne in furore tuo! *Dom.* Tace, inquam! PUER, cùm docebaris timere me Dominum vitæ ac mortis, ubique præsentem, atque vigilantem, debebas hac doctrina imbutus reverentiam exhibere mihi, & oculos meos magis, quàm hominum revereri: sic ego *lucrum* ex talento tulissem amorem devotionis, modestiam in angulis, reverentiam in templis: nunc quid de usu fidei petulantia loquuntur, quibus innocentiam ætatis pessum dedisti? *Piger.* Heu! delicta juventutis! *Dom.* Non tacebis? *Adolescens* postea didicisti, quòd ego sim Alpha, & Omega, ego Principium, & Finis tuus, ego, à quo omnis pendeat felicitas tua temporis æquè, ac æternitatis: quòdque adeò tu in hunc mundum tanquam in magnam civitatem admissus sis non alio fine, quàm ut esses subditus Mundi Domino, servitiùmque, quod vellet, servires. Huic lumini, si paruissem, *lucrum* à talento redundasset in me alacris obedientia erga Præpositos tibi, amor laboris ad artes utiles statui, cui te destinaveram, æstimatio temporis totius vitæ pretiosissimi: tu verò in nugis perdidisti annos optimos, atque adeò bonarum artium expers, ineptusque ad seria, evertisti consilium vocationis tuæ: Quid? injuriam facio, si jam ego quoque rideam in interitu tuo? *Piger.* Obsecro! *Dom.* Nondum finivi. JUVENIS intellexisti, quantum debeas mihi: quantum providentiæ liberaliter te alenti, quantum potentia ex mille periculis eripienti, quantum Misericordiæ juvenilibus stultitiis patienter conniventi, quantum sanguini, quo te redemeram, quantum Bonitati, quæ beneficiis quotidianis te beabat in terris, & fideli servo æterna gaudia parabat in cœlis: hæc scientia debebat in te incendere amorem, ut cor unum, quod habes, & ego petebam, uni mihi sacrares; non æquum erat, hoc *lucrum* à meo talento

talento expetere? amâsti? occupationes juventutis tuæ testantur de alacritate in famulatu mundi, & carnis, atque de tædio, & languore in meo: sic amabas? *Piger*. Domine, apud te propitiatio est! *Dom.* Nihil audiò. *Ætas virilis* superest, in qua maturo utique judicio poteras expendere axiomata fidei, & quid intersit inter Deum & hominem, inter transeuntia, & æterna, inter terrena, & cælestia, tandem discernere. Si fecisses, recepissẽ ego pecuniam meam cum usura: lucrum fuisset *libertas* in consiliis, *fortitudo*, ac *sedulitas* in agendo, *constantia* in patiendo: hi sunt fructus fidei non defossæ in terra, sed ad censum elocata. Tu verò quoties obmutuisti ignave, cùm erat loquendum pro Religione, pro Justitia, pro Charitate? quoties trepidâsti, aut ad speciem aliquid egisse contentus fugisti laborem, quem exigebat honor meus, salus proximi, officii ratio, boni publici causa: fugisti, quia timebas sanitati, quia nulla spes commodi alliciebat, quia fastidia se obiecerunt, & difficultates primo impetu non facillè superabiles? Quoties cùm spem successus destituit, aut adversa ingruerent, abjecisti animum, & respiciens retrò, manum ab aratro retraxisti? Equidem non fuisti *ut cæteri hominum*, raptor, adulter, injustus, Publicanus: sed nemo propterea innocens est, quòd alii sint nocentiores: nec per hoc, quòd accusaveris conservos tuos, excusavisti te: vixisti *ut arbor*, quæ etsi malos fructus non tulerit, tamen nec bonos tulit, quàmque tu ipse condemnâsti ad ignem: vixisti *ut candela*, quæ ardere non vult, ne consumatur: vixisti vitam inutilem *Christianus* nomine, *servus* tuus, non meus, homo superfluous, qui citiùs de mundo exivit, quàm attenderit, ad quem finem ingressus sit mundum. Nunc loquere! præceperam tibi, quod reliquis: *Negotiamini, dum venio*, Luc. II. violâsti præceptum, & *offendens in uno, factus es omnium reus*, Jac. 2. ad hoc responde!

Exercitium voluntatis.

Piger. HEu! nunc scio, quòd ita sit, & quòd non justificetur homo compositus Deo: si voluerit contendere cum eo, non poterit respondere ei unum pro mille, Job. 9. Quid jam miser sum dicturus, quem Patronum rogaturus? *Dom.* Serum omne patrociniū est: responsum volo. *Piger.* Miserere Domine! *Dom.* Tempus miserendi præteriit. *Piger.* Creatura sum tua! *Dom.* Nulli honori mihi! *Piger.* Imago tua! *Dom.* Per turpem acediam corrupta! *Piger.* Redemisti me! *Dom.* Quæ utilitas in sanguine meo? Ps. 29. pœnitet, tantò pretiò emisse servum inutilem! *Piger.* Membrum fui Ecclesiæ tuæ! *Dom.* In fide mortua. *Piger.* Vitam honestam vixi! *Dom.* Sed non ex fide. *Piger.* Servivi reipublicæ! *Dom.* Sed non ex fide. *Piger.* Fideliter functus officiis fui ex beneplacito Principis! *Dom.* Sed non ex fide. *Piger.* Pacificè inter cives me habui! *Dom.* Et ethnici faciunt. *Piger.* Omnibus charus fui! *Dom.* Recepisti mercedem tuam! Matth. 6. *Piger.* Comitas indolis, *Dom.* Nihil prodest. *Piger.* Facilitas & urbanitas morum, *Dom.* Nihil prodest. *Piger.* Ingenii felicitas, & linguæ facundia, *Dom.* Nihil prodest. *Piger.* Fidelitas in promissis, liberalitas in donis, promptitudo in obsequiis fecerunt, ut omnibus in pretio essem! *Dom.* Nihil prodest. Alia sunt hominum, alia DEI iudicia: homo videt, quæ parent, formam, opes, vestes, titulos, artes, indolem, mores, dexteritatem, denique parerga hominis: Dominus autem intuetur cor, 1. Reg. 17. Cor est Fides operans: ergò omitte verba, ostende opera: lucrum ex talento volo, opera ex fide! Siles?... ergò discede! *Piger.* Misericordia! *Dom.* Serò gemis: Ligatis manibus & pedibus, quibus non est usus ad vitam ex fide, ejicies in tenebras exteriores, discede à me!

non

non habebis partem mecum, qui noluisti laborare pro me!
Piger. Misericordia! *Dom.* Discede à me Serve inutilis! in
 ignem æternum! *Piger.* Heu! perji! *Dom.* Discede in ignem,
 in tenebras, *ubi erit fletus de acedia, & stridor dentium propter*
desperationem.

§. IV.

Colloquium.

Eusebius. **D**omine, heu! Domine, si *Piger* damnatur, ser-
 vus nequam quomodo salvus erit? *Synesi,* quid
 mihi fiet? *Syn.* Ex fide est vita tua? *Eus.* Ah! ex impetu, uti
 rapiebat affectio, ex opinione sine examine, vera an falsa sit, ex
 usu, ad aliorum exemplum, & morem vixi. *Syn.* Atqui non
 ex impetu, non ex opinione, non ex usu, & more judicaberis,
 sed ex fide, ex fide. Inrelligis jam, quàm multi Christiani videan-
 tur, quàm pauci sint? & quod sequitur, quàm pauci salventur?
 O! *fides otiosa* neque rarum, neque exiguum peccatum est. *Eus.*
 Sed rara, & exigua poenitentia est de fide otiosa. Ego, ô DEUS
 mi, quid denique totâ vita feci *cælo dignum?* si fidem interrogo, ni-
 hil est cælo dignum, nisi quod fit propter DEum: opera propter
 Deum *lucrum* sunt, quod ex talento fidei Deus exigit. Ah! er-
 râsti anima mea, errâsti graviter, si putâsti, quòd *sola fides* sufficiat
 ad salutem. Confido in pretio sanguinis tui, ô JËsu, quippe sine
 quo opera mea pretium non haberent: sed quòd de cælo descen-
 deris, ut solus faceres omnia, nos verò ab obligatione laborandi
 absolveres, non credo, non credo! *servi otiosi* tanti laboris indig-
 na merces, tanti exempli fructus inanis forent: cassæ nuces, telæ
 aranearum, steriles arbores tuæ victoriæ spolia Patri obtulisses!
 Absit cogitatio tam absurda! utinam abfuisset & actio! Sed ô
 Superi! quid feci *cælo dignum!* Quanquam quid angor de hoc?
 interrogare debeo: quanta feci *infernò digna?* prò! *multiplicatæ*
 Ppp 3 *sunt*

sunt iniquitates! meæ super capillos capitis mei! Ps. 39. DEUS, optime, maxime DEUS, propitius esto peccatori dolenti toto corde, deprecanti toto animo! Sit mihi testis cœlum: verè delicta mea paveſco: multa ſunt, gravia ſunt, turpia ſunt! tandem *ante te* erubeſco, qui huc uſque tantùm ante homines erubui! ô juvet pudor ad ſalutem, ut, cùm veneris judicare, nolis me condemnare! non peto, ut parcas nunc: pater es! ecce in flagella paratus ſum! parce, cùm eris Judex!... Synefi, quid ſuades, ne incidam in manus DEI viventis?

§. V.

Reflexio.

Synefius. PROJICE te in manus DEI morientis! ecce iterum fluit ſanguis ſacer, ſqui ſervo pigro exaruit. * *Euf.* Læ- tum eſt omen. O qui latronem exaudiſti, mihi quoque ſpem dediſti! *Syn.* Sed cave, ne ſpes audacem faciat. *Unus* latronum veniam obtinuit, ne desperes, *ſolus*, ne præſumas. *Euf.* Non, non audacem facit ſpes, ſed pœnitentem de offenſo Domino erga alios tam ſevero, erga me tam patiente! *Syn.* Igitur non offendes ampliùs? *Euf.* Mori malim. *Syn.* Ergò fugere *acediam* debes, quæ vitiorum mater, & nutrix eſt. *Euf.* Detector. *Syn.* Vivere ex fide debes! *Euf.* Ex fide vivam. *Syn.* Ex fide vivere eſt meros dies Dominicos vivere. Vivere dies mutabilis Lunæ, dies furentis Martis, dies mendacis Mercurii, dies ambitioſi Jovis, dies procacis Veneris, dies ignavi Saturni, eſt vivere vitam Gentilium: Chriſtianus omnem diem uni Domino ſacrat. *Euf.* Pereat dies, quam non ſacravi! *Syn.* Nulla peribit poſthac, ſi poſthac ex fide vivas. *Euf.* Praxin exhibe. *Syn.* AMBULA CORAM DEO: hoc fides imperat. Vides hunc oculum? ** ex media caligine proſpicit, & omnia videt. *Euf.* O aſpectus, qui

* Iterum fontes fluunt. ** Exhibetur Oculus Dei radians,

qui intimas medullas penetrat! *Syn.* Oculo fidei hunc oculum ubique te intuentem semper intuere: semper cogita: *DEus me videt, Deus Dominus, & Judex meus!* hæc cogitatio pellet acediam: excitabit vigilantiam: incitabit curam, ne quid committas, quod DEO displicet, ne quid omittas, quod exigit, ne deficias, cum instat periculum, cum urget tentatio, cum animus labat. *Euf. DEus me videt!* utilis, sancta, efficax cogitatio! *Syn.* Væ, quem non movet! tu metue tibi, nam veniet dies, cum isti amabiles radii in tricuspides ignes, & tela lethifera vertentur adversum te, si (quod tam multi faciunt) tu quoque, quæ de rigore Judicii fides prædicat, *experiri malueris, quàm credere. Euf. Credo, timeo, cavebo.*

MEDITATIO III.

Tertium Timoris Argumentum

JACTURA COELI.

ARGUMENTUM.

Aud dubiè MORS & JUDICIUM fortia argumenta sunt, & efficacia ad excitandum in nobis, TIMOREM DOMINI, si quis seriò expendit, sive quòd *vita præsentis* omne bonum ex nutu supremi Domini, sive quòd *vita futura* tota felicitas ex severi Judicis *incerta sententia pendeat*. Sed multò potentiùs urgebit affectum hodierna Consideratio, in qua coelestis beatitudinis excitata cupiditas *timorem, jacturæ*, cujus periculum homo pro sui status

status, & conditionis circumstantiis facillimè subit, sic animo figet, ut statuamus, **NEGOTIUM SALUTIS** si non *unicè* curare (quod est eorum, quos à sæculo avullos ad Religionem **DEUS** vocavit) saltem quibuscunque negotiis aliis antehabere, & Apostolo obsequiis scribenti **I. Cor. 3.** *Fratres, tempus breve est: reliquum est, ut qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur: præterit enim figura hujus mundi, quod idem est, ac monere, ut, qui deserere sæculum in effectu non volunt, aut non possunt, deserant **IN AFFECTU**, quippe qui, nisi seriò coerceatur, facillè abstrahit à cura cæli, & extremo discrimini animam objicit. Serviet huic fini historia, quam **S. Augustinus** **l. 8. Confess. c. 9.** narrat. Trevisis duo ex aula Theodosii **M. primæ nobilitatis viri**, & honore militari conspicui, ab Imperatore aucupio ardearum vacante digressi fortè inciderunt in eremum, quam solitarii Ascetæ incolebant, ibique vitam **S. Antonii Eremitæ** legerunt cum tanta animi commotione, ut continuò relictis rebus suis, & spebus omnibus, servire **DEO SOLI** decreverint, exemplum eadem die imitantibus utriusque Sponsis, suamque Virginitatem Christo Domino consecrantibus. Erit igitur præsentis Meditationis*

Materia, Cura Cœli.

Puncta duo: 1. Curæ æquitas.
2. Curæ modus.

Fructus. Timor **DEI REMUNERATORIS**, qui non respicit personam hominum, sed merita.

Propositum. Fuga **VITÆ PERICULOSÆ**, qualis eorum est, qui in statu, vel officio multis peccati illicitis obnoxio versantur.

Chorus Ostendit, ex vitæ melioris Spe, optabilem probis mortem esse.

PER-

Paulus Asceta.
Fromondus.
Nearchus.
Potitianus.
Marinus.
Leander.
Macarius, Pauli Discip.

PROLOGUS.

Reflexio in Meditationem præteritam, & Præparatio
ad præsentem.

Fides. Ratio.

Ratio. **H**odie respiro ex formidine,
Qua nuper tremuit pectus!..
O lætus, ô magnificus, ô felix aspectus!

Exhibetur cœlum
apertum cum
scala magnifica.

A R I A.

Ah! quis me, quis beabit?
Quis mihi pennas dabit? Ps. 54.
Volabo,
In astra me levabo:
Cœli salvete!
Agri, campi, flumina,
Urbes, horti, nemora,
Valere!

Q 99

2. Cum

2.

Cum opibus, quas *cipio*,
 Si comparo, quas *video*,
 Rideo:
 Omnia sordetis!

Palatia Regalia
 Sunt rustica mapalia:
 Valete!
 Non placetis.

Fides. Audio pia desideria:
 Sed nempe desideria,
 Quibûs si cælum emeretur,
 Nemo excluderetur.

Ratio. Excludi cur timeam,
 Quando bipotentibus portis invitor ad gloriam?

Fides. Non semper patebit hæc janua,
 Dico tibi: veniet dies aliqua,
 Qua multi quærent intrare, & non poterunt, Luc. 13.
 Dies iræ, dies illa, dies tribulationis, & angustiae,
 Dies calamitatis, & miseriæ,
 Dies tenebrarum, & caliginis,
 Dies nebulae, & turbinis,
 Dies tubæ, & clangoris super civitates munitas! Soph. 1.
 Magnus dies Domini, & terribilis valde! Joël. 2.
 Dies, qua sol obscurabitur, & luna non dabit lumen,
 Et erit in terris pressura gentium,
 Præ confusione sonitus maris, & fluctuum, Luc. 21.
 Dies, per quem cæli ardentes solventur,
 Et elementa ignis ardore tabescent! 2. Petri 3.
 Tunc multi ab Oriente, & Occidente venient,
 Et recumbent cum Abraham, Isaac, & Jacob
 In Regno cælorum.

Filii autem regni ejicientur

In tenebras exteriores. Matth. 8.

Tunc, cum intraverit Paterfamilias, & clauserit ostium,
Multi incipient FORIS stare, & pulsare ostium,

Dicentes: Aperi Domine! . . .

Et respondens dicet illis: Nescio vos, unde sitis: Luc. 13.

Discedite! . . . Matth. 25.

Et ibunt hi in supplicium æternum,

Justi autem in vitam æternam. Ibidem.

A R I A.

2.

Tunc, infelix, te spectante,

Te in vanum lamentante,

In ipso cœli aditu,

Nutrita à te tamdiu

Emorietur spes:

Et tu, si foris es,

(O rabies horroris!)

Æternùm eris foris.

2.

Ibi fures, fremes, flebis,

Labra Tibi commordebis:

Et ex vi cruciatuum

De fortunata Coelitem,

Qua gaudent, requie,

Eviscerabis te,

Æternùm heu! foris

Indignans, quòd sis foris.

Ratio. Diei extremæ calamitatem,

Et jacturæ, si cœlo excludar, gravitatem

Utique intelligo, sed mihi non metuo.

Q 9 9 2

Tua

Tua enim hæc est nuper facta promissio:

Si temetipsam judicaveris,

Non utique judicaberis, 1. Cor. 11.

Judicavi me, damnavi me, sententiam exequor,

Et quotidie mihi morior:

Quid exigis amplius, ut sim securo?

Fides. Ut nunquam, nunquam sis sine cura.

Laudo, quod facis:

Sed, ne cum Phariseo tibi nimium placeas,

Et DEO displiceas, semper cogita,

Quod non coronentur principia,

Sed: *Qui perseveraverit usque in finem,*

Hic salvus erit, Matth. 10.

Jam, quid dicis de te? perseverabis?...?

Dic: perseverabis!...

Ratio. Eheu! nescio!

Horrore pilos surrigit hæc cogitatio:

Fides. Bene est: *in hoc hodie te firma timore: perseverabis,*

Si, ne perseveres, nunquam timere cessabis.

DUETTO.

Ratio. O horrida necessitas,

Semper timere, ne reprobus sis!

Fides. O noxia securitas

Vanè censere, quod salvus jam sis!

Amb.e. Duo sunt in agro:

Fides. Unus assumetur,

Ratio. Alter relinquetur,

Et nescio, quis!

Fides. Si times, jam scis:

Ratio. Ah! timor angit me!

Fides. Et angor salvat te!

MEDITATIONIS III

De cura cœli

PUNCTUM I.

Æquitas hujus Curæ.

SCENA I.

Paulus. Macarius.

Paulus senior **M**illites, ais, irruerunt in cellam? qui sunt?
Eremita. quid volunt? *Macarius Eremita juvenis.* Te
 volunt, mi Pater: & ego missus ab ipsis sum,
 ut te requirerem. Sed nihil metue: sunt viri altioris Ordinis,
 & pacifici homines. *Paulus.* Pauperes, mi Macari, non habent,
 quod à militibus timeant: quid enim auferent nihil habenti?
Macarius. Ab his, neque si dives essem, timerem aliquid. Ipsi
 enim divites sunt: splendent aurò, & argentò: corpus purpura,
 & byssus ornat, crista caput: latus defendit gladius multis ada-
 mantibus nitens. *Paul.* Tibi hæc species placet, ut video. Nun-
 quid tu etiam cuperes miles esse? *Mac.* A puero animus prurit
 in heroum facinora. Utinam sit ætas major: hodie cum istis
 militatum abirem. *Paul.* Nosti me, fili mi: non te teneo. Unum,
 si quid meus in te meretur amor, unum obsecro: *Sine consilio ni-*
hil facias, & post factum non penitebit, Eccl. 32. Qua via, ex quo
 statu Divinæ Providentiæ nutus te velit in coelum ducere, de-
 liberandum est prudenter, si statutum feliciter velis. Cœlo ex-
 cidit, fili mi, cœlo excidit, qui statum aut officium eligit, in quo
 salutis *impedimenta* graviora se ingerunt, quàm ut superandis
 speres *suffectura esse media,* quæ suppeditantur: & excidere cœlo

infinita jactura est! *Mac.* Ego te pro Patre veneror. Scio, amari me: absit, ut velim, quod improbas tu. Quod dixi, impetus mentis fuit, non decretum. *Paul.* Gaudeo, sincerum videre: quin & impetus animi generosi laudo. Cresce in magnas spes! modò non spes magnas confundas cum vanis, cum inanibus, cum noxiis. Sed age, ubi sunt, quos ais? *Mac.* Duo per eremum deambulant: duo intrârunt cellam, & legunt, ut tempus fallant. *Paul.* Quem librum legunt? *Mac.* Qui casu jacebat in mensula, & vitam magni Antonii habet. *Paul.* Placet: i, duos qui ambulant, huc reduc ad me: ego ad istos ingredior. *Mac.* Requiro, quo ierint. *Paul.* Hem! animum juvenilem! sperabam Sanctum educari à me: jam scilicet miles erit Macarius meus: ò inutilis labor!.. Quanquam quid gemo? juvenilis impetus fuit: non erit miles. Aut, si erit, num idè frustra laboravi, ut, quæ profunt ad salutem, docerem? non puto. Disponat de Macario DEUS, ut lubet: si DEO serviat, felix est, & ego obtinui finem curæ, quam habeo. Miles, qui licentiæ non laxat frænum, qui fidem servat Principi, & ex fide, atque propter jurisjurandi religionem labores ac pericula militiæ sustinet, *hoc fine*, ut placeat DEO, cui omnis virtus placet, facile meritorum gloriâ in oculis Numinis etiam rigidissimum Ascetam superat. Sed nimirum paucos numeramus, qui ejusmodi sunt: sit, ò sit inter paucos Macarius meus, Deus mi, si quidem vis, ut miles sit. Sed eo ad hospites. Absorpti sunt in sacra lectione: juvat auscultare, quid fiat.

S C E N A II.

Nearchus. Fromondus.

Nearchus HEM! quid iterum lego? ... *Qua erat animi generositate Antonius, nimis abjectum putabat esse servitium cumulandis vacare divitiis, mentemque ad contemplationem rerum cele-*

celestium à DEO formatam in pulveres, & lutum deprimere. Amice! quàm fuit Viri sancti sensus diversus à nostro! Erat Antonius nobilis, erat dives; ut nos: putabat tamen animi esse parum generosi ad curam divitiarum abjicere se, ac terræ affigere: nos contrà putamus, nihil posse contingere turpius nostræ stirpi, & sanguini, quàm si pauperes DEum pauperem sequeremur. Quis errat? *Fromondus Aulicus.* Quisque in suo sensu abundat. *Nearch.* Experior. Sed quæro, quis sensus sit vero conformior? age, *Fromonde,* audiam, quid putes: quis errat, nos, an Antonius? *From.* Quæ supra nos, nihil ad nos. *Nearch.* Imò hæc maximè. Cælum, Amice, est supra nos: quid? nihil ad nos, ut illuc tendamus? *From.* Et spero venire etiam per hanc viam, quam ambulo. Memento, quid legeris paulò antè: *Si vis perfectus esse, vade, vende omnia, & da pauperibus, Matth. 19.* Nota: *Si vis perfectus esse,* dicebat Dominus, non: *si vis salvus esse.* Itaque facere, quod fecit Antonius, cum hæc verba audivit legi, consilium est, non præceptum. *Nearch.* Assentior: consilium est, non præceptum. Sed hoc interrogo, num turpe sit nobis hoc consilium *sequi?* Antonius putabat, turpe sibi esse, *non sequi:* si nos putamus contrarium, responde, quæso, quis errat? *From.* Video te calefcere. Quid turbas animum disputatione inutili? Antonium ad hoc genus vitæ vocavit DEus, nos non vocavit. *Nearch.* Non hoc jam ago: sed si vocaret DEus, num turpe esset vocantem audire hoc quæro. *From.* Frustra urges: nec enim dubitare fas est, quin gratiam DEus homini faciat, si suadet, qua via ire in cælum debeat: & obedire consilio DEI, qui turpe diceret, blasphemaret: Omitte igitur me laceffere talibus quæstiunculis. *Nearch.* Metuis fortasse, ne audias vocem similem? *From.* Cessa! redeundum ad socios est. *Nearch.* Non possum modò. Suavissimò vinculo me tenet hic liber sibi: Legamus plura. *From.* Quid prodest? admiranda legemus magis, quàm imitanda. *Nearch.* Hæc vox est militis? nihil est animo generoso

roso

roso difficile. Quod alius potuit, hoc ego non possim? eadem est naturæ conditio, idem robur gratiæ: si quid deest, animus deest, & quod desit, pudet! Pergam legere, ut crescat pudor, & animus cum pudore. *From.* Quis animus? abjicere militiam cogitas? aulam deserere? *Nearch.* Parum absum. *From.* Ridiculus es, qui tam subitò. *Nearch.* Ridiculus? num vides Antonium? audiit: *Vade, vende, sequere me!* & subitò abiit, vendidit, secutus est Christum. Euge! audes ridere? *From.* Convictus erat de sua vocatione. *Nearch.* Convictus & mihi est intellectus: voluntas trepidat. *From.* Intellectus convictus est? qua ratione? *Nearch.* Eâdem, qua victus Antonius. Ad contemplationem rerum coelestium formata est mens: ut quid igitur terram occupat? nimis abjicio me, nimis me deprimò, si tam nobilem spiritum terrestribus curis involvo. Hæc animo veritas illuxit clarissimè: pergo legere, donec lumen in meridiem crescat. *From.* Æstuas desideriis magnis, ut illi angoribus solent, qui ignes fatuos pro spectris horrent. Repentè disparebit hæc lux, & cum luce calor. *Nearche,* sinamus alios perfecta sectari: feramus, ut sancti sint: *Nobis sufficiat præcepta servare,* &, si salvi erimus, contenti simus. *Nearch.* Prò miserum frigus! nam ignis nunquam dicit: *sufficit!* Amice, parce, si paulum commotior videat: non loqueris digna viro, minus milite, minimè nobili. *Simus contenti, si salvi erimus! sinamus alios perfecta sectari!* ô vox ignava! hei! quid sibi vult plumatus pileus? quid aurum togæ? quid gemma annuli? quid gladii fulgor? sinamus alios sic incedere: nos contenti simus, si pannus rusticus corpus tegat, & defendat à frigore. Nempe non decet nobilem vestitus de plebe: at frigere animo, nudum virtutis esse, in malè facta veste gratiæ pannosum incedere, & vix plus testam, quàm opus est, ut honestè inter Christianos compareas, hoc sufficit, hoc nobilem decet. Superi! quæ est hæc nobilitas nostra? dum in terra sumus, quis nobilium auditur di-

cere: sinamus alios in aula principatum tenere, sinamus florere gratiâ, promoveri ad honores, affluere opibus, potentiâ crescere sinamus: nobis sufficiat, si simus ultimi, si nos princeps non oderit, si toleret saltem. Nemo ita: alius omnino est sermo, alii gemitus, & suspiria. Promoti sumus, inquit, eja! surgamus altiùs! divites sumus: augeamus opes! amat nos Imperator: laboremus, ut amet ardentius, ut neminem præ nobis amet! Quid? falsa memoro?... Nunc cum de CÆLO colloquimur, tu dicis mihi: *Sinamus alios perfecta sectari: nos contenti simus, si salvi erimus.* Sic amicus es mihi? vale! me urget spiritus, ut plura legam: melior Consiliarius hic erit liber. *From.* Amice, insolitis agi te motibus video, non turbabo.... Quamquam turbasti me tu, ut vix me ipse capiam. Fastidiò turget pectus; sordent res omnes meæ, & omnes spes: nam verè quid profunt cætera, si cælo excidam? *æquum est, ut hæc prima sit cura mihi, hic unus timor.*

S C E N A III.

Fromondus. Paulus.

Paulus. Salve hospes nobilis, quem nostra non terruit egestas, quò minus subire velles tugurium miserum, & hortum pauperem. *From.* Lubuit. Tu loci es incola, nisi fallor? & potes? *Paul.* Intelligo: Interrogas ex mundi sensu. Affueti palatii, conviviis, theatris, venationibus, ludis, quid in solitudine, nisi miseras, vident? verùm nemo *ex sensu alieno* est miser, sed *ex suo.* Ego autem, si *beatus* non sum (quoniam in hac vita *beatitudo vera* non datur) saltem certum esse existimo, quòd inter miseros sim minimum miser. *From.* Philosophari te video: & tu scito, te Philosopho colloqui. *Paul.* Gaudeo: nam multò feliciùs asceticæ veritates Sipienti se exhibent, quàm de trivio homini. *From.* Igitur rationem sententiæ redde: dixisti, in hac

R r r

vita

vita beatum esse *neminem posse*: Atqui experientia docet, appetitum beatitudinis cuius homini vehementissimum esse: quid? *appetitum ad impossibile* à natura datum esse mihi, vis, ut credam? *Paul.* Eja! habeo auditorem, qui pervidere, quæ dicam, possit: sine, ut paulò altiùs ordiar discursum gravem. *From.* Avidus sum: sed solidè age: paralogismis non falles. *Paul.* Abfit, ut velim: Deo servio, & ut alii Deo servire velint, ardentè desidero. Huic desiderio quando nihil est, quod opportuniùs famuletur, quàm genuina *veræ*, & *apparentis* beatitudinis Idea, securum te esse cupio de mea sinceritate. *From.* Et ego te de mea attentione. *Paul.* Igitur hoc primùm nota: Tria constituit loca Creator Deus incolenda hominibus pro vario statu, cælum, terram, inferos. *From.* A fide doceor. *Paul.* In cælo omne gaudium habitat, nullus mæror ingreditur: *Infernus* omnis miseræ centrum est, nec rima solatio patet: *In terra* lætitia luctum occupat, luctus lætitiã: læta tristibus commiscuntur, & nemo est aut perpetuò felix, aut perpetuò miser: succedit continua vicissitudine nox diei, autumno hyems. *From.* Certa loqueris, & quæ nemo prudens in dubium revocet. *Paul.* Infero: stultum esse laborem hominum *beatitudini in terris* inhiantium: sequuntur umbram, amplexantur somnia, adhærent phantasmati, chimæram amant. *From.* Vitæ & loci conditio loquuntur idem: ineptus essem, si contradicerem. Attamen appetitus urget: *vellem beatus esse*: naturæ Auctor quòd velit, ut chimæram desiderem, non potest credi. *Paul.* Propterea, quam appetis, beatitudinem, non esse hujus vitæ, sed *futuræ*, sapienter concludes: atque adeò atrociter decipi, qui *ex bonis præsentibus* se sperant felices fore. Ah! ista bona casus dissipat, corrumpunt curæ, morbi pessumdant, denique mors cum vita tollit, sæpe minimè opinantem prosternens: vera felicitas bonum est *patriæ*, non bonum *viæ*: in via *vicissitudo* habitat, *stabilitas* in termino sedem fixit. *From.* Pleno lumine infundit se oculis hæc

hæc speculatio: *Beatitudo vera in hac vita non datur!* non habeo, quod opponam. *Paul.* At habebis, si voles, conclusiones plures, quam unam, per quas speculatio deducetur ad praxin. *From.* Occurrunt. Prima est: *Ergò appetitus beatitudinis, animæ à natura insitus, unicè figatur in bonis cælestibus!* *Paul.* Figatur, quia sola cælestia beatum faciunt. *From.* Altera: *Ergò Sapiens est, cavere sollicitè, ne, quam appetit, felicitas eripiatur!* *Paul.* Optimè: quoniam qui vult finem, necesse est, ut etiam velit media: addo tertiam: *Ergò sapienter agit, qui pro se eligit vitæ genus, in quo pericula salutis aut nulla, aut rara sunt, media verò abundè suppetunt.* *From.* Adverto: nunc eris Cicero pro tua domo. *Paul.* Ero: sed te obsecro, Domine, ne mihi credas quidquam, nisi de quo convicero. *From.* Confidenter. *Paul.* Bona causa triumphat: sic habe. Commodè omne genus hominum in tres status, sive conditiones distinguas: aliqui *serviunt* hominibus, aliqui *imperant*, alii *neque serviunt, neque imperant*, viventes uni Deo, & sibi. *Qui serviunt hominibus, aut volentes serviunt, aut inviti: si inviti, tristissimam vitam vivunt: & tristitia, quot scelerum parens sit, nemo nescit. Si volentes, studium placendi Domino, timorque displicendi quot flagitiis januam aperit? adde, quòd ex servis hominum alii nimis parùm se occupent, atque otio marceant, quòd vitium omnem spiritum Christianismi extinguit: Alii nimis multis onerentur negotiis, quæ opprimunt animum, sic, ut tanquam ægyptiaco mancipatu constrictus tempus non reperiatur, quo ad cælum se elevet. Inter hæc pericula versatur, qui servit. Non pauciora imperantem circumstant. Per gradus in solium ascenditur: sedet in supremo, qui imperat, ut à subiectis omnibus videatur, & omnes videat: à nemine erubescat videri, neminem intueri contemnat: regulam morum se subditis faciat. Conopœum admonet illum de protectione, quam suis contra miseras debet: tradita illi à Deo & hominibus Respublica fuit, sed nempe in sinum, ut foveatur. Coronam crux ornat in apice posita,*

Rrr 2

quia

quia prima Regibus cura esse debet puritas Religionis, & splendor: præcipuum decus perit, si crucem auferas. *Sceptrum rotundum & breve datur, signum potestatis restrictæ, ac moderatæ, ne in Imperio nihil, nisi Imperium, cogitet, aut credat, non se datum esse subditis, ut regat, sed subditos sibi, ut emungat. In tantis officii obligationibus miramur, cum legimus: Potentes potenter tormenta passuros, & judicium durissimum his, qui præsumunt, fore, Sap. 6. From. Superest, ut tertium genus hominum, nempe qui nec seruiunt hominibus, nec imperant, inter securissimos cæli ponas. Paul. Consequenter decernis: atque ego propterea, cum hanc solitudinem elegi, judico, quod optimam partem elegerim, quippe nullis jam obnoxius animæ periculis, quibus vel subditi, vel Domini obijciuntur, sed communibus tantum, à quibus exemptus est nemo. Eja! non demonstravi, quam vel ex hoc solo titulo inter miseros sim minimum miser? From. Vicisti: vidi enim, quam sit in aula æquè ac in militia uti imperantium, ita obedientium conditio mille implicata affectibus, trahentibus in ruinam. Sed, quid agas? non possumus omnes eremum eligere, & Asceticæ vitæ vacare. Paul. Neque hoc ago, sed hoc tantum, ut intelligas, hospes, gratiam à Deo fieri illis, quos ad hanc vitam vocat, quoniam pericula Salutis maximæ sunt hujus vitæ miseræ, à quibus qui liber est, utique habet, cur cantet quotidie: Te Deum laudamus! Deinde ut tu, qui, quod ex habitu conjicio, & seruis, & imperas aliis, utriusque status discrimina seriò pensans, cautè incedas, ne à via cæli defleas: hæc una te angat cura, ah! una angat, quoniam jactura cæli jactura est omnis boni. From. Pater, intelligo, vera te loqui: nec tamen animus in sententiam abit, ut velit, quod probat. Paul. Nihil istud vel miror, vel moror. Sæculo addictus mutare judicium citiùs potest, quam voluntatem: gratiâ Dei vocantis est opus, ut vincula rumpantur, quæ tenent. From. Gratiam Deus aliquibus offert, cur non omnibus? Paul. Quia gra-*

gratia est. Vocantur aliqui, ut *salvi* fiant, non salvandi nisi obediant: vocantur alii, ut *perfecti* fiant, subituri salutis periculum, nisi fiant: plerique non vocantur, quia gratiæ *singulares* nulli debentur, *communes* sufficiunt omnibus. Cæterum Domine, tuæ quæstiunculæ aliquam animi inquietudinem loquuntur mihi: non licet originem scire? fortè mederi possem. *From.* Socios video, videri nolo: indulge cellam. *Paul.* Tua est, Avertam homines.

S C E N A IV.

Paulus. Potitianus. Macarius. Marinus. Leander.

Potitianus. Hic est, quem ajebas, tuus in spiritu Pater? *Macarius.* Hic ipse, qui voluit, ut hospites ad se invitarem. *Marinus.* Age strenuè causam tuam: Patronos habes. *Leander.* Salvere te jubeo, vir beate. *Paul.* Deridere nimirum hoc titulo meam pauperiem vultis: fero lubens, modò ridicula Deo non sit. *Potit.* Falleris. Veneramur seriò virum nobilem, quem te dicebat discipulus tuus, qui quia te non alio apud nos nomine, Iquàm beati Patris compellavit, quid potuimus, nisi eadem formulâ te salutare. *Paul.* Appellatis non invitum. Nam verè, à quo tempore aulam deserui, beatus sum, certè miser esse cessavi. *Leand.* Ita necesse est loqui te, ne videaris consilii pœnitens. Nisi timeres levitatis infamiam viro nobili cumprimis turpem, fortè quanquam jam proximus senio, mutares cum proposito habitum. *Paul.* Absit, ut lunæ me comparem, quæ reproborum est symbolum. Potiùs nisi hoc vitæ genus jam abhinc viginti annis suscepissem, susciperem hodie: neque enim, nisi expertus novit, quàm suave sit DEO SOLI servire. *Marinus.* Aliter tuus iste, quem vocas, filius loquitur, qui parùm tua videtur gustâsse solatia. Eccur non reddis participem? *Paul.* *Macari,* malène tibi fuit, dum vivis mecum? taces? Superi!

R r r 3

tur-

turbas animi in vultu lego. Domini, vestes, gladii, plumæ vestræ hanc tempestatem concitârunt; nolite decipi: redibit quies juveni, cùm abieritis. *Macar.* Imò liceat mihi per te, mi Pater, abire simul: totus in arma prurio. *Paul.* Tam repentè? *Marin.* Nimirum oppressos à disciplina igniculos suscitavit aspectus militum, & suffocati per Psalteria, per flagra, per jejunia, per legumina, per istam tunicam heroici spiritus revixerunt. *Leand.* Natus ex patre milite Macarius (imò primævo nomine Constantinus hic) miles ut sit, destinatus est à natura: num repugnare te decet? *Paul.* Video, me esse proditum. Domini, rem habete. Macarius est filius mei fratris, qui in bello contra Tyrannum Eugenium in acie pugnans cecidit, cùm iste annum ætatis decimum ageret: Mater obierat antè. Miseruit pupilli me: timui, ne timere Deum, & Domino servire, qui solus est Dominus, negligentius doceretur: suscepi ergò tutoris curam, & Patris officium: num egi malè? *Leand.* Meliùs filius militis educatus fuisset à milite. *Paul.* Prima debuit cura esse, ut Christianum formarem. Nunc in eligendo vitæ genere fui est juris: prudenti electioni non me opponerem, vel si parens essem: sed dirigi debet juvenis, non trahi. *Potit.* Sua, quod apparet, indoles trahit juvenem: sine, ut Imperatori sistam. Merita Patris, & frons, oculi, vultus adolescentis militarem ferociam spirans spem gratiæ faciunt. *Paul.* Mora consilium dabit, & oratio ad Deum: Impetus repentinæ affectionis bonum non suadet. *Leand.* Prudens es: interea juvat nos omnem tuam videre beatitudinem, & alteram eremi partem perambulare: comitem Constantinum concedis? *Paul.* Adhuc Macarius est, eat. Ubique occurret Macari, unde ambitionis levitatem condemnes. Occurrent flosculi nitida veste supra Salomonem superbi: sed quamdiu? sic perit pompa sæculi. Occurrent arbores amœna specie se in altum tollentes, sed fructu vacuæ: hi sunt labores sæculi, Occurrent fontes, aquarum argentum trahentes

hentes cum grandi strepitu: sed præterlabuntur: hæc sunt ludibria sæculi. Coelum solum bona æterna habet. *Leand.* Nimis tu seria Juveni loqueris: nos aliter exponemus. *Potit.* Ite, ego redibo ad socios: in cella conveniemus, cum revertendum in urbem erit. *Marin.* Conveniemus: tu nos præcede.

S C E N A V.

Paulus. Potitianus. Fromondus. Nearchus.

Potitianus. Quid agunt apud te focii? miror, trahere moram posse tam diuturnam: quo tenes hamo?

Paul. *Unus assumetur, alter relinquetur!* horrenda sententia! quid? si de te dicta sit, miserrime Macari! heu! attonitus pavor palpitans pectus quatit. *Potit.* Ereptus est homo sibi. Pater! *Paul.* Ah! in aula aliorum otium, aliorum negotia timeo: in militia à vino, à venere, & ab ira metuo Macario meo plùs, quàm à Marte: & in aulam tamen, ad militiam ibis Macari! averte hoc malum, JESU, neque nobilem animam tuo redemptam sanguine immitte in hæc discrimina! *Potit.* Non immeritò gemit: vix enim in re majus discrimen est, quàm inter voces, militia & malitia. Pater! *Paul.* Ignosce hospes: periculum amati juvenis mentem in se abstraxit. De sociis inquirebas, si memini: legunt! *Potit.* Quid legunt? *Paul.* Vitam Magni Antonii legunt. *Potit.* Etiam legi, & præcipuè admiratus sum atrocia, quæ subiit, certamina cum dæmonibus. *Paul.* Admiratus es: nihil præterea? utinam didiceris imitari! ah! si milites debellare diabolos vellent, sicut in homines sæviunt, quàm multos Ecclesia Sanctos haberet, quos coleret. Verùm hoc, opinor, intus agunt collegæ tui. Domini, adest, qui loqui cupit. *Nearch.* Potitiane, quid turbas nos? suaviter convivimus: ego hodie non redibo. *From.* Tecum maneo: licet hic pernoctare per te, Pater? *Paul.* Si paupere cœna, & dura pro strato storea

pote-

potestis contenti esse, offero totum me. *Nearch.* Nihil sollicitus sis: plura miles tolerat. *Paul.* Utinam pro animæ bono! *Potit.* Quid animo agitatis? *Nearch.* Totâ vitâ nunquam meminî egisse me diem tot solatiis uberem: sine diutiùs frui. *From.* Ego ab amico non divellor: statutum est hanc noctem sanctiùs agere, quàm noctes alias. *Potit.* Bene: sit igitur felix nox: ego ad socios redeo, & in urbem cum sociis: ridebunt, & ridiculos vos aulae facient. *Nearch.* Risum licebit ulcisci risu. *From.* Non licet nobis, quod lubet, agere? an servi sumus? hic pernoctare est volupe: quid ad vos? *Potit.* Fervori parce: non affectamus imperium: facite, pro libertate. *Paul.* Ego interim coenam, & stratum apparo, nisi jubetis aliud! *Nearch.* Nunc equidem libentiùs soli sùmus: fac, quod charitas jubet. *Potit.* Tecum eo: conturbatos homines video: quid est actum? *Paul.* Ipse praestolor eventum rei. *Potit.* Cæteris nuntio. *Paul.* Maneant mecum omnes: utiliter agemus noctem. *Potit.* Persuadebo, si possim. Quod me attinet, Pater, si liber ab uxore & liberis forem, convivere perpetuò malle m tibi, quàm inter tot discrimina salutis versari. *Deum timeo,* & coelum desidero: cætera flocci facio. *Paul.* Optimus timor est, utinam omnibus militibus familiaris. Domine, si manes hac nocte mecum, audiat à te Macarius, quid aula sit, & quid militia. *Potit.* Placet humanitas: condico: idem si collegis suadeo? *Paul.* Rem bonam suades: pro viribus serviam. * Maeste animo Paule, occasionem offert Deus, qua benefacere animis nobilibus possis.

S C E N A VI.

Nearchus. *Fromondus.*

Nearchus. Quid tricamur diutiùs! amice, responde ad quaestionem unicam, & cesso urgere. Dic: omnibus laboribus, quibus, domi, forisque defungimur, quid quaerimus?
 * Discedunt. major-

mājorne potest esse spes nostra in palatio, quàm ut amici Imperatoris simus? & ibi quid non fragile, plenumque periculis? & quamdiu istud erit? Amicus autem DEI, si voluero, ecce nunc fio. *From.* Et quantillum est illud? quantum hoc? Imperator homo est similis mei, mutabilis, qui hodie amat, cras odit, sæpe immerentem: certè mortalis, cujus gratiã fortè nec annum fruar, & quid deinde? imò si fruar, dum vivo, quid deinde? gratiosum fuisse Imperatori nihil æstimat Deus, qui me judicabit. *Nearch.* Et ego tanti emam favorem putridum? *From.* Rectè, inquis, tanti: nam quantos debet subire labores miles, si vult placere? quanta suscipere pericula fortunarum, sanitatis, vitæ, animæ adeò? nam si Princeps jubet, quod verat Deus, quotusquisque est nostrum, qui palam ausit Deum Principi præhabere? *Nearch.* Et quid deinde? nempe Principis favor tuebitur coram Deo? *From.* O vanissimam vanitatem! favor Principis nec in hac, nec in altera vita potest beatum facere, Dei gratia facit in utraque: & delibero, quid decernam? *Nearch.* Ajunt: possum esse amicus Dei, quin cessem esse amicus Principis. *From.* Possum: sed quanto cum periculo inter tot pericula peccatorum, inter tot incitamenta libidinum, in tanta vitæ licentia, in tanto luxu, inter tot exempla scelerum, cum præfidiis tam exiguis? *Nearche!* fortè moriens horulæ unius inducias petam, ut peccata expiem: & ecce Theodosius, quamcunque sit potens, quamcunque me amet, ne tantillam quidem gratiam potest præstare, ut unâ horâ seriùs mori liceat! Et tamen ex hac gratia quàm multis æternitas pendet? ô miseram servitutem! *Nearch.* Verissima loqueris: sed si conclusio sequitur, quam nos inferimus, migrandum erit in solitudinem omnibus: vacua stabunt palatia: Principes deserentur. *From.* Quid agendum sit aliis, ipsi viderint, quisque prospiciat sibi. *Nearch.* Mihi hoc jam decretum est: *Serviam Domino, qui mori non potest: adhuc de modo delibero.*

S C E N A VII.

*Fromondus, Nearchus, Leander, Marinus, Macarius,
Potitianus.*

Leander. Quid audimus? hic pernoctabitis? *Marinus.* Deliberaturi forsitan de aula cum eremo mutanda? *Nearch.* Sciatis, cum erit opus. *Leand.* Turbide satis: sapientius decrevit Macarius, quem ducemus nobiscum ad Cæsarem. *From.* Nescis, quid petas miser, & quid relinquas. *Macar.* Dixi: sine Patris consilio non abibo. *Potit.* Audiemus, quid dicat: veni mecum. *Leand.* Redite propere: vos valet, & crapulam eremiticam edormite. *Marin.* Sed quid dicemus nostris sororibus domi, sponsis vestris? *Nearch.* Salutem. *From.* Reddamus oculos salutaribus paginis. *Marin.* Tamen Leander, jocamur temere forsitan, & nisi cavemus tempori, amisimus socreros: Potitianus me terruit: & Nearchus diuturnius jam aulæ tædium fovet, quòd videat spes suas trahi. Nisi caves, Sponsum tua soror non habebit. Igitur consilio Potitiani parendum judico, & hic pernoctandum, ut videamus, quid fiat. *Leand.* Maneamus. Scribam interea epistolum, & per famulum sorori mittam, ut sciat, quid factum sit: supellectilem scriptoriam in cella Macarii vidi. Mittet illa responsorias, quales dicere amor solet. Scribe tu etiam tuæ. *Marin.* Ego non scribo, quoniam mea soror abhorret à nuptiis, nec nisi in mei gratiam se Fromondo addixit. Quodsi intelligeret, sponsum alia agitare consilia, intelligis, quid esset factura. *Leand.* Bene advertis. Sed scrupulus angit: non ago advocatum diaboli, si turbo sancta consilia? *Marin.* Timidus miles es. Ab otio ad laborem homines trahis, bonum est opus, ad quod ego tibi Angelus sum. Quodsi peccatum metuis, suscipio in me: pro te luam. Scribe, dictabo. *Leand.* Venio.

CHO.

C H O R U S

Ostenditur, quàm nulla sit comparatio inter gaudia cæli & terræ, cùm illa solis *diligentibus DEum* præparata, hæc probis & improbis *communia* sint, atque adèò *libenter* deserenda per mortem, quando ex vita piè acta spes est, felicem fore, neque *jacturam cælestium* timendam esse.

Mors. Antropus morituriens. Ephebus. Machaon.

Mors. HÆc est ædes, quam mihi Deus præcepit intrare:
Januam tamen volo pulsare....

Epheb. Heu! spectrum! heu! heu! *

Mors. Ne metue! nil mali tibi faciam:
Nôstine me?

Epheb. Mors es! ah! parce! novi te!

Mors. Lepide! si nôsti me, cur times me?

A R I A

I.

Puelle mi!

Non sum, non sum nigrorum

De gente geniorum:

Non traham te ad tartara:

Ad sidera levabo!

Et post momenta paucula

In cælis te locabo.

Sss

2. Ab.

* Ut pueri larvam, sic solemus mortem timere.

2.

Abjice crepundia! . . .
 Alia te gaudia
 In cælo recreabunt:
 Lactea, & mellea
 Ibi fluunt flumina:
 Ibi vestes splendidas,
 Ibi dulces epulas,
 Poma, Pyra aurea,
 Vina rubra, gemmea,
 Et, quidquid voles, dabunt
 Puella mi!

Ephēb. Ah! parce! obsecro!

Mors. Quid? non est hæc tibi optabilis fors?
 Adhuc videtur terribilis mors?

Ephēb. Horreo! horreo!

Mors. Ignosco tuæ infantia: parco,
 Sed ingredi, & felix nuntium,
 Quod adsit Mors, perfer ad tuum Dominum.

Ephēb. Heu! quid loqueris? Domino moriendum?
 Non licet nuntiare, nisi velim necare.

Mors. Vir pius est: non habet, cur metuat mortem;
 Ingredere!

Ephēb. Spectrum se putabit videre!

Mors. Spectrum? nequicule!
 Quid enim in me apparet horribile!

Ephēb. Solo aspectu potes occidere,

A R I A.

1.

Quis videat sine terrore,
 Hanc faciem plenam horrore!

Humas

Humanam non esse
Est illam necesse,
Quæ non ad hanc larvam expaveat mens!

Pro oculis scrobes dehiscunt,

In saniem genæ fatiscunt:

Sunt labra truncata,

Frons excoriata,

In ore vix aliquis superest dens.

Mors. Vah! puerum mendacem,
Et insultare morti audacem!

Ephēb. Nihil mentior: age! speculum inspice!

Mors. Prò!.. prò! ut egi improvidè!

Vides cruentum hoc telum?

A nece impii recens reversa sum;

Et habitum mutare oblita:

Non decet ita.

Hoc habitu improbos ferio:

Aliter, aliter probis appareo. *Abeo.*

I, nuntia breves inducias:

Nam redibo cita,

Ut primùm, sicut convenit, fuero vestita.

Ephēb. Quid faciam?... herum moneo de periculo;

Ut vigilem huc statuatur,

Qui redeuntem mortem intrare prohibeat.

Mach. Florille, actum est, herus morietur!

Ephēb. Quid? vivote, te vigile, Mors huc ingreditur?

Machaon, obsecro, ne desere Dominum!

Superba Mors,

Quæ integrum non timet exercitum,

Strenuum tamen sæpe metuit medicum.

Mach. Metuere se simulat, ut certius decipiat!
 Dixi, Domine, actum est de corpore:
 De anima provide!
 Contra vim mortis non est medicamen in hortis.

*Anthr.** De anima maturè providi:
 Accepi viaticum, Rationes composui,
 Paratus sum itineri: & tamen (ô vis affectuum!)
 Et tamen anima his innutrita deliciis
 Trepidat egredi!..

A R I A

Sic morior! sic separor,
 Et in ætatis flore,
 A tot, quas amo, rebus,
 A tot, quas alo, spebus,
 Sic subitò abripior!...
 Cor rumpitur dolore!..
 Ah! Deus, quid peccavi?
 An nimium amavi!..

O violæ! ô tulipæ! **
 Valete! & marce!te!
 Aut, num post me vivetis?
 Num alteri crescetis?
 Sit! sit! valet sine me,
 Valet, non marce!te!..
 At mecum, heu! est finis!
 Post horam ero cinis.

Ephéb. Ah! here! ùt ego sortem tuam fleo sincerè!..
 Sed, quis ferit januam?

Mors.

* Medias inter delicias moriens, & velut in Paradiso terrestri.

** Imago deliciarum præsentium, quæ, ùt flores, citò flaccescunt.

Mors. Vitam vides intrare avidam.

Epheb. Io! vita, vita redit, here charissime!

Anthr. Vita? siccine?

Ergò meas audisti querelas, ò bone Domine!..

Salve vita dulcissima!

Accede ad me, ut teneam te!..

Quanquam, heu! in tantis doloribus

Quid juverit vivere?

Mors. Cessabunt dolores, nihil metue.

Sed mutanda est aura:

Est infalubris hæc regio,

Itaque paratum ad iter videre te gaudeo!

Eja! mecum proficiscere!

Anthr. Ubi igitur jubes me vivere?

Ariose.

Mors. Ubi juvenus nunquam fenescit,

Ubi decòr nunquam pallefcit,

Ubi amor nunquam tepescit,

Ubi sanitas nunquam marcescit,

Ubi gaudium nunquam decrefcit,

Ubi vita terminum nescit. S. Aug.

Anthr. Regionem describis feliciorè istâ,

Quam deseram:

Sed iter, iter me terret: quid? si in via deficiam?

Mors. Nihil angere: *dormientem* transferam.

Mach. Si bene verba penetro, Domine,

Mors latet sub vitæ specie;

Cave, ne vana spe decipias te.

Epheb. Heu me! cur introduxi te!

Anthr. Tunc Mors!.. ò amabilis mors!..

Mors.

Mors. Sum vitā, & Mors,
Mors impiis, vita piis,
Et ô quàm præ ipsa vita magis amabilis!

Antbr. Enimverò desipui, quando te timui:
Qualem sæpe depictam vidi,
Offeam, lacerò vestitam linteò, telò armatam,
Et jam pœne vacuum quassantem clepsydram,
Talem te esse, credidi.

Mors. Talis sum, cùm abeo ad cædem impij:
At Mors Sanctorum
Pretiosa est in conspectu Domini. Psalm. 115.
Non venio *Minister Justitiæ*, sed *Legatus clementiæ*,
Qui *servum fidelem* introducat in gaudium,
Cui nullum aliud comparandum est gaudium.
Quare *jacturam presentium* sine alios deplorare,
Qui post hanc vitam nihil habent amplius,
Quod possint sperare:
Tu ad futura gaudia cùm, duce me, properas,
Nugas, quas deseris, despice,
Et hilariter desere.

A R I A.

1.

Crede Deo:

Sursum eo,

Sursum ad delicias,

Quibus hæc, quæ æstimas,

Gaudia, si comparas,

Bulla, ventus,

Fucus, fumus,

Umbra, somnus,

Nugæ sunt.

2. Cor.

2.
 Contra mentis
 Sensum sentis,
 Præter hæc si gaudia,
 Improbis communia.
 Nulla speras alia:
 O! majora,
 Veriora,
 Reservata
 Probis sunt!

Anthr. Credo! spero! rumpe moram! accelera horam!
 Cupio dissolvi, & esse cum Christo!

Cupio, quia diligo!

Mors. Alas dat dilectio, quibus spiritus evolet!
 Solvo vincula! proficiscere! evola!

Epheb. Heu! heu! mors oculos hero clausit!

Mach. Noli flere, si amasti sincerè.

Non enim est mortuus, sed dormit,
 Imò jam iterum in vitam æternam evigilavit.

O! ut moriatur anima mea

Morte consimili!.. moriatur!..

Anima! huc te compara!

Seriùs, aut citiùs eadem etiam Medico

Eunda est semita. Moriendum!

A R I A.

Accinge te itineri,
 Quod DEUS jubet ingredi:

Quid horres, anxia?

Est via quidem aspera,

Sed via tamen *unica*

Ad Cæli gaudia.

Ttt

2. O

O gaudia!.. ô gaudia!..^{2.}

O gaudia dignissima

Hoc emi pretio!

Sic empta sunt, ô anima,

Ab ipsa SAPIENTIA,

A DEI Filio,

PUNCTUM II

Curæ salutis Modus.

SCENA I.

Fromondus. Potitianus.

Fromondus. **A** Mice, tibi nota est vitæ meæ series, ratio mō-
rum, animus, conditio, facta. Via, quam
ambulo, non ducit ad cœlum, hoc intelli-
go: Nearchus totus ardet amore Cællæ, vidisti: me exem-
plum allicit, & poenitentiaë necessitas trahit. Sed retrahit ti-
mor sermonum, vitæ solitariaë tadium, amor sponsæ, spes
honorum, indoles assueta licentiæ: quid suades? homini, qua-
lem nôsti esse me, num audes spem salutis facere, nisi militiæ
juxta, & aulæ valedicat? loquere, quod sentis: quantumvis
enim repugnet mens ad conditionis mutationem, si tamen ne-
cessariam putes, mutabo: nam *cælum expeto, & volo salvare
animam, quocunque labore constet.* *Pot.* Resolutio heroica pla-
cet: neque est quidquam gloriosius militi, quam posse seipsum
vincere. Sed quò abriperis? Si judicas, militem & aulicum
salvari non posse, nunquid condemnas me? *From.* Sile, in
pudorem me agis. Si aulicus essem, & miles similis Potitiano,
non utique timerem animæ: sed nunc! *Pot.* Opto, ut idem
cum

cum tuo iudicium sit Dei de me! Cæterum hoc habe à me principium: in oculis Numinis nihil interest, *qui sis, sed qualis*: Miles, aulicus, mercator, eremicola, sacerdos, perinde omnes salvari, omnes perire possunt. *From.* Hoc scio: imò assurgere in apicem virtutis *possum* in aula etiam, & inter arma, si possum divitiis uti sobriè, deliciis castè, honoribus modèstè: sed, ut semper *velim*, hoc opus, hic labor erit. Blandior mihi de cautela, quam adhibeo: decerno præsentibus bonis *uti bene*, abuti nunquam: sed quàm diu constabo mihi? Dum utor, *ab ipso usu* cupido voluptatis accenditur, cura cœli paulatim expirat, succedit oblivio æternorum, Rationem affectus opprimit, admittitur scelus, abitur in consuetudinem. Hoc prospicio, perpetuò futurum mihi, & tu, amice, scis, factum esse. Subinde redibo ad poenitentiam, sicut redivi sæpius: quid tum? occasio, exempla, pravi habitus, licentia vitæ militaris retraxerunt, & retrahent in malum idem. Ita cadendo, & resurgendo agetur vita, donec cadam, nec surgam ampliùs. Novi me: persistens in sæculo vix me impendam vitæ constanter piæ: de-erit aliquando *tempus*, aliquando *ocasio*, *voluntas* plerumque. Aliorsum me rapiet affectio, aliorsum curæ, aliorsum negotia publica, & privata: pro rebus æternis multum erit, si interdum supererit quadrans horæ. Omnia cogitavi. *Pot.* Sic vivitur passim, non utique, sicut vivendum esset ex lege Christi. Propterea nitendum est contra torrentem, & eundum, non quàm itur, sed quàm eundum est. *From.* Tangis punctum difficultatis: ut ego à me impetrem, ut vivam in sæculo, *aliter, quàm vivitur*, hoc quis efficiet? non credo, non spero, non possum. *Pot.* Ita si habent res, non est, quod consulam: nisi relinquant omnia, vix eris salvus. Cùm enim una sit ad salutem via *moderatio affectionum*, ne abripiant nos extra septa Decalogi: ille, qui curam Cæli habet, necesse est, ut se resolvat vel *ad pugnam* vel *ad fugam*: pugnare igitur si non vis in sæculo, aut non habes

victoriæ spem de teipso, superest, ut fugias sæculum. *From.* Hem! nunc intelligo, quod dixit Paulus antea, cum docuit, alios vocari ad solitudinem à Deo, ut *perfecti* nant, alios, ut *pœnitentiam* agant: atque *illos*, nisi obediant vocanti, difficulter, *istos* omnino non salvatum iri. Has esse amabilis Providentiæ vias, hanc seriem gratiarum, hunc *curæ salutis modum*. *Potit.* Assentior nihil dubitans. Nunquam ego, quod toties vidi fieri, nunquam Asceticam vitam contempsi, vitam, quam Evangelium commendat, & tot Sanctorum exempla comprobârunt, vitam remotam ab ambitu, ab avaritia, à desideriiis carnis, ab omni propè periculo & occasione peccandi, vitam sanctè otiosam, quia unicè occupatam in negotio æternitatis, vitam, ut brevis sim, Angelicæ æmulam, nam Angelorum hæc est vocatio, SOLI DEO vacare. *From.* Veluti si expertus esses hoc vitæ genus, ita confidenter hæc elogia congeris. *Pot.* Quoniam huc sermo deduxit nos, & ego amico loquor, tu hoc scito, olim juvenem aspirasse me ad solitudinem: inviderunt parentes felicitati meæ, ex mundi more judicantes, prudentius familiæ, & mihi consultum iri, si Aulæ, militiæque admoverer. Cessi per nimiam reverentiam importunis hortatibus, & consilium quidem, non tamen amorem eremi abjeci. Itaque quoties per officium licet, atque offertur occasio, à *turba hominum*, & à *turba negotiorum* expediens me, in solitudinem fugio, ut per aliquot dies cum DEO, cum animo meo, atque cum viro idoneo negotium salutis tractem. Ita per Numinis gratiam *curam cæli* conservo, redeoque ad curas officii alacrior, ad pugnas contra vitium fortior. *From.* Divinum consilium est: Sic enim solitudinis fructus gustas, quin sentias nauseam perpetuitatis. *Pot.* Perpetuitas auget solatium, & eligerem hodie, si liber essem, ut vos: Nunc Marito, & Patri non licet, quod libet, agere. Sed en!

SCE-

S C E N A II.

Fromondus. Potitianus. Macarius.

Fromondus. **M**Acarium video? *Macarius.* Jam Constantinus sum: facite hanc gratiam, magni hospites, & me Imperatori sistite. *Pot.* Quid petas, nescis: ah! nemo est in hac vita beator, nemo pro futura securior, quàm qui nulli hominum aut servit, aut imperat, SOLI DEO famulans. *From.* Vestem suam Nearchus dedit? *Mac.* Et ego meam illi. *Pot.* Consensit Patruus? *Mac.* Si cras idem futurus sit sensus mihi, dimittet volens: sed hanc daturum se precibus noctem dixit, ut impetret mentem aliam. Ut placeo vobis? non iste habitus decentius nobilem vestit? *Pot.* Juveniliter plaudis. *From.* Verè jam Parentis in te imaginem video. Nearchus igitur iam induit Monachum? *Mac.* Cùm abiit à nobis Paulus coenulam paraturus hospitibus, mutavimus vestes, uterque gaudens. *Pot.* At ille optimam partem elegit. *From.* Quibus oculis intuebitur Paulus hanc audaciam? *Mac.* Excusabit Nearchus, qui me coegit. *From.* Et ipse quid? *Mac.* Plenus solatiis in cella orat, totum se DEO consecrans. *From.* Irruo.

S C E N A III.

Potitianus. Macarius.

Pot. **T**U verò quid sentis Constantine? quis agit Spiritus? quas alis spes? & quamdiu mutatio vitæ mulcebit animum: *Mac.* Magnanimis desideriis turget pectus: Majorum, & Parentis præcipuè gloriosis insistam vestigiis strenuè, nec erit dies, quæ me degenerem ab avita virtute videat. *Pot.* Laudo. Igitur quem vitæ ordinem, & modum statuis? quid primum ages? *Mac.* Cras Cæsari me offeram, & castra sequar. *Pot.* Rectè: & postea quid? *Mac.* In castris Martiæ laudis appetens, quæ feret occasio, promptus in omne discrimen ibo, ut palmas &

T t t 3

lauros

lauros metam. *Pot.* Fortasse favebit fors: quid postea? *Mac.* Postea decoro pulvere sordidus, gloria, prædæque dives redibo in aulam, laboris mercedem postulans, favorem Principis. *Pot.* Promoveberis, nisi cursum invidia sufflaminabit: quid postea? *Mac.* Tunc de pulchra, & divite sponsa cogitabo, ut familiæ posteritati consulam, & perpetuitati vetusti sanguinis. *Pot.* Demus, fore, quod speras: quid postea? *Mac.* Operam dabo amplificandis fortunis, & honoribus, quibus stirpis decus in apicem promovebo, omnibus Maioribus major. *Pot.* Spes magnæ! quid postea? *Mac.* In his curis, & studiis consensescens, supremam ætatem quietus, felix, hilaris, inter amabiles lusus nepotum agam. *Pot.* Et postea? ... nihil, quod addas: habes? *Mac.* Nempe de Principe, de Republica, de meo genere bene meritus moriar. *Pot.* Sic finis erit: & per tanta molimina denique parasti tibi lapidem sepulchralem. Imò non erit finis: urgeo: morieris! & quid postea? ... video te commoveri. Imprudens! repente adeò oblivisci te decet sanctissimæ institutionis, qua te Patruus imbuit? spes *incertissima* sic subito inflârunt animum, ut terrenis immerfus æternorum penitus memoriam abjiciat? fac, nulla de tantis te fallat spes (quantum ô quantæ fallent!) quæ de his omnibus solabitur morientem? fatere: hac nocte si moriendum scires, in aula vel castris mori mallet, an in eremo? ... loquere! .. non expectabas, opinor, ab aulico, & milite tam triste monitum: sed fortè, quod à lingua minus suspecta veniat, vim in animum fortiolem exercet. Constantine! si te DEUS ad vitam solitariam non vocavit, nolim te confirmare: neque hoc ago, ut ab aula, & militia te avocem: sed hoc moneo, ne falsa specie auri streperi deceptus abripi te patiaris per amorem vanitatum à *cura caelestium*. Morieris, & post mortem judicaberis. Quæretur, non, an fueris bonus aulicus, aut bonus miles, sed an BONUS CHRISTIANUS: hoc cura primùm, hoc deinde, hoc postremò: & crede
Poti-

Potitiano (expertus loquor) quantumvis aliqui sive prudentiam suam politicam, sive ferociam militarem jactent, non datur bonus aulicus, nisi qui cælo cavet; non bonus miles, nisi qui timet DEUM.

SCENA IV.

Paulus. Potitianus. Macarius.

Paulus. Talem te invenio, ô Macari! quid erubescis?... Potitiane, adoro Judicia DEI, quorum abyssus multa est! medius inter delicias, & mærorem versor. Nearchus meus est, Fromondus, nisi me animus fallit, etiam erit: & iste me deserit! imò non me deserit, sed te, ô JESU, à vexi lottæ crucis ad signa profani Martis improvidus transfuga. Amice, amavi hunc juvenem pro filio mihi: pro salute animæ hujus diu, noctûque anxius centies iteravi de die ardens suspirium: JESU! quærens hanc animam sedisti lassus: redemisti eam crucem passus: *tantus labor non sit cassus!* institi! ut optimis præceptis imbuerem: invigilavi, ne incideret in laqueos diaboli: correxi errantem paternè: languentem ad exercitium virtutis excitavi: docui fraudes inferni agnoscere, ac debellare: & erat ille obsequens, erat docilis, erat alacris ad nutum, sic, ut ego spes optimas conceperim, & curæ meæ tædia consolans sæpe dicerem mihi: gaude Paule! terra, quam colis, bona est: fructum centesimum feret. Erit Macarius servus DEI, fidelis ad mortem erit. Nunc ecce! lætissimos flores optimæ spei subitò atrox pruina decoxit: non sum infelix? *Pot.* Meritò te queri video: nihil enim dedecet juvenem magis, quàm sequi impetum, non expectatò Majorum consiliò. *Paul.* Sed bene habet: deserere me, infelix, & DEUM desere! en duos DEUS pro uno dedit, & sibi asserit: pro Macario Nearchus, Fromondus erit pro Constantino. *Mac.* Pater! *Paul.* Abi! abi, quò te non DEUS sed cupiditas trahit. Labes ingrati erga me animi, inurba-

na

na festinatio, audax vestium commutatio facta ignaro me, loquuntur contumaciæ crimen, & malum grave præfagiunt cheu! animæ mihi tam charæ impendens. Oro DEum, ne sim propheta: sed hoc me diuturna experientia docuit: malè pereunt juvenes, quorum vitam non consilium, sed impetus regit.

S C E N A V.

Marinus. Leander. Fromondus. Nearchus. Potitiamus.

Marinus. ET quæ est ista stultitia, Pater, quod connivente te, sic Nearchus se nobis sistat? *Leand.* Potitiane, non oculos cruciat hic aspectus? *Nearch.* Amici, exiit mundum mens: abrui me ab omni spe sæculi, & DEO servire statui, & hoc ex hora hac, in loco hoc: vos, si imitari piget, nolite adversari. *Fromonde,* quid oculos terræ figis? cælum aspice! cælum sit in amoribus! *cæli jacturam time!* aut num ego displiceo tibi? *From.* Imò ego mihi. Luctatur adhuc animus: hinc opes, gloria, sponsa, exempla Majorum trahunt: isthinc virtutis rigor, difficilis cum carne pugna, solitudinis horror terrent. *Nearch.* Finem, finem aspice. Opes, gloria, sponsa in cineres eunt: rigor in gaudium, pugna in triumphum, cella in COELUM definit. *Pot.* Video indutum virtute ex alto: Spiritus, Spiritus divinus, Nearchus, te sibi rapuit: gratulor beatam sortem æternæ prodromam. Ora pro me! luctari me cum fluctibus sæculi necessitas cogit: inde non nisi cum maximo labore, & summo periculo enatabo in littus, in quod te secura navis propè dormientem appellet. *From.* Discerpor effectuum inter se pugnantium rabie: Socii, relinquitte me mihi solum. *Paul.* Ora, *Fromonde,* oratio lumen impetrat, fert quietem. *Nearch.* Ora Magnum Antonium, ut, quod cœpit exemplò agere, perficiat patrocinio.

SCE-

SCENA VI.

Leander. Nearchus. Paulus. Potitianus. Macarius.

Leand. Non ita facilè, ut vos putatis, confectum negotium est: vinctus es, Nearchus, Cæsar, & sponsa tenent. *Marin.* Paule, ego de Nearchus forori scripsi: illa responsorias inscripsit sponso: Nearchus epistolam vix oculo dignatus ne aperuit quidem, jamque admovit igni, crematurus non lectam, nisi ego eripuissem. Quid? tam crudam facinus Spiritus S. docet? *Nearch.* Pater, Nearchus inscriptio facta est: Nearchus jam mortuus est. *Leand.* Dedisti fidem: teneris ducere. *Nearch.* promisi ducere præ quavis ipsam, si ducturus sim aliquam: jam nullam duco, & nulli teneor. Amorem profanum extinxit facer: amet soror tua, quem volet sponsum: me amari nolo. *Marin.* Negotium conficiendum cum ipsa erit: responde litteris saltem, hoc humanitas postulat. *Nearch.* Muliebres fraudes timeo, & Evæ blanditias. Dicite, me bene valere: responsum est satis. *Paul.* Date litteras mihi: ego legam. *Nearch.* Acquiesco: habe. *Pot.* Pacificè res agamus. Amici sumus: Amicorum est gratulari amico bonum, quo beatur, non surripere: nemo corrumpat hujus diei, & noctis lætitiā. *Marin.* Consulendum tamen sororibus erit. *Leand.* Et Cæsar postulandus consensus. *Pot.* Cæsar approbationem ego spondeo. *Nearch.* Ego spero: liberi sumus, & nullò sacramentò obstricti: quo jure repugnit nobis? cæterum obstringis, si efficias, ut liceat, etiam à sollicitatione quietis esse. *Pot.* Licebit: sponsor sum. Te quoque, Constantine, reconciliabimus Patri, si potes pati moram, ut tuæ mutationis consilium maturè examinet. *Macar.* Si quid peccatum est, imprudentiæ illud, non malitiæ peccatum fuit: Pater, salvari volo! *Paul.* Vocetur Fromondus! Digitus Dei est hic! laudemus Dominum: plana sunt omnia. O Deus, ô

U u u

magne

magne DEUS, quæ prodigia patras in animis hominum!
Pot. Quid exclamas Pater! *Nearch.* Sponsa meum consilium laudat?

S C E N A VII.

Accedit Fromondus.

From. **A**Vocas ab oratione, mi Pater! quàm pæne in portu fui!
Paul. Audivit preces Dominus: per te, *Nearche*, liceat, ut litteras *Fromondus* legat. *Nearch.* Lege. *Fro.* *Nearcho* Sponso Sponsa salutem dicit. *Nearch.* Habeo. *From.* Quid hæc ad me? *Paul.* Perge modò. *From.* Accepi à fratre litteras hac ipsa hora, qua tibi rescribo. Significat, repentè decretum vite solitariæ te concepisse, & abdicata militia seculari, ut securius cæli jacturam effugeres, statuisse DEO soli servire. *Nearch.* Scripsisti bene. *From.* Addidit: tuo accensum exemplo *Fromondum* similes animo cogitationes jam volvere, & toto corde in paria desideria exarsisse... Sed nondum ita fortis sum, ut decreverim. *Paul.* Perge. *From.* fortè, cùm hæc legerem, unà mecum erat *Fromondi* sponsa, quæ, sicut, quod nôsti, semper à nuptiis abhorruit, ita nunc: amici, quid lego! *Marin.* Perge! *From.* Stupete animis, rem admirandam lego: sicut semper à nuptiis abhorruit, ita nunc exiliit repentè, & plena gaudio, suffusis lacrymis, ac in genua procidens elatis in cælum manibus & oculis exclamavit: O DEUS, si meus *Fromondus* se dicat tibi, sit testis cælum! non impediam: quin ipsa etiam, quod cupiebam diu, voveo in oculis tuis cultum inviolabilem perpetuæ Virginitatis. *Marin.* Amice quid audio? *Leand.* Audiamus omnia. *From.* Laudo factum: & erubesco me: legat alius. *Leander.* Pergo: dicebat hæc cum tanto fervore animi, & vultus, ut ego pariter inflammata, effuso in dulcissimum fletum mirabili solatio,

solatio, eodem me votò sine mora obstrinxerim. *Marin.* Jam ego inclino caput Numini, quod hæc prodigia facit. *Nearch.* Leander, heroinam sororem habes: rursus amo, quia desiit amare me, ut amaret eum, qui solus amabilis est. *Leand.* Concludit: Gratulamur utrique sanctitatis tyrocinium: gratulamini vicissim nobis: beatæ sumus, quia nos Christus desponsavit sibi: valete, & orate pro nobis. *From.* Papæ! surgunt mulieres, & rapiunt cælum: nos viri contenti erimus terris? *Leand.* Amice: ego accedo gratulantibus: tanta mutatio à cælo est. *Marin.* Ego nescio, ubi sim! undique circumstat me admiratio, stupor, extasis! nisi isti homines promulsidem cælici solatii gustent, & aliquid divini nectaris, non possunt sic consentire. *Leand.* Certè nihil hîc, quod agat, natura invenit, nihil diabolus. *From.* Totus in te ardeo, DEUS mi! ignosce imprudentiæ deliberantis tam diu! pudet, à mulieribus fuisse præventum! *Nearch.* Ah! tu es Dominus optimus, quo meliorem nemo optare potest! *From.* Tu es Dominus Maximus, cui non datur par! Quàm stolidus homo est, qui mavult servire alteri, quando tu vocas ad te! vocas me: audio! vocas: æstimo gratiam! vocas: adsum! abite parerga sæculi, miseri mancipatûs insignia! liber sum: soli Deo devoveo libertatem: sic statutum est: Vade retrò Satana! Dominum Deum meum adorabo, & illi serviam, soli! soli! *Paulus.* Macari, quæ est mens tua? *Macarius.* Pudor, dolor, pænitentia affligunt animum: disco ab expertis, quid sit aula, & militia: CÆLI JACTURAM timeo. Recipe in Filium Pater! *Paul.* In horas mutaris: probari debes: i, veniam juvenismi à DEO pete. *Marin.* Et nobis quid suades? *Leand.* Nisi exemplum sequamur, non salvabimur? *Paul.* Absit, ut dicam hoc: hoc moneo, ut prima sit vobis cæli cura, postrema terræ. *Pot.* Æquitas postulat. *Paul.* Modus curæ, aut pugna, aut fuga est. *Fugam* socii elegerunt, quia DEUS huc traxit: vos si non trahit, vult, ut pugnetis. *Securior est via*

U u u 2

prior,

prior, necessaria altera. Sed plura de hoc argumento suggeret ista nox: erit tamen hoc doctrinæ compendium: si deficit animus in facinus tamen illustre, ut DEO soli decernatis servire, saltem servite nemini, nisi *propter Deum*, certè nemini *contra Deum*. *Pot. Leand. Marin.* O ut saltem hoc!

MEDITATIO IV.

Quartum Timoris Argumentum.

INFERNUS.

ARGUMENTUM.

FACTURA COELI exterrendis animis nobilioribus abunde sufficit, ut excitentur ad curam salutis per quantumvis difficilia media procurandæ: Sed ut aditus *salutari timori* aperiatur in corda hominum crassiorum, quos Apostolus 1. Cor. 2. *Animales* appellat, necesse plerumque est, ut INFERNUS exhibeatur sensibus, atque futura mala ipsis oculis subjiciantur. Hac arte (quod in Historia Ecclesiastica legimus) S. Joannes Apostolus Elpidium quendam ad bonam frugem reduxit. Adolescentem multis ac magnis naturæ donis illustrem haud procul Epheso natum instruxerat ipse, baptizaverat, optimis præceptis imbuerat, & in alias Asiæ Ecclesias discedens Episcopo loci sollicitè commendaverat, fore sperans, ut ad magnum Fidei Christianæ ornamentum cresceret. Verùm Episcopus, quàm par erat, indulgentior *libertatis avido* per suam conniventiam frænum laxavit: unde Juvenis *seleriter* crocitare cum corvis coepit, bonis dotibus ad flagitia

tia uti, dedere se foedis voluptatibus, insuper ut pecuniarum inopia ad scelera consuleret, applicare animum ad furta, (ut fere solet audacia per gradus ire) imò in rapinas etiam ac latrocinia devolutus, vicino nemore occupato, factus est Dux illorum, quos ad scelera authores habuerat. Joannes post plures annos Ephesum reversus, cum intellexisset miserabilem interitum suæ spei, Episcopo quidem graviter iratus fuit: Elpidii verò tenerè misertus, assumpto viæ duce festinavit in silvam, errantemque oviculam multis blanditiis ad se allectam expugnata per expositas, quas ipse in Apocalypsi viderat, *Inferni pœnas* obstinatione, gaudens ad ovile reduxit. Erit ergò hujus Meditationis

- Materia,** Horror inferni.
Puncta duo: 1. Pœnarum certitudo.
 2. Pœnarum atrocitas.
Fructus. Timor DEI VINDICIS.
Propositum. Fuga VITÆ DELICIOSÆ, qualis eorum est, qui vim naturæ nullam facientes, licere sibi volunt, quod libet.
Chorus Ostendit multos, qui ex spe facilis pœnitentiæ peccant, olim experturos, à falsis pœnitentiis infernum impleri.

PERSONÆ.

S. Joannes.
 Elpidius.
 Lambinus.
 Lovinus.
 Misander.
 Muraldus.
 Sterops.
 Codinus.

Quu 3

PRO.

PROLOGUS.

Reflexio in Meditationem præteritam, & Præparatio
ad præsentem.

Fides, Ratio.

Ratio. TERRIBILIS est locus iste, *
Et *Castra Dei sunt hæc* Gen. 32.

Castra in caput rebellium

Totum Divinæ Nemesis

Effusura armamentarium.

Fides. Adverte, quàm *Timor Domini*,
Ut Cor hominis ad deditionem compellat,
Sensim, & *per ordinem* soleat opus aggredi.
Primùm, *bellum denuntiat*,
Et *legi mortis* se subiiciendi necessitatem significat:
Deinde monet, quantum sibi debeat,
Exigitque debitum *per Tubicinem*,
Qui contumaci extrema minetur,
Et *rigidum Judicem*:
Quòd si *post hæc* necdum sapiat,
Statu gratiæ deiicit, & *jure Cæli* spoliat.
Denique adhuc restitanti *infert arma*,
Et ad obstinationis ultionem
Omnes creaturas producit in aciem. *Sap. 5.*

A R I A,

I.

Ad nutum Timoris
Stat singulis horis

Inten-

* Exhibentur castra mystica.

Intentus in cœdem Malorum
Exercitus mille Tortorum,
Qui Nemesîs iræ
Jurârunt servire:
Nec tardæ in castra,
Cunctorum
Huc ferent se pestes terrarum.

2.

Sic *Aqua* trans montes, *Gen. 7.*
Sic *Aër* in fontes, *Exod. 9.*
Sic *ignis* in Sodomam ivit, *Gen. 29.*
Sic *Tellus* rebelles glutivit: *Pf. 105.*
Huc *flumen* vocatur, *Job. 41.*
Hic *grando* armatur: *Exod. 9.*
Quin servit his bellis
Et turba imbellis

Ranarum, Bruchorum, Muscarum. Pf. 77. Joel. 1. Exod. 8.

Ratio. Et tamen ad tantæ horrorem potentiae
Quàm multa corda non movent se!

Imò propter mala, quibus premuntur, magis ferociunt;
Et, quo turgent, venenum impatientiae
Adversus Cælum procaciter expuunt,
Perguntque scelera Sceleribus cumulare,
Et flectere cum nequeunt Superos,
Auxilium ab Acheronte non dubitant postulare.

Fides. Peccando volunt evadere peccati supplicium!

Ratio. O impium! ô insanum consilium!

ARIA,

A R I A

1.

Ratio!.. Ratio, ubi es?
 Siccine idoneum
 Culpam esse medium
 Pro pœna avertenda
 Tu tibi censeas?
 Furi ut patibuli
 Effugiat supplicium,
 Furari suadeas?

O! furore plena spes!
 Ratio!.. Ratio, ubi es?

2.

Quæ furenti Boreæ
 Quercus non inclinat se,
 Ipsis cum radicibus
 Evulsa sternitur:
 At submisso capite
 Quæ myrica curvat se,
 Nihil grave patitur:
 Tanti est in scelere
 Non obstinare se.

Fides. Rectè exprobras:

Sed, quia multi non habent aures, ut audiant,
 Fatigata denique Dei *Patientia*
 Extrema cogitur expedire supplicia,
 In quorum comparatione hæc mala, quæ vides;
 Levia sunt *Dolorum initia*, Matt. 24.
 Imperfectæ *picturæ*, & vix vocanda *symbola*.
 Infernus, infernus *locus est tormentorum*, Luc. 16.
 Immanium, multiplicium, æternorum.
 Huc, soror mea, descendes hodie!

Hodie

Hodie sic in te *Timor Dei* firmabitur,
 Et per *timorem Amor*,
 Ut si quando neque *mors* sufficiat, neque *Judicium*,
 Neque *factura* te moveat *gaudiorum caelestium*,
 Saltem *Inferni Memoria* retineat impetum
 In voraginem scelerum.

Rati, Erit horrida *Meditatio*:
 Sed melius est poenas illas horrere, quàm sustinere:
 Juvat, juvat videre.

A R I A.

I.

Te, DEUS meus, rogo,
 Ut votum audias,
 Ut ex inferni rogo
 Scintillam auferas!
 Incendium Divinum
 Ne cesset urere,
 Mittantur in hunc sinum,
 Flammæ sulphuræ!

2.

O timor, qui dedisti
 Amori vivere,
 Quam prolem genuisti,
 Est tuum, alere:
 Est amor ignis: ignis
 Ab igne alitor!
 Nec stygiis præ lignis
 Est torris melior.

X x x

ME-

MEDITATIONIS IV

De Inferno.

PUNCTUM I.

Pœnarum Certitudo.

SCENA I.

Joannes. Lambinus. Godonus.

Lambinus. **A**H! Pater! *Joannes.* Quis te subitò metus examinat? *Lamb.* Nunquam me, nisi hodie, obedisse pœnituit. O si me, si te amas, gradum ultra nullum promove: redeamus in urbem. *Joan.* Scilicet hoc est latibulum scelerum, in quod se meus Elpidius abdidit? *Lamb.* Hoc est, ex quo prœruerunt nuper cruentæ belluæ, & amatissimum fratrem rapuerunt mihi. Prò! quàm vicinus ego etiam barbaræ neci fui! effugi demum: sed tu periisti frater, dimidium mei! Superi! quid audes? ipsam speluncam latronum intras? hodie post fratrem Pater quoque peribit mihi? *Joan.* Vacuus locus est. Prædatum nempe abiit, quem prædam cupio: expecto reducem. Tu te periculo eripe, fili mi: habeo gratias pro charitate. Dux viæ fuisti mihi vel ad victoriam, vel ad Martyrium: utrumque in votis est: grates habeo. *Lamb.* Filium vocas: nec audis preces durus Pater! ah! si quid filii amabile nomen valet! *Joan.* O Cælites, quid hominis video? *Lamb.* Heu! latro! *Joan.* Siste: in captum incidi: manus & pedes ligati sunt. Quid, si Godonus frater sit? *Lamb.* Cadaver est. *Joan.* Spirat. gravis hominem somnus habet. *Lamb.* Somnus, in hoc inferno! *Joan.* Simplex! vestibulum
cæli

cæli est ista specus, si cum carcere inferni compares. *Lamb.*
 Est frater meus, Godonus est! *Joan.* Lauda providum semper Numen, quod tibi fratrem reddidit in charitatis fraternæ præmium. Godone fili mi! *Lamb.* Godone frater! *Godonus.* Quis me? *Lamb.* Frater vocat, nihil metue tibi. *God.* Heu! frater inter latrones mecum! *Joan.* Solve vincula! celeris fuga utrumque salvet. Citò! *God.* Quæ me hodie felicitas amat! ô frater! *Lamb.* Patri accide: Christi Apostolum Joannem vides. *God.* O qui nos olim cælo genuisti, Pater mi! *Joan.* Vive modò, & fuge mi fili! erit, si Superis placet, fabulandi occasio opportunior paulò post. Nunc, si amicum agnoscitis, moneo, si Patrem, impero: fugite! *Lamb.* Jungamus preces frater! sine te fugere, Pater mi, neque honestum est, neque utile: ergò per quidquid amas, obsecro, nobiscum fuge. *God.* Quid ego loquar? nam si fugati casu aliquo latrones sunt, cur fugam suades? si absunt redituri, cur tu persistis? *Joan.* Elpidium quæro. Ah! *God.* Elpidius adhuc in memoria est? Mutavit cum vita nomen: Leandrum voca. Vix visum me, minùs auditum projici in specum jussit impius, & in hanc diem servari, qua DEO latronum Mercurio sacrificaret solemnità. *Joan.* Quid audio? cum innocentia fidem quoque abjecit miser? *Lamb.* O scelus hominis! *God.* Jam vigesimus dies agitur, quo cum extremis miseris luctor in tetra scrobe. *Joan.* Non illum, ut mitius ageret, antiqua tecum puero familiaritas movit? *God.* Vel dissimulavit me nôsse barbarus, vel verè tot annorum lapsus delevit imaginem mei. O si loqui homini licuisset, quam non obiter oggessissem vel invito sacra axiomata, quæ tu baptismali fonte mundatis tam anxie inculcâsti, & ille tenuit diu, donec pessima societas aliam doctrinam docuit. *Joan.* Et incurii Pastoris indulgentia malum nutrit. Sed faxo Princeps Pastorum JESU, ut hodie ad caulam redeat ovis perdita! *God.* Hac spe venisti? & tu improvide, ausus es ducere ad locum scele-

rum? *Joan.* Obedire iubenti Patri necesse fuit. *God.* O Pater, nã tu malè Elpidium nôsti: non est is, de quo spes frugis aliqua possit capi. Ne auditus quidem victima furori cades, succedanea mihi, si ego fugero: non licet fugere sine te. Ah! serva te nobis porro! septem in Asia Ecclesias regis: tantine sit homo unus, ut in illius gratiam tot populos in discrimen adducas perdendi pastorem suum! *Joan.* Exemplum summi Pastoris movet. Nonaginta novem in deserto reliquit, & centesimam ovem requisivit, ne postquam fuerat perdita, etiam periret. *God.* Pereat ovis, quæ vult perire: propriã culpã perit! *Joan.* Sic decet loqui te, & Joanni sic! tantillo in pretio est anima tibi? *Pereat ovis, quæ vult perire!* prô! sententiam dignam profanã linguã, quam nulla charitas sacravit sibi: Væ! si de vobis idem dixisset Christus! *Lamb.* Da veniam, magne Apostole, si vox imprudens amanti excidit. Loqui coegit tuum periculum, loqui totius Asiæ salus ex tua salute pendens! Demus, perire Elpidium: una anima perit: tu verò si cadis victima crudelitati, quod metuo, neque salvus erit Elpidius, neque animæ illæ omnes, quæ salutem à te expectant, si te diutius indulges orbi. *God.* Vive, obsecro, & nobiscum te neci eripe. Jacturam unius animæ compensabit lucrum millenarum. *Joan.* Iterum Satanæ vocem audio: vade retrò! utinam, ô boni, stetissetis mecum sub cruce Domini, didicissetis utique, quanti sit anima vel una pretii. Aut, quod garritis mihi, forsitan dixissetis Christo etiam: *Descende de Cruce! Judæam desere! orbi reliquo te concede! fac perire Judæam: unus popellus perit! nondum annum vitæ quartum supra trigessimum habes: gentibus prædica! jacturam unius anguli compensabit lucrum multorum regnorum.* Vah! digni Consilarii, quos æterni Patris Sapiëntia audiat: Sed hoc scitote: si spes est lucri animæ vel unius, incurrere pastorem decet vel in medios lupos. Ille, qui inter leones Danielem servavit, luporum etiam constringet rabiem, si meã pro ovibus operã diutiùs uti velit: uti si
porro

habeas, istud garris, an ut illudas? *Joan.* Nec inter latrones modò, sed etiam pro latronibus passus est. Si litteras didicistis, legetis in his foliis horrendam historiam, quam scripsit, qui præsens adfuit, qui vidit morientem, qui post tres dies redivivum adoravit, ac denique suis oculis spectavit ascendentem in cælum, quò secum extulit ex latronibus cum ipso crucifixis alterum, quòd scelerum veniam moriens rogavisset. *Mis.* Suavis nugator es, ex iis, si rectè intelligo, qui Christum colunt, illum Novitium Deum? *Joan.* Deum unum ac solum ante sæcula! *Mur.* Jo bellè! nobis igitur spes cæli est, si latro potuit cum Christo ingredi? *Joan.* Est, si in Christum creditis, si poenitentiam agitis, si vitam vivitis dignam homine, pro quo mori voluit Filius DEI. Atque ut intelligatis, cur adsim, hoc scite, ut ad poenitentiam horter, ex Epheso veni. Amo vos, quos oderunt, & persequuntur, & perditos cupiunt omnes alii: amo, & salvos desidero. *Mur.* Stolo, putas latrones blanditiis capi? *Mis.* Aut si verè amas, age, quid in nobis amabile vides? cur amas? *Joan.* Amo, quia Christus amavit, qui vidit in vobis dignam amore suo *animam*, quia spiritualem, quia immortalem, quia signatam imagine Magni Dei, quia creatam hoc uno fine, ut Deum æternùm amaret, & à Deo æternùm amaretur. Quid? non tigris sim, nisi hæc argumenta vos mihi amabiles faciant? *Mis.* Egone sum tanti? si veram memoras, incipio placere mihi, & in pretio esse. *Joan.* Hoc velim: nam ad æterna gaudia natos ultrò se abdicare jure cæli, quod vobis Dei Filius pretio Sanguinis sui comparavit, præcipitque cursu in æterna supplicia ruere, egone patiens videam? *Mur.* Linguam nobis ignotam loqueris: de Christo tuo audivimus obscure aliquid: meliùs olim imbus erat, qui nobis præest: Illi de hoc argumento loqueris felicius. Et en! ingreditur. *Joan.* Hic ille meus est!

SCE-

S C E N A III.

Accedit Elpidius.

Muraldus **D**omine, tenemus hominem aut Divinum, aut infanum: nam nihil timet. *Mis.* Captus cepit nos: ita repentè familiaris tanquam cum fratribus agit. *Elpidius.* Hominem vagum iste habitus loquitur: spoliatum in vincula rapite, donec examinem. *Mur.* Omne spoliium hæc folia sunt. *Mis.* Quid hoc video! ruptis funibus captivus effugit? *Elp.* Malum! hæc vestra sedulitas est, hæc vigilantia? *Joan.* Nihil istis irascere, Domine: ego dimisi liberum hominem. *Elp. Mur.* *Mis.* Audax facinus! *Joan.* Quid poteram aliud? hominem innocentem in vinculis gemere, destinatum sacrilego trunco victimam sine motu viderem? aliud Christiana charitas imperat erga Christianum præcipuè, qualis est, quem vinctum tenuistis. Jussi fugere, & me pro illo sisto. *Mur.* Non effugiet: reducent focii, qui persecuti sunt statim. *Joan.* Spero evasisse: si tamen retraheretur, oro, ut parcatis illi in Elpidii gratiam, qui miseram, quod audio, inter vos vitam vivit. *Elp.* Convitiator es. Vitam Elpidius beatam vivit, postquam excussit jugum obedientiæ, & vivere ad lubedinem coepit. Sed cur propter Elpidium captivo parcamus? *Joan.* Quia, qui captus erat, Godonus fuit, cum Lambino fratre olim familiariter convivens Elpidio, priusquam illum mala societas avertit à bonis. *Elp.* Audacter: Unde tu istud nôsti? *Joan.* Quoniam Elpidium à puero novi. Adolescebat in magnas spes, sub Joannis Apostoli disciplina, crescebatque sicut ætate, ita gratiâ apud DEum & homines. Itaque Joannes delectatus hac indole, cùm ad alias Ecclesias curæ Apostolicæ avocarent, Episcopo Ephesi adolescentem tanquam pretiosum depositum anxie commendavit. Oscitanti deinde vos rapuistis. *Mis.* Mentiris: nam invitantes secutus est ultro. *Joan.* Scio, sed deceptus à vobis per venenatam

tam dulcedinem falsæ libertatis, qua irretitus stolidè in has calamitates conjecit se. *Elp.* Calamitates vocas, quas ipse delicias arbitratur: rideret, si te audiret. *Joan.* O ut audiret me? repente scelestæ vitæ tædio caperetur, & desiderio melioris. *Elp.* Falleris: non est homo ita mobilis modò, ut fuit olim. Aut age, quibus argumentis persuadere tu viro morum mutationem sperares? *Joan.* Nimirum infamis vitæ gravissimum dedecus vivaci sermone sub oculos ponerem. *Elp.* Contemnit. *Joan.* Periculum describerem acerbæ, atque turpissimæ mortis sub manu carnificis. *Elp.* Nullum apparet. *Joan.* Labem enarrarem nobilissimi Sanguinis. *Elp.* Oblitus est. *Joan.* Laudarem corporis & animi dotes ad summa quæque idoneas. *Elp.* Perdidit. *Joan.* Spem veniæ scelerum apud DEum & homines excitarem. *Elp.* Non desiderat. *Joan.* In memoriam revocarem primæ innocentæ suavissima gaudia. *Elp.* Perierunt. *Joan.* Flagitiorum immanium horrendum numerum, foeditatem, pondus objicerem, ut ream conscientiam pudor, timor, dolor aliquis pungeret. *Elp.* Occaluit. *Joan.* Ergò DEum in cruce exhiberem, cui fidem juravit homo, cum baptizabatur. *Elp.* Deseruit. *Joan.* Ultimam arietem adhiberem à minis: cælum fulminans, iratum Divinum Judicem, atrocia tormenta inferni, & pœnas æternas prædicarem. *Elp.* Non credit. *Joan.* Eheu! credam ego Elpidium in abyssum adeò profundam abreptum esse! sed nondum desperarem: si bonus, si Christianus esse desit, adhuc tamen homo est. Amavit Joannem puer, amatus à Joanne vicissim amore tenerrimo: si igitur per Apostoli nomen, merita, sollicitudinem, amorem, beneficia obsecrarem, ut se respiceret infelix, non se in corde Elpidii affectus humanus moveret? Illustres natales habet, ex legibus urbanitatis educatus fuit, grati animi erga beneficum Patrem honestas neque inter belluas omnino abjicitur: igitur commoverem, ut colloqui Joanni non detrectaret saltem, *Elp.* Minimè omnium: pude-
ret

ret enim subire vultum hominis, quem olim reverebatur. *Joan.*
 Quid? si adducerem Joannem huc: adeone crudè acturum pu-
 tem, ut aspectum refugeret? *Elp.* Joannes Elpidii non memi-
 nit amplius, aut, si meminit, detestatur. *Joan.* O te falsum!
 nã tu nihil Joannem nôsti. Pastor si ovem perdit, flet, dis-
 currit, quærit, & si reperit, gaudet, amplectitur, exultat: &
 Joannes perditæ animæ sit oblitus? nolite hoc credere de Apo-
 stolo Christi: aliud à suo Magistro est doctus, aliud charitas,
 & commiseratio imperat, qua prosequitur clientem stantem in
 præcipitio horrendæ voraginis, in quam projectæ victimæ Di-
 vinæ Justitiæ igne salientur, Marc. 9. Sed quamdiu tu dissimula-
 bis te mihi? non videris commotus nihil: nunquid tu Elpidius
 es? es! rubor aliquis faciem subit: nondum emortuum est
 omne semen, quod Joannes in isto pectore seminavit. *Elpidi!*
Elp. Abripe Sycophantam, Muralde! *Joan.* Elpidi!

S C E N A IV.

Elpidius. Misander. Muraldus.

Elp. Abripe! ùt me attonuit sermo viri! latere Misander,
 putabam me, & haberi pro mortuo: unde huic inno-
 tui? quem se dixit esse? *Mis.* Non aliud nobis, quàm tibi dixit.
 Quin tu audis omnem sermonem: discas, quæ scire proderit,
 quid de nobis homines dicant, quid forsàn à Præfectis imminet
 mali: vir simplex narrabit sincerè. *Elp.* Vos explore: me
 pudor vetat subire oculos hominis, qui me nôst. Homo au-
 dax paulatim cœpisset convitia dicere, & enumeranti scelera
 mea qua fronte auscultarem? *Mis.* Consuetudo altera natura
 est: credebam pridem abjectum à te pudorem esse. *Elp.* El-
 pidius sum, non Misander. Adhuc in venis nobilis sanguis bul-
 lit, & amor honesti atque DEI VINDICIS timor tenuem qui-
 dem, aliquam tamen vitam habet: occidi patientiùs feram,
 Y y y quàm

quàm proflare oculis, qui me adeò à me diversum viderunt olim. *Mis.* Quid, si ex istis foliis intelligeres aliquid? *Elp.* Sanctum Jesu Christi Evangelium secundum Joannem: Inferi! malum suspicor grave nimis: aut Joannes, aut à Joanne hic homo est. *Mur.* Leander: loqui plura captivus desiderat impatienter tibi, hoc unum votum. *Elp.* Inane votum: dicat, qui sit, quid velit: urgete.

S C E N A V.

Lorinus. Lambinus. Sterops. Elpidius. Muraldus. Misander.

Lorinus. **M**Actari pro altero debes. *Lambinus.* Lubens pro fratre moriar. *Sterops.* Duos, Domine, persequeremur: alter evasit per avia, quem in vinculis tenueramus. *Lor.* Iste dimisit captum: duplicis est mortis reus. *Lamb.* Bellua! nòstime? *Lor.* Sic Principi, crude! *Lamb.* Post horam moriturus loqui non timet. Quid astas mutus? age, satia te hirudo familiarium sanguine: ita celeriter attinges verticem scelerum, nisi jam superasti etiam nefandi parricidii reus. Nam cur ego meum hic nusquam Joannem video? *Elp.* Quem tu Joannem vocas? *Lamb.* Sic? ipsam adeò memoriam extinxisti venerandi nominis illius viri, qui nos tantà curâ asserere coelo, inferno eripere adlaboravit? Heu! si forte jam est occisus Apostolus Christi! non loqueris barbare? *Elp.* Prò! scelus meum! *Sterops.* Cessas latrare canis! *Lamb.* Imo nunc irrugiam tristilamento: heu! periisti Joannes! actum est! audivi gemitum, quem singultivit horror sceleris, quod patrasti. O tigris! *Lor.* Nam quis est hic novus agendi modus, quòd silens audias dici probrum? *Sterops.* Ego maledicam linguam ex faucibus eruam! ultimis poenis audaciam lues. *Lamb.* Nihil horreo: erunt, qui vindicabunt. Evasit Godonus frater: ille scit has vestras latebras, & armatam Ephesum in vos educet. *Elpidi,* provide tibi: ultionem

ultionem sanguis Joannis clamat. *Sterops.* Offucias canis, bubo, moriendum est. *Lamb.* Moriar: date modò, ut in osculo sancti cadaveris moriar. *Elp.* Non morieris, Lambine! sed & Joannes vivit: tibi dono, tuus sit. *Sterops.* Hoc meruit impudentia? *Elp.* Imperavi. *Lamb.* Audivine Elpidium loqui? *Elp.* Ingredere. *Lamb.* Ah! tu te mecum adsterne beatis pedibus! *Elp.* Ego ausim! perge! *Lamb.* Producam ad te: in osculum pacis ruet.

S C E N A VI.

Elpidius. Lorinus. Sterops.

Elpid. HEu! in quibus latebris se condet pudor! *Sterops.* Quæ te hodie intemperix habent? *Lor.* Quò solitus furor abiit? *Elp.* Nihil hæc opus est intelligere vos. Facite captivos liberos: me relinquitte mihi. Tota se moles scelerum, quæ commisi, obversatur oculis, & premit cor! inculcatus olim à Joanne timor DEI Vindicis, atque inferni horror circumstant cogitantem, qui modò sim, quis quondam fuerim: video meliora, & probo: sed vereor, ne in angiportum adductus sit currus, ubi converti axis non potest. O Joannes, nunc recordor!... explicare me vobis non possum: ita me casus adeò non expectatus perturbat. Lucem fugio, nam vel à sole me aspici pudet. *Lor.* Tùne sic audisti aliquando Leandrum loqui? *Sterops.* Nunquam. In captivis latet mysterium, credo, quod superat nostrum captum: socios audiamus.

S C E N A VII.

*Joannes. Muraldus. Misander. Sterops. Lorinus.
Lambinus.*

Muraldus. AGnoscite gratiam, qualis ante vos obtigit nemini, ut exire de hac specu vivo liceret. *Joannes.* Beneficium beneficiò compensabo: Principi sistite. *Misander.*

Yyy 2

Quò

Quò se proripuit? *Sterops.* Extra se est, & nescio quæ consilia solitarius agit. Videtur tædium vitæ concepisse, & nostri confortii. *Lamb.* Utinam! sed nisi fallit animus, potius te fugit, Pater mi: pudore victus non audet subire conspectum viri, cuius spes tam amplas turpiter decepit. *Joan.* Ah! noxius pudor est! erubescat coram te Domine! te timeat, qui potes & animam, & corpus perdere in gehennam, Matth. 10. me cur fugiat? Pater sum: persequor fugientem. *Lor.* Obviste Misander. Ego gravius malum suspicor. Iste minas paulò antè atroces spuit, totam Ephesum in nos armari: hic, credo, metus Leandrum in fugam egit. *Sterops.* Addidit, ducem civibus captivum fore, quem ipsi vinculis ante exemerunt. *Mur.* Congruunt omnia: proditores estis. *Joan.* O te improvidum! optatam prædam incusso inani metu rapuisti ex manibus mihi! *Mis.* Hem! ut ni hil dissimulat flagrio! scilicet silere debuerat, ut obrueremur repentè! sic tibi digni videmur, quos carnifici tradas? malignum silentium mortis te reum facit. Ligentur ambo, *Lamb.* Solus sum reus: Patri parcite. *Joan.* Solvat Christus vincula, quibus ligati estis, & ad inferna trahimini! *Mur.* Ultima expectate, si deprehendimus proditores. *Mis.* Persequamur Elpidium nos. Vos ad silvæ aditum properate, speculaturi, num se moveat ex urbe aliquid armorum simile. *Sterops.* Veloces erimus.

S C E N A VIII.

Joannes. Lambinus.

Lor. ad Jo- **S**Tolidi! huc vos imprudens temeritas egit. *Joan.*
annem. Charitas Christi egit, quæ nunquam agit temere. Lambine! quo animo es? rejecti ex portu in fluctus sumus. Hem! ut nocet imprudens lingua. Prodi se civibus suis metuens miser fugere maluit, quàm mihi loqui. *Lamb.* Amor iussit has minas facere, ut faciliùs ad tibi parcendum inducerem: neque credo inanes esse: referet Godonus vicem, & liberatus à nobis liberabit

liberabit nos. *Joan.* Si tamen moriendum est, maeste animo fili, pro Elpidio morimur, pro quo & Christus mortuus est. *Lamb.* Utinam Elpidius faciat, ne sit irritus tantus, quo ardes, amor. Hoc crede, Pater, non illum minæ meæ fugarunt, non timor, sed pudor: commotus est, & salubria agitare nihil dubito. *Joan.* Placet pudor, displicet fuga: lavari sustinet, quem pudet sordium, pudorem qui exiit, abstulit frugis spem. Quamquam ô quàm malle, ut Elpidium peccare puduisset, quàm peccasse! Pudor præcedens peccatum semper bonus est, subsequens facilè nimius, & fugitans Medici.

S C E N A IX.

Elpidius. Muraldus. Joannes. Lambinus. Misander.

Elpidius in- Sic impero! *Murald.* Ut Imperator sis, non ideò *tra scenam.* licet esse proditorem. *Elp.* Contumeliam cessa, *Joan.* Io! vocem optatam audio. *Lamb.* Redeunt. *Elp.* Non possum, quos volo, liberos dicere? leges ab illis non fero, qui dederunt imperium: aut liber Joannes erit, aut ego non vivam! *Mis.* Quid? convitium injustum diximus? proditor est, qui fovet proditorem. *Mur.* Totam Ephesum in nos armavit homo: non audisti? *Elp.* Nihil sapitis. Neminem armavit ipse: vestra crudelitas armabit. Nescitis, quantis urbi in amoribus sit Joannes: si periculum edocebitur, pronum est credere, toto in nos furore effusum iri. Liber sinatur occurrere, omnem torrentem sistet. Vos, dum fugitis periculum, accersitis. *Mur.* Cur igitur socios fugis? in omnem casum juravimus fidem: eadem sit fors cunctorum: unà viximus, unà moriemur! *Elp.* Et unà peribimus æternùm! *Joan.* Adhuc igniculus vivit. *Elpidi!* *Elp.* Heu me! solvite vinctum duri! ego fugio. *Mur.* Non sino. *Joan.* Patrem fugis. Solve vincula, amplexu paterno stringam. *Elp.* Solvite, qui ligastis: me subire oculos Sancti non finit pudor: fugio. *Mur.* Aut sistes fugam, aut quem vis

Y y 3

libe-

liberum, victima stygi cadit. *Elp.* Crudelis! quò me adigis! heu Pater! ex subditis intellige, qualis sit Princeps. Scelesti vincula! *Joan.* Vincula charitatis! *Elp.* Lambine, ò ut ego sim, qualis tu! vive felix! fuge sol, irrue densa nox, & impium caput tege! *Mur.* Iterum tentas? *Joan.* Frustra es: teneo, stringo te! *Lamb.* Quid reluctaris frater? bonum habemus DEum: si magna sunt tua scelera, major est DEI Misericordia *Joan.* Dolenti in tempore veniam Apostolus Christi spondet, cui data potestas est solvendi, quidquid Animam ligat: nullus numerus, nullum excipitur peccati genus. *Elp.* O quid dulcedine tam suavi mulces profundo vulnere ex primo aspectu percussum pectus! non istud mereor: crudum, ingratum, impium, sacrilegum, apostatam, latronem voca! *Joan.* Non ita loqui nos Christus voluit cum poenitente. *Elpidi,* tua me salus in hoc discrimen traxit. Datur post mortem vita (audisti me talia prædicantem, & ex ore Filii Dei prædicantem, & prædicantem, quæ vidi, quæque per virtutem Divinam multis palam prodigiis confirmavi) datur post mortem vita, alia æternum beata, alia æternum infelix, in stagno ardenti igne & sulphure, quod est mors secunda, Apoc. 21. in hoc barathrum præcipiti cursu ruis: miseruit me tui: adsum, ut teneam. *Elp.* Teneor: nihil jam metuere de fuga focii, teneor! Sinite, nos nostra agere: momentum habent. *Mur.* Excludis arbitros? *Elp.* Docebo postea. *Mis.* Muralde, quis tibi est animus ad hoc spectaculum? *Mur.* Prospicio, quid sit futurum. Hic vir est, qui puerum Elpidium abstraxit à Diis: reversum abstrahet denuo, & ad Christum reducet. Patiemur? *Mis.* Si deferi volumus, si lictoribus tradi. Hoc agitur: Christianus Elpidius jam nolet nobiscum vivere: ut securus possit redire Ephesum, efficiet homo, quem dixit ipse, posse omnia apud cives. Nos relictæ soli, expositi furori stabimus, si fiat irruptio. *Mur.* Vigiles simus. Si quid periculi ingruit, Elpidium in notas latebras rapiemus nobiscum. Si comitari nolit, reus est proditionis: necetur,
Mis.

Mis. Consilium bonum est, & necessarium. *Mur.* Jam quid
focii speculentur, videndum, ne obruamur incauti, *Mis.*
Eamus.

C H O R U S.

Ostenditur, quòd nemo sit positus extra damnationis
periculum, & illi minimè, qui *ex spe confessionis*, &
facilis veniæ peccantes audaciùs, dicunt: *Utique pos-*
sum confiteri.

Christus. Justitia. Misericordia. Comites.

A R I E T T A.

Christus. Ite leves paleæ
repetunt Venti ludibrium,

Comites Ite probrum *Areæ*
Gehennæ pabulum!

Ad congregandum triticum, Luc. 3.

Est præparatum horreum,

Ubi, sicut noxijs

Non est locus lolijs,

Sic nec erit paleis.

Exhibetur hinc
& inde *ager tri-*
ticò & zizanijs
plenus: in me-
dio *areæ*, &
Christus cum
ventilabro, uti
Luc. 3. describi-
tur. *Ager* est
mundus, *areæ*
Ecclesia, *hor-*
reum cælum.

Miseric. * Ah! fatigor querelis

Age, soror, ut denique finis sit litium,
In obvium compromittimus arbitrum.

Justitia. Contenta sum.

At en! ipse offert se Dominus!

Imus, alloquimur cominus.

Miseric. Domine, soror mea non vult mecum pacificè,

Sic, ut postulat æquitas, hæreditatem dividere.

Justitia. Tanquam ad Salomonis iudicium

Ferimus istud litigium,

* Prodeunt litigantes,

Chri-

Christus. Ecce! plus, quàm Salomon hic! *Luc 11.*
 Dicite, Filix, quæ sit vestri causa dissidij.
Iustitia. Aurem justè querulanti benignus accommoda!
Miseric. Sic tamen, ut mihi servetur integra auris altera.
Iustitia. *Quomodo Cataclysmus aridam inebriavit,*
Sic ira DOMINI gentes,
Quæ non exquisierunt illum, HÆREDITABIT!
 Hæc verba tua sunt, Domine! *Eccli. 39.*
 Hanc hæreditatem promisisti *Iustitiæ:*
 Hanc ut mihi auferat, labor est *Misericordiæ:*
 Certè totis viribûs laborat minuere.
 Hoc queror, quia, si taceo,
 Ne tota mihi pereat hæreditas, metuo.
Miseric. Tota hæreditas! vide, quàm te decipis! *
 Domine, quàm sit sororis Pars planè *immodica,*
 In ista tabula considera.
In tenebris, & in umbra mortis sedent, Luc. I.
 Pars magna *Americæ,*
 Major *Asiæ,* maxima *Africæ:*
 In Europa præterea quanta est errorum colluvies!
 Ah! vel *in parte Orbis minima,*
 Possessio partis *minimæ* est *Misericordiæ.*

A R I A.

O Tristis aspectus!
 Age, rumpe costas pectus,
 Spatium dolori da:
 Ingens patet area!..
 Ecce! orbis geminus
 Geminis sororibus
 Datus est, ut Jure pari
 Toti vellent dominari:

Non

* Exhibet tabulam Geographicam.

Non vult partem folii
 Soror mecum dividi:
 Totum sibi rapuit,
 Vix, ut restet aliquid:
 Et, quæ audet talia,
 Dicitur *Justitia*:
 Judicate Sidera!

Justitia. Siccine, quos ego aufero,
 Homines prostitutæ audaciæ
 (Sive multi sint, sive pauci,)
 Num tu negabis deberi *Justitiæ*?
 Mei sunt! & tu iniquissimis jurgiis,
 Quod dudum meos non fecerim, *moras* injicis.

Miseric. Tui erunt, si non resipiscant in tempore.
 Nunc mei sunt, ego do tempus pœnitentiæ,
 Et *Jure* meo utor, dum offero gratiam.

Justitia. Cum injuria contra *Justitiam*.
 Nimis mollis es, Soror, una lacrima movet te!
 Alit infandam temeritatem ista *facilitas veniæ*:
 Non decet hoc ferre me!

D U E T T O.

Just. Est prima Regum regula:
Regnandum fortiter!

Mis. Et gemina est altera:
Regnandum suaviter!

Just. Ferantur Leges bonæ
Cum efficacia!

Mis. Sed cum *Discretione*
Ac patientia!

Just. Tu nimis *prudens* es!

Mis. Tu nimis *fortis* es!

Ambæ. Per te si starent res,
 Zzz

Just.

Just. Jam in Gigantum fabula
Non legeretur fabula:
Periissent Coelites!

Mis. Ut infelices Angeli,
Sic pridem quoque miseri
Periissent homines!

Christus. Desinite litium, Utrique sua,
Sicut decreta est, manebit pars integra,
Justitiæ quidem *potior*,
Miseriçordiæ verò *melior*,
Ista par *stellis*, quæ lucent in æthere,
Illa æqualis *arenæ*,
Quæ jacet in maris littore. *Gen. 32.*

Justitia. Triumpho! plaude Justitia!
Pro te lata est sententia:
Jam tandem, opinor, molestiam
Cessabit faceffere Miseriçordia.

Miseric. Imò secura *de sua parte* Justitia
Miseriçordiæ, ne *de sua* aliquid perdat,
Laboranti cessabit obfistere.

Christus. Sic volo: nec enim tui, Justitia, imperii
Æterna periodus incipiet citiùs,
Quàm, cùm *tempus non erit ampliùs*, Apoc. 10.
Nunc, *dum tempus est*, Gal. 6.
Tempus sit Miseriçordiæ:
Sine, ut agat, quod potest agere.
Quod ego facio, te doceo.

A R I A.

I.
Video!.. dissimulo
Zizania in tritico,

Et

Et dico servis: finite,
 Ut crescant utraque, Matth. 13.
 Ad tempus tolero:
 Post tempus separo.

2.

Post tempus dicam: Ite:
 Falcem expedite,
 Metite!
 Collectaque Zizania
 Comburite!
 In hoc Judicio
 Utrique consulo:
 Quiescite!

Iustitia. Ad tempus tolero! heu! longa nimis patientia!
 Nam per hanc patientiam
 Quot mihi de meis eripiet *pœnitentia!* ...
 Quanquam quid istud queror?
Pœnitentiæ non est inimica Iustitia.
 Hoc quæro: cum sint, qui abutuntur *tempore*,
 Quibus crescit audacia scelerum
 Per *spem indulgentiæ*,
 Qui mali sunt, quia tu bonus es,
 Qui semper pergunt peccare,
 Quia semper audent sperare,
 Quibus denique nullum scelus est horridum,
 Quia dicunt: *jam confitebor iterum!*
 Quæro: an etiam talibus
 Pateat porta clementiæ?
 An etiam talibus daturus sis *tempus*,
 Locum, occasionem, & gratiam *pœnitentiæ?*

Zzz 2

Christus.

Christus. Nulli spondeo: aliquibus offero: pauci accipient:
 Atque plerique talium confitebuntur ad speciem,
 Dolebunt ad speciem,
 Proponent ad speciem, absolventur ad speciem,
 Et salvabuntur ad speciem:
 Unde tuæ portio hæreditatis
 Crescet immensum ex falsis pœnitentiis:
 Et inter sic peccantes temerariè,
 Vix ex centenis denique
 Super uno pœnitente gaudium erit
 Coram Angelis, Luc. 15.
 Quando triticum
 Jam purgatum A ZIZANIIS
 Insuper separabo ab aridis,
 Levibus, putidis, & inanibus PALEIS,
 Hoc est, veras à falsis pœnitentiis.

A R I A.

1.

Ah! falsis pœnitentiis
 Infernus plenus erit:
 Facilibus suspiriis
 Qui citò credit, perit.
 Non omne vitrum gemma est;
 Non quidquid splendet, aurum:
 Quem possidet, qui prudens est,
 Examinat thesaurum.

2.

De bonitate arboris
 Ex fructu judicabo:
 Jactantem se à foliis
 Ad ignem condemnabo.

Credendum putas lacrymis,
Putare est errare:
Quæ lacryma est sterilis,
Non potest te salvare.

Miseric. At sic demum, soror, acquiesces sententiæ?
Nam ego hoc etiam tibi cedo
Hæreditatis auctarium,
Quod deciduæ à tritico significant *paleæ.*
Numera, si potes, numera!...
Heu! quantus est numerus!.....
Sed cesset gemitus:
Qui abutuntur misericordiâ ad scelerum licentiam,
Non merentur misericordiæ gratiam.

Iustitia. Sic places, Soror: didicisti
Inter dignos, & indignos distinguere.
Jam cedo: liberè in tuam gloriam
Utere tempore,
Modò erga protervos utaris modicè.
Ego, donec sit *finis temporis,*
Nequaquam ultra turbabo
Ordinem tui regiminis.

Christus. Pax sit! sorores estis: ambæ regnate,
Et altera alteri, quod suum est, date.
Vidistis in imagine:
Pars una, nempe triticum, est misericordiæ:
Duæ sunt Iustitiæ, zizania nimirum, & paleæ.

Iustitia. Domine, in tuo nomine
Pacis osculò Sororem obligo! Psalm. 84.

Miseric. Sororem diligo!

Christus. Ite, regnate, in sua quævis hæreditate!

Mis. Just. Eamus! regnemus!

D U E T T O.

1.

Ambæ. Audi ferocule,
Quisquis es!

Necesse est, servire te!...

Et velis, nolis, servies

Miser. Aut Misericordiæ,

Justit. Aut (quid vis?) Justitiæ

Ambæ. Servies. Elige!

2.

Mis. Si mihi te vis tradere,

Fac tradas te *in tempore*:

Nam regnum meum *desinet*!

Just. Et meum tunc *incipiet*:

Ambæ. Si velis scire: *quando?*

Dicemus: *aliquando!*..

P U N C T U M I I.

Pœnarum acerbitas.

S C E N A I.

Lorinus. Sterops. Misander. Muraldus.

Lorinus. **I**ngens est globus hominum: nisi propere subducimus nos, actum est. *Sterops.* Neque, quantum procul intuentibus videri potest, lentè festinant: nubem pulverum ante se agunt celeriter. *Muraldus.* Quid est consilii? *Misander.* Fuga & latebræ. *Mur.* Prodet Elpidius. *Mis.* Trahemus nobiscum: moneo de periculo. *Mur.* Nos urgebimus, nec sinemus, ut eum homo peregrinus avellat à nobis. *Lorin.*
Putas

Putas hoc agi? *Mur.* Videbitis. *Ster.* Interim dum contendimus, obruemur. *Mur.* Non erit longa contentio: invito facienda est vis. Habetis animum? *Lor.* Promptum.

S C E N A II.

Accedit Elpidius.

Elpidius. Fratres, consulite vobis, si quid Ephesini adversum nos moliantur. Ego impetum sustinebo, & si opus est, solus meo sanguine etiam scelera, quæ vel vos patrâstis jubente me, vel ego auctoribus vobis. *Mur.* Auditis bellum proloquium. *Elp.* Ego Joanne duce ad Christum redii: vitam Christiano tam indignam porro prosequi nec volo, nec possum. *Lorinus.* Jam non est integrum, Leander, quid velis agere. Jurâsti fidem per Mercurii caduceum: irritas Deum. *Elp.* Qui malè juravit, pejùs exequitur. Deum furum ac latronum non timeo: Deum inter latrones colo. Valetate! *Ster.* At tu velis, nolis, nobiscum ibis. *Elp.* Quid? vim ego patior? *Mur.* Etiam arma, & necem. *Omnes.* Arma & necem, nisi adhæreas. *Elp.* Barbari! olim blanditiis egistis contra infelicem Elpidium, nunc minis agitis? Blanditiis cessi insanus, non cedam minis. Occidite! nunc mori possum, quia Christianus & pœnitens. Coronate me! nullum hætenus à vobis beneficium fuit, occidi erit. Sed hem! hic fructus est meæ stultitiæ: hæc conditio malæ societatis! postquam rapuistis innocentiam, opes, famam, fidem, coelum, Deum, vultis jam etiam vitam rapere. Ah! quàm serò intelligo, quibus adhæserim! ad marginem inferni constituistis me: utinam nunquam vidissem vos! *Mur.* Quis te coëgit hærrere nobis? *Elp.* Simplicula ovis eram, & vos lupi simili pelle contacti: quid mirum, quòd blandis verbis illectum, & fraudibus, atque speciosis promissis deceptum traxeritis in ruinam? scilicet ne subitò adverterem scelerata consilia, & averſarer Doctores

ctores in cathedra pestilentiae sedentes, duxistis rudem animam per ambages: & primum, ut degustarem dulcedinem libertatis, animastis: *Nihil esse servilius, quam diu sub cura Praepositi vivere, nutus observare, imperia tremere,* hoc mihi axioma principium exitii fuit, quod Muraldus me impulit. Inde in familiaritatem accitus Misander venit, qui gloriam ingenii in scurrilibus jocos ponens, saepe derisit, cum ad foedum sermonem vidit ingenuo pudore me tingi: rideri puduit, obstinavi frontem, verecundiam posui, & cum verecundia pudicitiam. Deinceps jam non lentis passibus itum in praecipitium fuit: egimus, quidquid juventus, impunitas, temeritas suggesserunt. Quantumvis impudentes sitis, tamen scio, si enumerarem turpissima facinora, quibus aetatem optimam contaminavimus, adhuc aliquid verecundiae vultus & oculi proderent: commessari, ludere, fornicari quotidiana exercitia fuerunt: pecuniae cum deficerent, Lorinus & Sterops ducebant ad furta: postremo ne opprimeret carnifex, desperatio excivit ad latrocinia, retraxit me ad idola, invisum Deo & mundo fecit. Quid? haec parva vobis videntur mala, quae intulistis? O coelum, quis essem, si nunquam vidissem istos! *Mis.* Sera lamenta sunt, & nos ista garrulitas perimit. Socii, unus est homo peregrinus, qui Leandrum retinet sibi: comitabitur nos, si ille perierit: pereat! *Omnes.* Pereat! *Elp.* Quid audebitis belluae? unum contra omnes me armat amor, nec nisi per me transfigetur Joannes: cadet, qui primus ausit huc se inferre; excubias ago.

S C E N A III.

Accedunt Lambinus, & Joannes.

Lambinus. Superi! ferrum micat! *Omnes.* Irruimus in proditores! *Elp.* Ego tegam. *Joannes.* Quis est tumultus? *Elp.* Tecum Pater vivam, aut pro te moriar. Audite hoc

hoc belluæ, non diem, non horam ultra vobiscum vivam, nisi meliora mecum capiatis consilia. *Mur.* Arma imminent: non est nunc consultandi tempus, sed fugiendi. *Mis.* Fugere vobiscum debetis, aut mori. *Joan.* Metuite nihil. Dixi: amo vos! avertam periculum, & metum eximam. Lambine, obviam curre civibus: mone, me salvum esse: Elpidium rediturum poenitentem: sperare me, secuturos exemplum reliquos. Si quid mea auctoritas, si merita valeant, si charitas Christi viget, arma ponant, nec intrent silvam, ne per noxium terrorem cœpta turbent: hoc Joannem orare. Accelera cursum! *Lamb.* Deferam te! *Joan.* Obses maneo bonæ fidei. *Lamb.* Ah! si quid interea crudelitas molitur! *Joan.* Beneficium facio: non furent in beneficium. *Lorin.* Curre! timendum est à nobis nihil, si liberas à timore. *Elp.* Non estis digni beneficio, tigrides! *Joan.* Homines facere Christus potest. Viri fratres, videtis me vobis bonum velle: audite me igitur, & vos quo animo esse deceat, considerate. Ducem teneo: comites cupio: quid agetis? miseram vitam vivitis: quousque amabitis miseriam? hodie, si vultis, felices reddam. Omnes ex Epheso estis: Ephesum redire licet: ego reducam salvos. Belluarum est habitare in specubus, & sanguine humano pasci: aliud ratio, aliud Universi Dominus, bonorum omnium ac malorum Remunerator postulat. Quid timetis, ô boni, quid timetis? Cives Ephesinos timetis, & vincula nimirum, & carceres, & cruentæ mortis sententiam, & listorem imminentem cervicibus, & equuleos, & rotas, & ignem! O terribilia puerilia, si cum illis comparentur, quæ vindex scelerum Deus intentat. Ah! nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere: sed potius timete eum, qui potest & animam & corpus perdere in gehennam, Matth. 10. Hunc, dico vobis, hunc timete! Vivit, ô boni, vivit & regnat aliquis in cœlo Deus: aut si dubia hæc vobis veritas videtur, dicite, quis tonat? quis fulminat? si aliquando arbor ad latus vestrum

Aaaa

tri-

trifulco igne percussa crepuit, quis vobis tunc animus fuit? non palluistis? non trepido verberare planxistis pectus, docente natura, placandum esse vobis eum, qui naturæ dominatur? vivit Deus, & qui creavit terrarum orbem, etiam gubernat: vivit, & observat, an serventur leges, quas posuit, atque ut ignorari non possint, cordibus ipsis digito suo inscripsit, quia sapiens est: *Regnat*, & urget observantiam legum, quia sanctus est: inobedientem punire potest, quia Omnipotens est: punire debet, quia justus est. Poenæ modum, & genus ut sciatis (ex ore Filii Dei loquor, qui etiam verba mea, cum opus est, sequentibus signis, & magnis prodigiis, quorum tota Asia testis est, solet firmare) denuntio vobis supplicium sempiternum, in igne inextinguibili, horrendum, inexplicabile, si quis impoenitens moriatur. Infrà sub pedibus vestris hiat vorago vasta, tota quanta est, igne sulphureo ardens: *Locus tormentorum*, Luc. 16. (ita hæc aures testes sunt) ab ipso Dei Filio vocabatur, & quod verè locus tormentorum sit, postea, cum Insulam Pathmum incolem exul pro Christi nomine, oculi cum immani horrore viderunt. *Locus loci* est centrum terræ, ut intelligatis, quàm denso ubique muro circumvalletur, ne quis spem somniet evadendi ex isto carcere: *Forma* quadrum in mille circiter milliaria latissimè patens, & mille myriadam capax ad terribilem torturam: *Architectus* Justitia Divina æquè, uti clementia, in operibus suis infinitè laudabilis: *Finis* vindicta contumaciæ, qua rebelles Angeli primùm, deinde diabolici homines supremi Domini præceptis sanctissimis obedire per summam insaniam detrectarunt. *Instrumentum* ad hunc finem electum est ignis, quem *flatus Domini sicut torrens sulphuris succendit*, Is. 30. Ignis, qui corpus dam-nati undequaque involvit, omnes nervos, venas, ossa, ossiumque medullas pervadit, atque in ipsam spiritualem animam ferociter sævit: *Ignis*, qui vehementia semper æquali, furore nunquam mitescente, latè circum omnia populatur, neque tamen
quid.

quidquam consumit: *Ignis mille leucas profundus, mille altus, mille latus, undique inclusus, atque per omne latus quadrati carceris cum multiplici æstus intensione perpetuò repercussus. Hæc leviter adumbrata descriptio est ergastuli crudelis, quod paratum est vobis, nisi bene monenti obsecundetis. Et potestis vel ex hac imperfectissima imagine ratiocinando concludere, quàm gravia ex tormento loci, atque quàm diversa tormenta gignantur. Locus in centro est: ergò opertus mortis caligine, ubi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat!* Job. 10. Horror in oculis, quos spissæ tenebræ, densus fumus, & malignè intermicans flamma excruciant: horror in auribus à convitiis tortorum, & terrificis ejulatibus miserorum; horror in naribus à congestis in immensum cumulum foetidis cadaveribus; horror à Sociis lamentabili ululatu, & blasphema rabie sibi mutuò infestis: horror à desperatione remedii, quando Judex, qui damnavit, immutabilis est, carnifices, qui torquent, sunt immortales, & Reus, qui torquetur, occidi non potest. Porro ab horrore, & cruciatu nascatur necesse est *fletus, & stridor dentium*, Matth. 8. defluent ex bulliente cerebro igneæ lacrimæ, exurentes genas inutiliter, quia serò, desentium stultitiam suam, quòd servire ad gloriam Justitiæ Dei elegerint potius, quàm ad gloriam Misericordiæ! fletum autem excipiet stridor, ac fremitus adversum seipsum furentium, atque tabescentium à dolore, tristitia, pœnitentia, rabie, cæterisque affectibus discerpentibus animum in vota inania, quibus cum vociferatione immani jam diem suæ nativitatæ execrabitur, jam vitæ malè actæ insaniam damnabunt, jam sub prementis calamitatis horrendo pondere miserabiliter ingemiscunt, denique in perpetui agonis tristissimo cruciatu positi vocabunt mortem, quæ finem malis faciat: sed *mors fugiet ab eis!* Apoc. 9. tandem *pluet super eos Deus bellum suum*, Job. 20. & totum armamentarium Justitiæ evacuabit, *ut compleat indignationem suam in eis*, Eccl. 6. *Dabit ignem in carnes eorum, ut comburantur,*

& sentiant in sempiternum, Judith. 16. neque erit unquam hora, qua miserebitur Dominus miserorum, sed tanquam in Iustitiæ victimis, quarum *in stagno ignis ardentium fumus ascendet in secula seculorum*, Apoc. 14. in odorem suavitatis, complacebit tibi, irridebit lamenta, *subsannabit plangentes*, & *plaudet manu ad manum*, Ez. 21. applaudente coelo, & *Alleluja* acclamantibus Sanctis Nemesi triumphanti de rebellibus suis, Apoc. 17. qui *interea commanducabunt linguas suas præ dolore*, Apoc. 16. Narravi, quæ audiui à Filio Dei, quæ vidi in visione mirabili: vestrum est decernere, quid malitis, *credere, an experiri. Apposui vobis ignem, & aquam*, Eccl. 15. ad quod volueritis, extendite manus vestras: quàm verè Apostolus Christi sum, non datur medium inter flammam, & lacrimas: aut poenitendum est, aut arandum,

S C E N A IV.

Joannes. Elpidius. Muraldus. Misander. Sterops. Lorinus.

Elpidius. **E**Go poenitentiam eligo! Ecce jacent ad pedes tibi, magne Apostole, ensis, sagittæ, pugio, instrumenta scelerum: sic, qualis sum, inermem me civibus Ephesinis offeram! vinciant, torqueant, crucient, prout humanæ justitiæ leges imperant: merui: modò tu mihi, offense Deus, modò tu æternùm parcas. Eja fratres, beate me! & cui hæcenus obedi-
stis imperanti flagitia, obedite modò per vestram salutem obsecranti, quod miserans Deus postulat. Horret animus cogitare, in quo discrimine æternæ miseræ tot annos verlati simus: vae infelicibus, si tales tetra mors occupasset! extrema supplicia meritis mittit Apostolum suum clementissimum Numen: novi virum, audiui dogmata, vidi prodigia: non est impostor! servus veri Dei est. dilectus Filio Dei discipulus, Asiæ Doctor, virtutum gloriâ, & facinorum supra vires naturæ editorum splendore un-
dequaque illustris: plexorumque quæ prædicat, testis de visu:

non

non mentitur, non decipit: obstinatos in scelere ignis æternus manet! ignem æternum timeo! timete mecum! hic timor salvabit nos. *Muraldus*. Socii, quid faciemus? *Joan*. Ite in urbem mecum: ibi dicetur vobis, quid vos oporteat facere. *Misander*. Difficile consilium suades: pudor & timor terrent. *Joan*. Peccati vos pudeat, optimus pudor est: pœnitentiæ non est, cur pudeat: virtus est, victoria est, triumphus est, quem de vobis ipsis refertis. *Elp*. Timor etiam timore pellatur! graviora mala Deus minatur, quàm Ephesini inferre possint. *Joan*. Dixi: ego faciam, ut nullum inferre velint. *Lorinus*. Consultemus, fratres! *Sterops*. Imò quid consultare est opus? misera est vita nostra, & scelestâ: nunquid quales vivimus, mori velimus? *Joan*. Imò consultate: firmiùs decernitur, quod consultò decernitur, nos secedimus.

S C E N A V.

Muraldus. *Sterops*. *Misander*. *Lorinus*.

Muraldus. **H**Eus vos! mihi motibus insolitis pectus palpitât, & sanguis in venis friget. Superi parcite! æternum miser, & tam atrociter miser esse nolo. *Misander*. Putas, vera esse, quæ detonuit senex? *Lorin*. Mihi certitudo de suppliciis, quæ memoravit, non videtur exigenda: potest opinio probabilis sufficere, ne quis audeat se exponere tanti mali periculo. *Sterops*. Prudenter advertis: certè in periculis temporalibus certitudinem non expectamus: opinio imminentis infortunii concutit terroribus animum, & excitat ad cautelam, ut invigilet sibi. Dicimus: præstat securum esse. *Mur*. Me verò movet auctoritas viri, ut de nulla re dubitem. Sanctus est, qui hoc uno fine Latronum se furori objecit, ut clientem Deo suo reduceret. *Mis*. Et Sanctus non mentitur. *Lor*. Adde: neque decipitur, cum narrat, quæ audivit, & vidit *propterea*, ut narret aliis: tunc enim

Aaaa 3

Deus

Deus per hominem loquitur. *Mis.* Et per istum se loqui testatum esse admirandis portentis, Leander dixit. *Mur.* Leander non ita subito in Elpidium mutabilis, nisi virum Divinum nosset. Fratres, ego silvam desero; ignis æternus urget. *Mis.* Oportebit abdicare Mercurium, cujus cultui innutritus sum! *Lor.* Mutare Deum non erit difficile: facile reperiam meliorem Mercurio: sed ut mores mutem, hic labor erit. *Sterops.* Necessarius labor, nisi velimus supplicii addici æternis. Eja! rumpamus moram: Elpidium sequor! perite arma impia! finis flagitiis esto! *Mur.* Conjiciamus in cumulum, & concrememus! videant Ephesini, nos serio agere. *Omnes.* Concrememus. *Lor.* Conterte sarmenta in rogam: ego ignem suscito.

S C E N A VI.

Accedunt Elpidius, & Joannes.

Elpidius. **Q**uis est tumultus? quid video, fratres! *Omnes.* Te ducem sequimur. *Elp.* Spectaculum est Joanne dignum! *Joan.* Adsum! rem bonam video! macti animis, filii, salvi eritis, si sanctum consilium coronet constantia. *Mur.* Ignem admove Pater! Sacrificium Deo tuo instrumenta malitiæ fiant! comburamus, ne comburamur! *Joan.* Imò sanctificentur arma! Sacrificium Deo meo fiat hic Deus vester! & sicut exhibuistis hætenus membra vestra arma iniquitatis peccato, sic jam exhibete vos Deo tanquam ex mortuis viventes, & membra vestra arma justitiæ Deo, Rom. 6. *Elp.* Sequimini me! unanimi ferocia in sacrilegum Deum imus. *Omnes.* Sequimur: quid velis, jube. *Elp.* Christe JESU! ô ut sit hoc spectaculum jucundum tibi! ecce in pulvere coram te tristis Elpidius jacet mærore ingenti obrutus, quòd vero Deo mendacem prætulit. O cælum! ô rupes! ô silvæ! ô belluæ! plangite mecum horrenda scelera, quæ commisi! *tendens adversus Deum manum meam, & contra*
omni-

omnipotentem roboratus! cucurri adversus eum erecto collo, & pingui cervice armatus sum, Job. 15. Obstupescite super hoc, & desolamini! Quanquam o socii! quid sterilis planctus juvat! Misericordiae Domini, Misericordiae Domini debemus, quod consumpti non simus, imò quòd non ardeamus inferni titiones nunquam consumendi. Misericordias Domini in æternum cantemus! Misericordiae Domini immolemus hunc truncum, ut satisfaciamus Justitiæ. Heu! ne peccare timeremus, finximus nobis Deum similem nobis, Deum mendacem, Deum furem! eat in frustra hoc frustum ligni, & ardeat victima Deo vero! Omnes. Eat in frustra! ardeat! Joan. Godine salve! ad lætum spectaculum ades!

S C E N A VII.

Personæ omnes.

Godinus. O Mutatio! Lambinus. O prodigium! Elpidi frater, ut mihi tuus hic animus placet! God. Beatus sum, qui cum cives eduxisse me putavi ad vindictam, ad triumphum eduxi. Elp. Christus regnat, Christus triumphat! Godone, quam ego hanc gratulationem malè à te sum meritus! Godin. Cessa ista: Christiani est oblivisci injuriarum. Lamb. Pater, quod jusseras, cives fecerunt omnes. Ad silvæ aditum te expectant cum Elpidio reducem: quibus lætitiis exceperint nuntium, non sum dicendo. Joan. Multiplicabunt gaudium socii sequentes ducem. Christe captivam duco captivitatem tibi! ah! ne pereat ex eis quisquam! Elp. Inter latrones mortuus, & pro latronibus memento nostri in regno tuo! Joan. Ergò incendite, quem adorastis! Omnes. Ardeat, ne nos ardeamus! Joan. Ignem inferni igneus fervor extinguit.

MEDI-

MEDITATIO V.

Quintum Timoris Argumentum

ÆTERNITAS.

ARGUMENTUM.

QUatuor novissimis, quæ hæcenus ad excitandum in nobis timorem Domini meditati sumus, pondus immane addit, quæ Mortem, & Judicium sequitur, *Facturam Cæli* verò, ac *Pœnas Inferni* comitatur ÆTERNITAS. *Æternitas!* horrenda vox, ad cujus vel solum sonum ambæ aures Sapientibus tinniant! attamen videmus multos, quos parum aut nihil percellit hoc tonitru, sive quòd nimio sopore oppressi vix obiter percipiant, sive quòd credant, strepitum *in syllabis* esse, & propositionem *de subiecto non supponente*. Dantur enim etiam nunc, nec longè à nobis, imò forsitan inter nos dantur, qui vel omnem æternitatem vocant in dubium, vel saltem palam disputare non verentur, an non *inmeritò* damnata sit Origenis sententia, olim docentis, impiorum supplicia, ipsorumque dæmonum post *multa quidem secula*, sed *aliquando* tamen habitura esse finem, & Creatorem cum creaturis suis propter Redemptoris merita esse rediturum in gratiam. Verùm inane solatium esse, in hac Meditatione, quam iterum in Dialogi formam redegimus, sic demonstrabimus, ut æquè, quibus *nulla*, & quibus *frigida* de æternitate est fides, de veritate convicti, seridò trepidaturi sint, & si favet conatui Deus, anxie circumspecturi *in tempore*, quid facien-

faciendum sit sibi, ne æternum sint miseri. Erit igitur hujus Meditationis, quæ præcedentium Synopsis est, & repetitio,

Materia : Dialogus de vita futura.

Puncta duo : 1. Vitæ futuræ Principium,
2. Sine fine.

Fructus : Timor Dei, Domini, Judicis, Remuneratoris, & Vindicis IN ÆTERNUM.

Propositum: Fuga vitæ peccaminosæ, otiosæ, periculosæ, deliciosæ, & nimium negotiosæ, quinque Meditationum quintuplex effectus.

Chorus Ostendit, nihil esse in æternitate acerbius, quàm memoriam temporis olim aut malè perdit, aut in negotia merè temporalia nimis profusi, & tunc irrevocabilis.

PERSONÆ.

Synesius.

Eusebius.

Angelus Apocalyp.

Publicanus.

Phariseus.

Epulo.

Lazarus.

Dismas.

Gemas.

Judas.

Bbbb

PRO-

PROLOGUS.

Reflexio in Meditationem præteritam, & præparatio
ad præsentem.

Fides. Ratio.

Ratio. Superi! quæ fascinatio! *
 Clausam adhuc portam cordis video:
 Adhuc lego vocem execrabilem: NOLO.
 Ergo post *mortis* sententiam,
 Post ultimi denuntiationem *Judicii*,
 Post ablatum *Jus ad Cœlestia gaudia*,
 Post intentata *Inferni supplicia*,
 Adhuc nulla deditionis fit mentio:
 Quàm insana est ista obstinatio!

Fides. Est cordis, à quo exulant *Fides*, & *ratio*;
 In quo imperant *Phantasia* & *Passio*.

Ratio. Ah! cor infelicissimum,
 Nam, quò tardas diutius deditionis negotium agere,
 Et intrò admittere *DEI timorem*,
 Tantò contra te certius provocas
 Horrendum furorem:
 Quis enim *DEO* restitit, & pacem habuit? *Job. 9.*
 Audi (clamat *Ratio*)
 Audi cor, quod moneo.

A R I A.

Cedendum est Omnipotenti
 Cede, cede, humilia te! ...
 Cùm validi movent se venti,
 In pelagus ultro se dare,
 Cum fluctibus velle pugnare,
 Est stolidè perdere se.

* Exhibetur cor humanum munimentis cinctum, & adhuc contra sui
 deditionem obstinatum, 2. Is

2.

Is Navita laudem meretur,
 Qui extra discrimen ut sit,
 Se imparem pugnae fatetur,
 Cedensque, cum undae tumescunt,
 Et parvos in montes jam crescunt,
 In tempore fugere scit.

Fides. Surdum est cor: non habet aures,
 Quibus audiat *Rationis* clamores.
 Experiar, an etiam *oculis* careat,
 Quibus, quod fides accendit,
 Horribile lumen videat.*
 Eja stellae reliquae
 Quae luce aurea distinguitis tempora,
 Cadite de coelo, cadite,
 Et vestro casu finem temporis plangite!...
 Unus sanguineo firmate cometa fulgeat,
 Qui longae poenarum aeternitatis
 Minax Nuntium afferat!...
 Ultima est admonitio:
 Vae cordi, cuius per hanc non frangitur obstinatio.

Ratio. Prò! lumen lugubre rubens!...
 Quis sine pallore aspiciat,
 Si pondus vocis intelligat,
 Quae se exhibet igneis scriptam litteris?

Fides. Aeternitas! ... quot litterae, tot sunt fulgura
 Oculos intuentium non obiter perstringentia.
 Imò si figas, etiam caecos natos sanantia;
 Nam, quid est aeternitas?

Bbbb 2

Ariosè.

* Exhibitio.

Ariosè.

Æquor sine littore,
 Tempus sine tempore,
 Epilogus non desinens,
 Rota in se rediens,
 Nox, quam nulla finit dies,
 Iugum, sub quo non est quies,
 Tonitru non detonans,
 Agon nunquam enecans,
 Saxum grande miseras
 Semper premens animas,
 Et nunquam opprimens,
 Hoc est ÆTERNITAS.

Ratio. Vicisti fides! ecce! vexillum figitur
 Petendæ pacis Symbolum!
 Pons submittitur: patet introitus,
 Vocamur ad colloquium. †

Fides. Sic sapis, Cor! .. ingredimur,
 Et, quam *Timor* imposuit, legatione perfungimur.
 Præcede *Ratio*: *Fides* sequitur.

D U E T T O. *

Amba. Superbum cor
 Conterere!

Quod malè occupâsti
 Imperium restitue,

Fides. Fidei submitte te,

Ratio. Rationi subijce,
 Conterere!

Amba.

In ingressu super pontem, cui cor appictum est.

Amba. Contritum cor benevolè
DEUS respiciet!
Non despiciet. *Psalms. 50.*

Amba. Conterere!
Sic veniam merebere,
Ratio. Sic, qui cruento syrmate
Funestus nunc exteret te,
Cometa disparebit:
Fides. Succedet sol, & aurcis,
Nec occasuris radiis
Perpetuùm fulgebit.

MEDITATIONIS V

De Æternitate

PUNCTUM I.

Vitæ futuræ Principium.

§. I.

Preparatio animorum.

Eusebius. **S**YNEFI, penetravit medullas timor facer: meditatus
novissima hominis totis artibus trepido, intelligens,
qualem Deum offenderim servus incurius, inutilis,
inobediens, rebellis, contumax! doleo! *Synesius.* Offendisti
DEUM DOMINUM VITÆ AC MORTIS ARBITRUM:
væ misero, quem *in statu peccati* deprehendit Justitiæ apparitor
inexorabilis MORS! *Eus.* Hæc mea temeritas fuit: detestor!
procul à me sit posthac VITA PECCAMINOSA, qualem
Bbbb 3 vivunt,

vivunt, qui non solum facile peccant, sed etiam diu in peccato persistunt. *Syn.* Primæ Meditationis hic fructus esto. Offendisti DEUM JUDICEM, qui non solum servos malos, sed etiam *pigros* condemnat. Væ nimium *securis*, qui nisi *commissionum sint rei*, de *omissionibus* nihil anguntur! *Euf.* Hæc mea *stoliditas* fuit: execror! odi jam, odi VITAM OTIOSAM, qualis eorum est, qui *titulis* contenti, *officium* negligunt. *Syn.* Sic altera Meditatio profuit. Offendisti DEUM REMUNERATOREM, qui non personas hominum, sed merita respicit. Væ negligenti, quem JACTURA CÆLI non reddit sollicitum! *Euf.* Hæc mea *imprudencia* fuit: deploro! horret animus modò AD VITÆ PERICULOSÆ mentionem: sit procul à me status, aut officium, quod mihi *propinqua occasio* ruinae foret, per quam cælò exciderem! *Syn.* Tertiæ Meditationis scopus hæc resolutio fuit. Offendisti DEUM VINDICEM, qui & corpus & animam perdere potest in gehennam! væ pervicaci, quem minæ tam atroces non terrent! *Euf.* Hæc mea *audacia* fuit: abominor! refugit mens A VITÆ DELICIOSÆ complexu, quem tanta tormenta excipiunt! *Syn.* Sic proficisti ex quarta. Sed jam quinta Meditatio ut hæc omnia proposita firmet velim, & insuper FUGAM VITÆ NIMIS NEGOTIOSÆ inculcet. *Euf.* Quid vis? vitam etiam negotiosam condemnas? *Syn.* Excessum condemno. Stygii Pharaonis hoc artificium est, ita diu, noctūque occupare aliquos non quidem in operibus impiis, sed tamen *in luto & paleis*, hoc est, in negotiis temporalibus, ut vix horam reperiant, qua possint seriò cogitare de rebus æternis. ÆTERNITAS hodiernæ Meditationis materia est: *Cura æternorum* sit fructus: MODERATIO occupationum, & ORDO in negotiis temporalibus erit Medium. *Constitutio loci* ad materiam opportuni est, quam vides. * *Euf.* Ubi sumus? *Syn.* In Palæstina te vides,
in

* Exhibentur Palæstinæ montana, & varia sepulchra,

in terra sancta, in terra, quam *Filius Dei* suo sudore rigavit, labore excoluit, sanguine consecravit. *Euf.* Aspectus est plenus horrore sacro, & tenera devotione. Intueor Montem Oliveti, clivum Calvariæ, torrentem Cedron, rudera Hierosolymæ, monumenta infinitæ charitatis, qua dilexit me, qui tradidit semetipsum pro me: impetus est, exoculari sacra vestigia, quæ hinc in cælum ascendens Servator impressit loco. *Syn.* Tene te! nam ecce *Jesus*, qui hinc visus est ire in cælum, sic veniet. * Já-m-que audis? *Tuba mirum spargens sonum per sepulchra Regionum cogit omnes ante thronum!* Resurrectio vitæ æternæ principium, & Meditationis nostræ Punctum primum est. *Euf.* Superi! quis erit ossium ad ossa accedentium strepitus? quis in toto orbe tumultus? *Syn.* Ne procul abeas: ecce hinc movet se aliquis!

§. II.

Exercitium Memoriae.

Publicanus. **A**Udivi novissimam tubam: leva caput tuum caro mea, quoniam appropinquat redemptio tua! ex carcere vocaris ad solium, surge velociter! *Syn.* Sic Beati surgunt, celeriter, læti, exultantas in Deo salutari suo. *Publ.* O felix poenitentia, quæ dealbavit me in sanguine Agni! Dixi in tempore opportuno, in spiritu contribulato tribulatione amara, in corde contrito dolore maximo, pudore serio: *DEUS*, propitius esto mihi peccatori! & propitius fuit, & misertus fuit optimus Dominus: salvus sum! *Euf.* Publicani est ista vox. O cælum, quæ est species, quæ alacritas hominis! non tundit pectus; non plangit, non dejicit oculos, non tremit Judicem! absterse sunt lacrimæ, & omnis poenitentia squalor versus est in splendorem. *Publ.* Vale terra, in cælum eo! ubi sum? *Syn.* Alius hic prorepat. *Euf.* Imò in alterum se vertit latus refugiens lucem, *Syn.*

☉ Tuba insonat: resurgant cum vario affectu varii.

Syn. Frustra: oblectari enim voci omnipotenti non licet. *Phariseus.* Me miserum! horrenda vox! invisa lux! *Laz.* Lazare veni foras! vox Domini confringens petras vocavit! finis malorum est! Caro mea! finis est! *Epulo.* Conderadios crudelis sol! crucior! *Euf.* Vah sensu diersi! *Syn.* Studiosè audiendi sunt: nam ego hoc cupio, ut RESURGENTES primùm, postea RESURRECTIONEM contempleris attentè. *Publ.* Quis hìc occurrit? *Laz.* Famosus Lazarus sum, qui ad fores hujus Epulonis mendicus jacui. *Publ.* O salve frater! per viam innocentiae tu ivisti in sinum Abraham, ego per poenitentiam. *Laz.* Uterque per gratiam Redemptoris, cujus Sanguini tua poenitentia, & mea innocentia omne pretium debet. Vides hunc montem? nisi hìc Homo Deus mortem crucis sustinuisset, neuter resurrexisset ad vitam beatam; adoremus! *Publ.* O dignatio! ô Bonitas! ô Misericordia! *Epulo.* Surgere cogor! surgere infelix, ut cum anima etiam corpus crucietur aeternùm! ô crudelitas! ô injustitia! ô tyrannis! *Laz.* Blasphemiam audio! sceleste! non meministi, quòd receperis bona in vita tua! nonne vestiebaris bysso, & purpura, & epulabaris quotidie splendidè? utinam bonis fuisses usus bene, & misello Lazaro saltem micas indulgisses cadentes de mensa, quàm felix jam mecum fore! *Epulo.* Tu Lazarus? tu ille mendicus pannosus, exuccus, leprâ oblitus, à foedis ulceribus foetens! *Laz.* Olim! sed nunc ego consolor, tu verò cruciaris! *Luc. 16.* *Epulo.* Crucior! montes! montes cadite super me! aspectum tam tristem non fero! *Publ.* O quantò utiliùs mecum ejulasses in tempore! sentires modò, quàm multò fuisset melius ire in domum luctûs, quàm in domum convivii, quàmque lacrimæ poenitentium dulciores sint, quàm gaudia theatrorum! *Laz.* Abiit, miser, & periit! nunc agnosco, quantum Dei optimi beneficium mea paupertas fuerit! heu! si fuisset in vita dives, quis essem in resurrectione! *Phariseus.* Ergò surgendum est! ô maledicta aris nefasti tuba! *Laz.* Tu

quis

quis es, cui sepulchrum, & pulvis, & putredo præ vitæ gratia in amoribus sunt? *Phar.* Pereat vita! mors, ô bona mors, ubi es? tu infans nimirum, qui vitam pro gratia habes. *Ego non sum sicut cæteri hominum*, insipiens adeò, ut resurgere velim ad pœnas novas! claudite vos iterum oculi mei, in mortem æternam claudite! *Publ.* Pharisæi est ista vox, quem execranda hypocrisis, & superbia perdidit. Pharisæe! *Phar.* Vah! quis rursus turbat? *Publ.* Surge! non eras sicut cæteri hominum: non injustus, non raptor, non adulter, non Publicanus! jejunasti bis in sabbato, dedisti eleemosynas, solvisti decimas: surge, in vitam æternam surgis! *Phar.* Ah! quisquis es, misere! accusatus sum! iudicatus sum! condemnatus sum de hypocrisi! ô si quid potestis, boni (nam video vos esse hilares) supplicate DEO pro me, non ut eripiat me de flammis, in quibus infelix uror, sed ne cogat reviviscere, & unà cum carne uri. *Publ.* Vide, quid agas, miser! Publicano supplicas: Pharisæum hoc decet? *Phar.* Publicanus tu! tu talis! involvite me densa nocte fumantes flammæ sulphurei carceris, ne tantum opprobrium videam! *Laz.* Digna superbix pœna æternus pudor! properamus frater, quò tuba vocat: rursus insonuit. *Publ.* Properamus in vallem, ubi congregabuntur omnes gentes: quis erit occursum? & quorum? & inter quos affectus! *Syn.* Profunda cogitatio est, & digna morâ. *Euf.* Digna: nam quanta mutatio erit: in paucis vidi omnes. *Syn.* Vide plures. *Dismas.* Non fallor: verè evigilavi de somno longo: in monte supplicii, quo interemptus sum, invenio me! Salve ô bona Crux, per quam salvus sum ego! mortui sint alii morte placida, morte naturali, morte in oculis hominum pia, & felice: nulli invideo: me mors *violenta & turpis* cælo intulit: beata mors! *Gemas.* Vah! quò vocor? Dismas es tu? talem te video, qui in eadem mecum damnatione fuisti? Similis vita fuit, similis mors: cur dissimilis resurrectio est? *Euf.* Latro-

Cccc

nes

nes loquuntur Christi in Cruce socii! *Syn.* Ipsi sunt: verè quasi ex eodem lecto assumptus unus, relictus alter. *Dismas.* Similis vita fuit: poenitet! sed, Deo sint laudes! similis mors non fuit. Quid quereris miser? tragoediæ, quam ego vidi, etiam spectator fuisti tu! fluebat idem pro te sanguis: lingua eadem pro utroque orabat Patrem: ego submissi caput gratiæ: tu obstinatus & Domini exemplis, & meis monitis, & insolentibus prodigiis obfirmatô animô restitisti: unde perditio tua, nisi ex te? *Gesmas.* Heu! perditio! de cruce ad ignem abeo, de tormentis temporalibus ad æterna, dupliciter miser! heu! *Dismas.* Sera lamenta sunt: ego per patientiam egi poenitentiam? ex necessitate feci virtutem! ô beata necessitas, quæ ad meliora me compulit! vale mons sancte! mons meæ beatitudinis patria! in vallem propero, unde ascensus in cælum erit! Quis occurrit? *Judas.* Inferi! quem me video! suspensus crepui medius, & effusa sunt viscera: quis redintegrata restituit: vivo miser, & in æternum opprobrium vivo! *Dismas.* Judas est hic, Apostolus Domini, & ego latro: Superi! obstupescite differentiam! *Euf.* Synesi! hic duorum occursum mirabiles affectus ciebit. *Syn.* Fructum ex singulis cape. *Judas.* Audivi tubæ clangorem horrendum: *Surgite mortui!* Sistere te Judici debes, Juda, Judici, quem pro triginta argenteis vendidisti! ô stulte Mercator! ah! si posses, quem pretiô tam vili vendidisti, quantô nunc emeris sanguinem? *Dismas.* Juda, Apostole Domini mei! *Judas.* Heu! quis me compellat hoc nomine! tonitru in auribus est titulus, qui me damnavit. Quis es tu? & unde me nôsti? *Dismas.* Character te tuus prodit. Miser, cur desperâsti? ego & tu uterque digni patibulo fuimus: sed ego mihi ex cruce scalam ad cælum feci, tu ad inferos: quæ hæc, malum! stultitia fuit? *Judas.* Resorbe terra hoc insanix monstrum! pudet prostare Soli! *Dismas.* Prostare orbi debes: eundem est. *Judas.* Tu comes eris? *Dismas.* Non diu: nam in valle Josaphat separabimur,

bimur, & tu ad sinistram ibis, ego à dextris stabo, ut Justitia Dei triumphet in Apostolo, Misericordia in latrone. *Judas.* Eheu! quid video? quid audio? quid dicam? *Dismas.* Meritò gemit infelix! stabit enim inter judicandos, qui poterat Judex sedere: Bonum erat ei, si non fuisset natus! O DEUS! ô Resurrectio! ô Judex! ô Judicium!

§. III.

Exercitium Intellectûs.

Synefius. Quis animi sensus, Eusebi, quæ cogitatio; quis affectus te movet ad hanc visionem? PRINCIPIUM VITÆ ÆTERNÆ exhibui: intellige, quanta futura sit Reformatio in judiciis hominum! quanta mutatio in affectionibus? *Eusebius.* Sincerus ero, & mentis motus omnes, quibus sub hac scena agitabatur, per ordinem enarrabo. Primum Resurrectio videbatur mihi esse quasi nova nativitas. Occurrebat, quod scripsit Job: *Putredini dixi: Pater meus es! mater mea vermibus*, Job. 17. Resurgens tanquam ex utero Matris à sepulchro prodibo in lucem novam! *Syn.* Sic est: notasti discrimen autem, quod inter primam nativitatem est, & inter secundam erit? *Euf.* Audiam. *Syn.* Multiplex reperitur: nascimur *infantes*, renascimur *viri*: quilibet suam sive felicitatem, sive miseriam perfectissimè intelliget. *Euf.* Digna est attentione reflexio. *Syn.* Nascimur *morituri*, renascimur *æternùm victuri*. *Euf.* Infinita differentia! *Syn.* Sed nondum summa: tertiam expende. *Quales nascamur*, non est res arbitrii, *quales verò renasci velimus*, eligendi potestas datur. *Euf.* *Synefius*, hæc sententia mirabile lumen spargit. Superi! si cui liberum esset, *nasci, qualis vellet*, quis non eligeret nasci dives, nasci nobilis, nasci sanus & formosus potius, quàm deformis, & æger, & pauper, & de fæce plebis? nunc *renasci possum*, qualis volo, opulentus à meritis, illustris

supra

Cccc 2

virtute,

virtute, in corpore glorioso! & ultrò eligam prodire de tumulto mendicus, despicibilis, damnatus ad rogam, in carne foetida, ulceribus obsita, stygiis flammis instar fumantis titionis adusta! O cælum! absit à me procul tantæ insanix execrabilis rabies! *Syn.* Utinam sit omnium hæc exclamatio! sed tu perge explicare te ampliùs. *Euf.* Nimirum animò volvi *Resurgentium ad novam vitam* momentum primum, alterum, tertium. Occurrit, primus tubæ sonus quàm aliter verberaturus sit aures impiorum, aliter electorum: quàmque isti alacriter, illi lentè se moturi sint, ut obsequantur voci, & surgant. *Syn.* Ex more suo facient, semper pigri ad verbum Domini. *Euf.* Deinde intuebar mutuò sibi occurrentium repentinos affectus. Ut plausit publicanus, & Phariseus erubuit! ut ejulavit Epulo, & Lazarus jubilavit! ut Dismas laudavit Misericordiam, & Gesmas blasphemavit Justitiam, Judas verò seipsum exhorruit! Quæ mutatio fuit! quàm alia, ac olim aluerant, vidi desideria, alia vota, alium luctum, alios amores, alia odia, alium timorem, alios *de bonis ac malis præsentibus* sensus, atque judicia. *Syn.* Nempe conformia veritati, quæ nunc non nisi per tenues radios oculis fide armatis se exhibet. *Euf.* Præterea iter contemplabar, & viam, per quam quisque iturus esset in vallem Josaphat. Cogitabam, quid cogitaturi essent, quibus à loco sepulchri eundum erit per longè, latèque patentes Provincias, donec per Asiæ Regiones in Palæstinam ferantur. Videbimus in hac peregrinatione omnia Regna mundi, & gloriam eorum in cinere, in cinere, in cinere! Et ego quidem si moriar Monachii, sedebo ad exitum à flammis Isaram, & flens recordabor: hic stetit olim magna civitas digna sedes Bojarix Principum: in hac urbe adorabar ego inter Primates! hæc area fuit, in qua resplenduit palatium meum! hinc hortus, in quo deliciabar! hinc domus, in qua lasciviebam! hinc curia, in qua toties favi sceleri! hinc templum, quod profanavi! talia dum recordabor, cheu! surgent circa me undique

undique *Majores mei*, & objurgabunt degenerem à veteribus *Bavaris*! surgent *coævi mihi*, & insultabunt, rapientes cælum sibi præ me! surgent *posterii*, & exprobrabunt exempla, quibus peruersi sunt à generatione in generationem veneno se propagante! Inde ex *Bavaria* in *Austriam* properans, & per *Hungariam* ac *Turciam* visurus sum urbes celebres sine vestigio, grandia Regna sine nomine, ditissimas ditiones sine incola: clamabo: hæccine est illa *Mundi profani species*, quæ per fallax *stibium* & *cerussam* tot amatores seduxit! obvii erunt ex omni gente, ac populo homines alii læti, alii tristes ac desperabundi, omnes inter se confusi sine ordine, sine titulo, sine famulatio, sine insignibus, sine veste, quia scilicet finita erit hujus vitæ comœdia, & actores positis jam personis æquales omnes properabunt eò, *ubi laus erit unicuique à Deo*, judicaturò, non qualem quisque personam egerit, sed quàm bene suam. *Syn.* Salubres cogitationes volvisi, & feraces sanctorum affectuum de cura æternitatis. *Euf.* Verùm postea à *Resurgentibus* ad *Resurrectionem* mente conversa coepi intentiùs affigere me quæstioni: *Verène resurrectio mortuorum olim futura sit?* Equidem non tanquam dubius hæsi de veritate, quam fides docet, sed tanquam avidus sciendi, quibus argumentis firmetur fides, & suscitari frigus languoris possit. *Syn.* Rem bonam postulas, præcipuè quia non desunt malè feriata ingenia, quibus *dies cinerum* jucundior est, quàm *dies Paschatis*, eò quòd resurrectionem magis, quàm mortem horreant. Juvat horum cavillationibus posse occurrere, ne, quod sciolorum est, de imperitia contra veritatem triumphant. Tu igitur utramque aurem applica disputanti: intelliges, quàm prudenter resurrectionem carnis credamus, & dici non potest, quàm jucunda sit fides *reflexè prudens*. *Euf.* Experior: neque enim potest non suaviter afficere nos alacritas fidei, quam prudentia parit: Avidum auditorem habes. *Syn.* Non tenebo te diu: Rem omnem unum *Dilemma* conficiet, Si dubium prudens de *Resurrectione* haberet

haberet locum, vel ambigua esset potentia Dei, vel voluntas? *Euf.* Utique, nam si constet, & posse Deum, & velle Resurrectionem efficere, dubium quodvis sublatum erit. *Syn.* Constare de utraque sic, ut *dubium prudens* hærere in animo bene affecto veritati non possit, intellige, quomodo demonstratur. De potentia primùm agam. Pulvis est homo, & revertetur in pulverem, sic est: sed age, qui ex pulvere fecit hominem, antequam fuit, cur non poterit ex eodem pulvere resuscitare collapsum! reficeréne difficilius est, quàm facere? Quanquam quis sapiens dicat aliquid esse difficile Omnipotenti! videmus quotidie fieri in semine, quod de homine non capimus: projicitur semen, moritur, sepelitur, putrescit, & in fructum centuplum reviviscit: ecce imago Resurrectionis omni exceptione superior. Verùm addamus signo rem significatam: nunquid ab actu ad potentiam bona est argumentatio? nunquid in veteris testamenti tabulis resuscitatum legimus mortuum ab Elia Filium viduæ, & ab Elisæo jam mortuo hominem alium, qui efferebatur? 3. Reg. 17. & 4. Reg. 23. nunquid de tribus mortuis à Christo revocatis ad vitam Evangelium testatur? nunquid similia de Petro, & Paulo in Actis Apostolorum narrantur? Sileo Historiæ Ecclesiasticæ monumenta, quibus sicut fidem Divinam non tribuo, ita quòd fidem humanam mereantur, negare impudentis ingenii est, atque procacis. Ego ex his conficio, prudenter ambigi non posse *de potentia*, sive quin Deus possit in omnibus, quod in aliquibus fecit. *Euf.* Omitte de potentia dicere: qui nos produxit *ex nihilo*, quod reproducere possit *ex pulvere*, helleboro indiget, qui negat. Quòd velit, unde probas? *Syn.* Agitur de decreto, an existet? quæstio facti est: probari ex testimoniis debet. Sunt autem testes, qui Deo familiares fuerunt *Patriarchæ*, ex quibus Jacob ossa sua transferri in Palæstinam voluit, ne cum infidelibus Ægyptiis olim resurgeret: testes *Prophætæ*, inter quos apertissimè Job, scio, inquit, quòd Redemptor meus vivit, & in novissimo die

die de terra surrecturus sum, & in carne mea videbo Deum Salvatorem meum! testes Evangelistæ, quorum unus: Omnes, ait, qui in monumentis sunt, audient vocem Filii Dei! testes Apostoli, ex quorum numero Doctor gentium: Omnes, clamat, omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur! testis denique æterna Veritas, Verbum Patris, Christus, toties de resurrectione commemorans, quoties de Judicio extremo disputat: tantæ nubi testium quis nisi impudens se opponat? *Euf.* Submittere iudicium decet viris, contra quos prudenter excipere non potes, sive quòd fallantur, sive quòd fallant. *Syn.* Et multò magis utique Dei Filio, qui ne quidem potest aut falli, aut fallere. *Euf.* Submitto lubens, & credo, quod non capio: nam difficultatem fidei præter auctoritatem testium etiam Ratio mitigat. *Auctor nature* appetitum ad corpus inseparabilem animæ dedit, non daturus utique, nisi decrevisset postliminio restituere unionem cum carne, ne perpetua spiritui etiam beato violentia inferatur. *Syn.* Ex Philosophia petatum est hoc argumentum: aliud Theologi addunt. Nisi corpus resurgeret, nunquam daretur *beatitudo consummata*, nunquam *beatitudo totius*, sed *partis*, nunquam *beatitudo hominis*, sed *animæ*: & denique Christus dici non posset plenam de morte retulisse victoriam, nisi cum Capite etiam membra resurgerent. *Euf.* Sed quod de resurrectione ad vitam dicis, an etiã de resurrectione ad mortem intelligis? Sunt enim, qui resurrectionem esse præmium putant, atque adeò solis Sanctis communem. *Syn.* Inepti sunt, postquam Dominus timere nos iussit eum, qui & corpus, & animam perdere potest in gehennam.

§. IV.

Exercitium voluntatis.

Eusebius. ERgò stultum est eorum solatium, qui de vitæ futuræ pænis nihil metuunt sibi, & dicunt: fiat animæ, quidquid Deo placuerit, modò corpori non sit malè! *Syn.* Vah!
quod

quod animal loquitur? ô crassum ingenium, & adipatum, quod de immortali Spiritu ad eò nihil se angit! pone, solam animam uri, non tu úreris? non certè pars nobilior tui? dicat aliquis: *crematur corpus meum, excorietur, discerpatur, modò vestes sint salva!* non tu insanissimè insanire hominem, & in Anticyras ablegandum clamabis? *Euf.* Sapientiùs utique, cùm corpus afflictum patitur, solabor illud: *sustine paululum! nam tertia die resurges!* *Syn.* ita, tertia die: nam prima est dies patientiæ, altera dies sepulturæ, tertia dies Gloriæ, **PRINCIPIUM ÆTERNITATIS BEATÆ!** de hac die cogitans Job: *cunctis diebus, ait, quibus nunc milito, expecto, donec veniat immutatio mea!* *Euf.* Audite hoc homines impatientes, qui nihil potestis expectare! non nisi à servis expectantibus Dominum suum sperari immutatio potest. *Syn.* Felicissima immutatio, quia corpus, quod *seminatur in infirmitate, surget in incorruptione, quod seminatur in ignobilitate, surget in gloria, quod seminatur in infirmitate, surget in virtute, quod seminatur corpus animale, surget spirituale, 1. Cor. 15.* *Euf.* Verè felicissima immutatio! ergò quid agitis miseri, quibus hujus vitæ ærumnæ intolerabiles videntur, dicite, *qui sunt sermones vestri, quos confertis ad invicem ambulantes, & estis tristes?* Ah sermones de æmulis, qui vos persequuntur! de dominis, qui vos opprimunt! de Judicibus corruptis per munera, de egestate, de fame, de infortuniis, de doloribus, de præmatura morte: sermones inutiles, inanes, vani, qui afflictis non ferunt solatium, sed aculeum mali prementis profundius figunt! aliter Divine Præceptor, docuisti nos loqui tu! *Syn.* Aliter sanè, cùm scilicet in omni miseria per resurrectionis memoriam se consolans, scitote, dicebat suis **Luc. 13.** *Filius hominis tradetur gentibus, sed tertia die resurget! illudetur sed resurget! conspuetur, sed resurget! flagellabitur, sed resurget! occident eum, sed resurget: nullum in hac vita malum æternum est.* *Euf.* Ita, ita, hæc fides in capite, hæc spes in sinu leves omnes ærumnas faciet: *expecto, donec veniat immutatio mea*

mea ex milite in regem, ex misero in felicem, de statu laboris in statum quietis, de statu mortis in statum vitæ. *Syn.* Optima propositio! verum vidisti, audisti: *Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur, ah! non omnes, quid? si tua resurrectio sine immutatione foret? Euf.* Heu! miser æternum fores! anima mea! infelix anima in corpore subiecto curis, obnoxio morbis, exposito totius naturæ injuriis inclusa æternum fores! *Syn.* Dixisti parum: dic, alligata corpori, tanquam stygio carceri undique flammis furentibus involuta æternum fores! Ut *immutationem* sperare corporis possis, necesse est, ut nunc animum ac vitam mutes: vita Epulonis, mores Pharisei, animus Judæ, mors Gesmæ in flammis æternas desinunt; Hoc recordare. *Monstravi resurrectionem, ostendi Resurgentes: ut resurgas cum Publicano, cum Lazaro, cum Disma, jam non dico tibi: memento homo, quia pulvis es! sed quoniam memoria Resurrectionis plus valet in animos, quam memoria mortis, moneo te: Memento pulvis, quia homo es, & in hominem reverteris! Euf.* Memento pulvis, quia homo es! nempe non pulvis inanimis, sed pulvis animatus, homo subiectus Deo, qui inspiravit in te spiraculum vitæ, ut fieres in animam viventem, non tibi, sed Creatori, sed Redemptori, sed Domino tuo. *In hominem reverteris, ut præmium aut pœnam æternam recipias pro vitæ modo: memento pulvis, homo es, pulvis eris, & ex pulvere rursus homo, homo æternum felix, aut æternum infelix eris! memento pulvis! Syn.* Sed audis? tertius clangor resonat! DE ÆTERNITATE judicium fit. Ascendamus in montem Olivarum: inde in vallem Josaphat prospectus patet. *Euf.* Sequor ducem.

C H O R U S

Ostenditur, nihil esse in æternitate acerbius, quàm memoriam temporis, olim vel *per nimium otium*, malè perditì, vel *in nimis multa negotia* inutiliter expensì, & tunc irrevocabilis.

Æternitas. Tempus. Chorus Horarum. Dives Evangelicus, Servus talenti reus. Phariseus. Epulo.

Tempus. FUGIMUS filij, fugimus! servivimus satis *
 Hominibus ignavis, stolidis, sceleratis: ...
 Vah!.. tempus *Dei Crucifixi beneficio*
 Concessum ad agendam *pœnitentiam*,
 Ad obtinendam gratiam,
 Ad promerendam gloriam,
 Plerique prodigunt pessimè, aut *malè* agendo;
 Aut nihil agendo,
 Aut aliud
 Quàm quod unum est necessarium, *Luc. 10.*
 Ah! aliud agendo!
 Hem! tantum est orbi pretium temporis,
 Empti pretio Divini Sanguinis!..
 Fugimus filii, querimur Superis,
 Ut faciant finem injuriis,

C H O R U S.

Servitum satis est!
 Rumpere! ah! rumpere
 Rupes Calvariæ!

Et

* Exhibetur mons Calvariæ dehiscens postea in abyssum.

Et, de quo exivimus,
Gremio nos recipe!
Servitum satis est.

2.

Præstat, præstat citiùs
In nihilum redire,
Quàm impiis diutiùs,
Ad scelera servire:
Sancta rupes rumpere,
Volentes recipe!

Div. Ev. Fallor, an questus audivi serios? *

Phariseæ. Verène tempus à mortalibus fugit?

Serv. pig. O fugiat, & veniat, veniat ad mortuos!

Epulo. Ita, ita, bonæ horæ, venite ad nos!
Nos intelligimus pretium temporis!

Omnes. Nos scimus æstimare vos,
Venite ad nos!...

Tempus. Superi! tempus æstimant inferi!...
Ite maledicti, non fallitis nos:
Ite! malè perditum contemptum temporis
Meritò luitis.

Phariseæ. Culpam fatemur: non æstimavimus vos.
At nunc miseræ docuerunt nos sapere:
Nunc intelligimus,
Quanti vel horam facere debuerimus,
Qui annos negleximus.

Omnes 4. Nunc intelligimus.

Phariseæ. Nunc (calidæ testes sint lacrymæ)
Nunc æstimabimus.

Omnes 4. Nunc æstimabimus!

D d d d 2

Ariosè.

* Utrunque carcer stygius se aperit, unde prodeunt bini & bini
trahentes catenam, qua colligati sunt.

Ariosè.

Omnes 4.

Erravimus!

Annos, menses, dies, horas
Pessimè perdidimus!Dives Ev. Ego nimis anxias,
Inter curas horrei:Servus. Ego nimis frivolas,
Inter nugas otii:Epulo. Ego corpus faginando
Sine cura animi:Phariseus. Ego navos observando
Alieni oculi:

Omnes 4. Erravimus

Errorem confitemur:

Serv. & Ep. Sed, diu satis luimus,

Div. & Pha. Corrigere statuimus:

Omnes 4. Non veniam meremur!

Ah! unicam

Da horulam

Ad poenitentiam!

Tempus. Siccine nunc denique æstimatis me!
Atqui olim hæc erat vobis cura præcipua,
Quomodo possētis lepidè tempus fallere!
Sæpe, ad agendum salutis negotium obtuli me:
Dixistis jam: non vacat modò!
Jam: non libet hodie!
Ad alia mihi nunc tuâ opus est operâ!
Tandem ego fefelli vos:
Nec me fallētis iterum
Splendido verborum apparatu:
Novi vos: desinetis fervere,
Cùm desinetis ardere.

Ariosè

A R I E T T A.

Non fido his propositis:
Naturam habent fulguris,
In ortu occidunt:

Quos habent ignes, subitum
Effusi sunt per impetum:
Micant! non perimunt.

Pharise. Fatemur: olim talia
Fuerunt nostra pia desideria:
Sed, quæ nunc concepimus,
Non genuit impetus,
Genuit ignis tartareus:
Durabunt: age, experire,
Da horam, cujus ope possint in opus prodire.

Tempus. Ergo, si, quod petitis, obtinetis,
Dicite, quid ageris?

Omnes 4. Omnes rigidissimam agemus poenitentiam!

Div. Ev. Ego destruam horrea, nec faciam alia,
Sed, quæ possedi, dabo pauperibus omnia,
Nihil de me sollicitus,
Solóque pane & aqua contentissimus.

Servus. Ego talentum malè defossam eruiam,
Et perdius ac pernox intentus labori,
Non sine multo fœnore Domino restituam.

Epulo. Ego libenter miseri eligam sortem Lazari:
Ipse epuletur quotidie splendide,
Ego ad fores jacebo,
Et vel micis,

Quæ cadent de mensa, patienter carebo

Pharise. Ego sub Publicani pedibus me palam locabo,
Et ultrò, quæ occultavi crimina, publicabo.

Dddd 3

Omnes

- Omnes 4. Omnes rigidissimam
Agemus poenitentiam * ...
- Pharisee. Heu! ut quid horridum repente tonitruum
Malè fausto omine
Obmurmurat vocibus supplicantium?
- Epulo. Perjimus! naturæ machina commovetur! ...
- Servus. Rupes diffilijt! ...
- Dives. Immanis abyssus se aperuit! ...
- Omnes 4. Ah! citò! citò da horam:
Æternitas imminet: non ferimus moram
- Tempus. Plaudite filii, finis venit, erimus liberi.
- Omnes 4. Da horam, & omnes rigidissimam
Agetis poenitentiam!
- Æternit. Sic est, ò miseri, rigidissimam
Agemus poenitentiam,
Quam constituent amarissima contritio,
Tristissima confessio, acerbissima satisfactio!
Sed nulla unquam sequetur absolutio.
Ite MALEDICTI! ..
Vox est tonitru in Rota, Psalm. 76.
Quam nulli jam sistent gemitus, nulla vota.

A R I A. **

Cedite tempora!.. vertere rota!

Repete tonitru, repete rota!

Imperat Æternitas.

Repete iterum, repete toties,

Quot in se folia numerant arbores,

Quot

* Mons Calvariæ in Abyssum subdit, unde prodit æternitas: tempus autem cum horis in eodem absorbentur.

** Exhibetur rota æternitatis semper cum novo tonitru in se rediens.

Quot se pulvisculi movent in aere,
 Quot sunt in littore leves arenulæ:
 Nec, cùm æquaveris, cessa repetere,
 Iterum incipe, iterum repete,
 Donec intelligas *Deum deficere*,
 Tunc, & *non antea*, licet quiescere:
 Imperat ÆTERNITAS.

Tempus. Vindicamur Filii!
 Io! ab infami servitute jam liberi,
 Descendimus hilares
 In abyssum primi nihili.
4. Dammati. Et nos in tartara redibimus æternùm miseri?

C H O R U S.

Horæ. Valete bona sidera!
4. Damni. Perite mala tempora,
Horæ. Et juvat interire:
4. Damni. Perite, & ô, liceat
 Vobiscum nos perire!
Æternit. Non licet, postquam vindici
 Æternùm in vos Nemesi
 Decretum est sævire.
4. Damni. Decretum sævum, barbarum,
Horæ. Decretum culpæ consonum:
 Temporis injurias
 Vindicat ÆTERNITAS:
4. Damni. Vindica, fulmina!
 Fulmina! eneca!
Æternit. Fulmino, non tamen eneco:
 Vivetis, ut moriamini perpetuò: vivite!..

ARIA.

A R I A.

Hic finis est: sic plectitur
 Abusus temporis:
 Æternis demum petitur
 Hora suspiriis!
 Clamatur: *horam utinam*
 Haberem unicam!
 Sed nemo audit nœniam:
 O triste UTINAM!

P U N C T U M II.

Vitæ futuræ nullus finis.

§. I.

Exercitium Memoriae.

Synefius. PAlles, Eusebi, & tremis ex horrore spectaculi, quod vidisti in valle Josaphat: collige animum: gravius superest argumentum horroris. VITÆ FUTURÆ PRINCIPIUM ostendi: FINEM si possem ostendere, fortè respirandi facultas foret. Sed PRINCIPIUM sine FINE materia est meditationis, quæ exigit, ut ad novas curas te pares. *Eusebius.* Nunc intelligo, quod dixit Propheta: *Congregabo omnes gentes, & deducam eas in vallem Josaphat, & disceptabo cum eis ibi, Joel 3.* Vidi gloriosos Ordines Sanctorum in nubibus obviam Christo, 1. Theff. 3. vidi fluctuantem vallem à confusa multitudo reproborum: vidi venientem Judicem cum potestate magna, & Majestate: vidi apertos libros, ex quibus redivivi mortui examinabantur. Disceptatum est vehementer: audivi tristissimam vociferationem cum horrifico ululatu à circumjectis montibus repercusso ingeminantium: *Domine! Domine!* quibus respondit

respondit vox tonitruum in rota: NESCIO VOS! DISCEDITE!
 & continuo caelum Judicis sententiae fulminando applausit, terra
 dehiscens immugit, infernus infelices absorbit. *Syn.* Ita, in-
 fernus absorbit nunquam, aeternum nunquam redditurus. Au-
 ribus locum descripsi nuper, hodie oculis exhibeo: ecce ad o-
 stium stamus. *Euf.* Labant genua, tremit cor: juvate Coelites!
 tamen inspicio. * *Syn.* Angelum vides habentem clavem abyssi,
 Apoc. 20. aperuit, ut intueremur: reverere! *Angelus.* Omit-
 tite! conservus vester sum, qui huc adducere *viventes* soleo, ne
mortui rapiantur in locum, ubi hoc summum tormentum est,
 quod nulla sit mors. *Euf.* Heu! Angele Dei, quam est hoc pau-
 cis multa dicere: *Locus tormentorum, ubi nulla est mors!* ergo
 quanquam totus est carcer ignis, merus ignis, tamen nulla com-
 bustio est? *Syn.* Hoc volunt objectae oculis voolae immanis
 ponderis, SEMPER, & NUNQUAM. *Ang.* Causa mali etiam
 perpetuo aspectum cruciat, ne quis unquam oblivisci possit,
 quod *merito* crucietur aeternum, ** Appensa est in statera cul-
 pa, & poena: inventaque est poena examinata *ad pondus Sanctua-*
rii minus habens, quam culpa, neque condigna merito. *Euf.*
 Quid loqueris, Ductor Angele, ignis, aeternus ignis non est
 condigna peccato poena, quod nos *per risum* patramus? *Syn.*
 Difficile dogma statuis. Obsecro, ut me audias! equidem credo
 aeternitatem poenarum: sed *tu adjuva incredulitatem meam*, Mar-
 ci 9. ut credam firmiter, alacrius, efficacius, quod proderit, ut
 hic Eusebius quoque promptius sequatur, quod duco. *Ang.* Lo-
 quere: difficilis fides non erit, si causae dubitandi tollentur.

§. II.

Exercitium Intellectus.

Synesius. UT brevis sim, difficultates hujus articuli omnes ad
 duo argumenta reduco, quorum unum ex natura
 Eeee Crea-

* Exhibetur infernus. ** Exhibitio staterae.

Creaturae petitur, alterum ex natura *Creatoris*. In creatura video, quòd *ignis agens*, ut æternùm agat, alimentò infinitò indigeat: infinitum autem alimentum unde suppeditari queat, non video: multò minùs intelligo, quomodo *corpus patiens* æternùm duret: *pati* enim est detrimentum accipere, quomodo igitur post quotidiana detrimenta corpus non denique consumetur? De Creatore verò hæc innata animo Idea est, quòd infinitè & justus, & bonus sit. Porro si *justus* est, quo titulo culpam momentaneam pœnâ æternâ plectat? & si *bonus* est, quis credat, fieri posse, ut pro injuria per inobedientiam suæ Majestati illata pœnam æternam expetat, quin unquam animæ in atrocissimis cruciatibus ingemiscens aliqua miseratione tangatur, præcipuè cùm cruciatus æternus sit pura pœna, quæ neque servit ad *terrorem aliorum*, quia nemo tunc vivet amplius, neque ad *correctionem damnati*, quippe qui nunquam emendabitur. *Eus.* Ad damus tertium argumentum à *gratia Redemptoris*, cujus gloria postulat, ut denique *propter ipsam* reconcilietur Deus omnibus, quibus iratus est, & nemo sit, qui non *infinitæ satisfactionis* particeps fiat. *Ang. Erratis, nescientes Scripturas, neque virtutem Dei*, Matth. 22. Virtus Dei Omnipotentia est, quæ ignem inferni alere sine alimento potest: *Flatus Domini sicut torrens sulphuris succendit illum*, Is. 30. quod aliud nutrimentum exigitis? Virtus Dei Sapiencia est, quæ sicut in fornace Babylonica fecit, ut luceret ignis, quin ureret, ita in inferno facit, ut urat, quin consumat: aut an difficile esse putabitis Deo, restituere damnatis corpora *passibilia* quidem, immortalia tamen? non legistis, quod de homine damnato scripsit Job. c. 20. *Luet, quæ fecit omnia, nec tamen consumetur?* Virtus Dei *Justitia* est, quæ in culpa non temporis durationem, sed *malitiæ gravitatem* attendit, unde inter vos etiam latrocinium, quod momento committitur, perpetuo carcere, aut perpetua vitæ privatione punitur. *Malitiæ verò gravitatem æstimare* cujus est? Rei, an Judicis? pœ-

pœnam culpæ æqualem *taxare* ad quem pertinet? Auditurne Reus aliquando, cùm per horam punitus fuit, dicere Judici: *Nunc satis est?* SATISFACTIO pro injuria per peccatum illata Deo nulla sufficiebat, nisi quæ *infiniti pretii* esset: sic judicavit Deus, adeoque ut satisfaceret sibi *per Deum-Hominem*, statuit: non certa conclusio est, quòd nulla quoque SATISPASSIO, quæ *finem habet*, culpæ gravitatem adæquet? Non acclamare punienti Nemesei æternum decet: *Justus es Domine, & rectum judicium tuum!* Ps. 110. Denique Virtus Dei Bonitas est: sed nunquid æquum est, ut, qui bonus est, malum oderit, ac persequatur, quamdiu malus est? æquum, ut, quia damnati perpetuò mali erunt, perpetuò puniantur? *Minatur* Deus æterna supplicia, ut *corrigantur* alii, alii *terreantur*: minarum executio non valebit sive ad correctionem, sive ad terrorem: quid tum? at nisi exequeretur, *verax* non esset: quid? quia bonus est Deus, an ideo *mendax* erit? aut, ne bonus esse cesset, *verax* esse cessabit? *Syn.* Non cessabit: nam quanquam *æternas* pœnas intendet, tamen, modò *longæ* sint, dici verè *æternæ* poterunt, quoniam in aliis argumentis sæpissimè hæc vox, *æternitas*, pro diuturno tempore à Scriptura usurpatur, non pro duratione, cujus nullus sit finis. *Eus.* Et firmant hanc interpretationem textus alii, nam in Apocalypsi c. 5. dicitur Agnus *infra terram* laudari, utique cùm erit finis pœnarum: Paulus quoque mortem esse morituram affirmat, 1. Cor. 15. & Isaias c. 24. *post multos dies* visitaturum esse Deum damnatos asserit: age, non ista oracula solatium infelicibus ferant, maximè, quando iterum Joannes Apocalyp. 22. affirmat apertè, tempus adfore, cùm *nullum maledictum erit amplius?* *Ang.* Inania solatia hæc, & malè intellecta oracula sunt: Joannes omne maledictum à *civitate Dei* excludit, de qua ibi loquitur, & non de fine inferni: idem ubi de laude Agni *infra terram* disserit, agit *de tempore*, non de æternitate, Isaias per visitationem non solatium intelli-

Eeee 2

git,

git, sed pœnarum innovationem, *in gladio duro, & grandi, & forti*, II. 27. Paulus tandem de morte *mortis primæ* narrat, cùm resurrectionem tueretur: sed *mors secunda manet*, quod in Apocalypsi legetis, c. 21. A vocabulo quod argumentum ducatis, levitatine tribuam, an malitiæ? Si vocis *Æternitas* aliquando usus est *pro longo tempore* nunquid propterea *nunquam* intelligi debet de tempore *sine fine*? Imò ne ambigi prudenter possit de vocis unius significatione, voluit Deus aliis, aliisque phrasibus æternitatem pœnarum docere. Aut, si aliquando, quanquam post multa sæcula, finis tormentorum futurus est, & Deus damnatos homines, dæmonesque per longa supplicia placatus admittet in cœlum, nōne mentitur Apostolus, cùm monet: *Nolite errare, neque fornicarii, neque idolis servientes, neque adulteri Regnum Dei possidebunt*, I. Cor. 6. mentitur, cùm asserit: *Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur*, I. Cor. 15. fallitur Isaias, cùm c. 66. dicit de damnatis: *Vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur!* deceptus vos Christus, qui hæc ipsa verba Marc. 9. tertium inculcat: deceptus Joannes Baptista, Matth. 3. affirmans de Justitia Divina: *Paleas comburet igni inextinguibili!* deceptus Daniel, c. 12. prædicens fore, ut multi in terræ pulvere evigilent, *alii in vitam æternam, & alii in opprobrium, ut videant semper*. Dicere debebant: non videbunt semper, ignis extinguetur, vermis morietur, omnes immutabimur, tandem etiam fornicarii, & adulteri Regnum Dei possidebunt. Falsum dixit Veritas, cùm dixit de Juda proditore: *Bonum erat ei, si natus non fuisset!* Ah! bonum utique Judæ est, nam, quanquam post longa tormenta, denique beatus Judas, & felix æternum erit: meretur æterna felicitas hoc pretio emi: bonum est Judæ, quod natus fuerit! Eja! non horrent aures hanc contradictionis audaciam! At nempe gloria Redemptoris, & infinita satisfactio hos defendit Interpretes? ô speciosa argumentatio, solida, convincens, si Superioris placet, & si fortè isti plus, quàm Christus, de Christi gloria solli-

eiti sunt. Omnes equidem, qui in Adam mortui sunt, per Christum vivunt, si volunt meritorum Christi se participes reddere per usum mediorum, quæ Christus præscripsit: merita Christi gratiæ sunt, & gratiæ non obtruduntur invitis: Qui nolunt igitur, non participabunt, æternum non participabunt. Audivimus clamantem Dominum: *Nisi quis renatus fuerit, non introibit: nisi pœnitentiam egeritis, peribitis: nisi abundaverit justitia vestra plus, quàm Phariseorum, non intrabitis in regnum cælorum, quid? num est, qui reclamare audeat: Intrabitis tamen! non peribitis!* non hæc blasphema temeritas est? non ipsa potius neglectio gratiæ per Christum oblatae crimen infinities aggravat? non sapientior hæc illatio est: in peccato imbibitur contemptus infinitæ Majestatis, cui vilis homulus obedire detrebat: contemptus infinitæ mercedis, quam obedienti Deus promittit: contemptus infiniti pretii, cujus neglectio nova est, Apostolo teste, profusio Divini Sanguinis, nova crucifixio, novum Deicidium: ergo peccatum meretur pœnam, quæ finem non habet. Frustra miserationem speratis, postquam qui infinite misericors est, tamen postremam Judicii ultimi sententiam his verbis expressit: *Discedite à me maledicti in ignem æternum, statimque addidit: Ibunt hi in supplicium ÆTERNUM, justi autem in vitam ÆTERNAM, Matth. 25.* stultitia est, qua mentitur iniquitas sibi, vocem Judicis eandem intelligere de vita sine fine, & de supplicio tandem finiendo. Judex & vitam, & pœnam æternam vocat: ergo dicere: pœna habet finem, vita non habet finem, est illudere Verbo Dei, & sibi pulvillos consuere sub cubito manus, & facere cervicalia sub capite universæ ætatis ad capiendas animas, Ez. 13. Itaque quid opus est pluribus? *Deus dixit, pœnam ignis nunquam finitum iri: ergo possibilis est, ergo datur, ergo justa est, ergo non repugnat Bonitati Divinæ, ergo non excedit peccati malitiam, ergo non opponitur gloriæ & meritis Christi, denique, ergo quantumvis captu difficilis sit, credi debet æternitas vitæ futuræ,*

Eeee 3

tura,

turæ, una felix, altera infelix sine fine, sine fine, sine fine. Habetis, quod opponatis?

§. III.

Exercitium voluntatis.

Eusebius. **T**erribilium omnium terribilissima hæc veritas est! Synesi, attonitus circumspicio me, & molem negotiorum, quibus interdum obruor pæne, diu noctûque gemens sub pondere. *Syn.* Negotia vocas: nugas appella, nisi in quibus *æternitati* laboras. *Ang.* Scio: & *VITÆ NEGOTIOSÆ* testimonium præbent tui tituli, quando decem officiis vir unus fungeris: cubile tuum, quod accumulata in acervum volumina papyri complent: ordo diei tuus, qui vix necessarias horas refectioni corporis, & somno concedit: famuli tui, quibus etiam in die festo non est facultas, ut vacent sibi. Dic, non est hoc stulto labore consumi? imo noxi? nam cui bono sic evisceras te infelix aranea? nempe ut muscam capias, lucellum aliquod, honoris titulum, favorem hominis: tantine tantilla æstimes? equidem si vita præsens æterna foret, veniam fortè mererentur hæc curæ: sed sic fatigari, sic exhauriri, sic consumi quid hoc *ad vitam æternam*, quæ vitam præsentem excipit, quid, inquam, ad vitam æternam prodest? Imo tu metue, ne obsit etiam: sicut enim vita otiosa, sic etiam *vita nimis negotiosa* raro est innocens. Sæpe qui omnia agit, nihil bene agit: ignorantia, oblivio, incuria, fastidium, præcipitantia vitia sunt *nimis occupatorum*, vitia, quæ caudam trahunt omissionum, & procrastinationum *contra justitiam*, caudam obdurationis & sævitæ *contra misericordiam*, caudam acediæ & teporis *contra religionem*, caudam amoris proprii, ac suæ familiæ *contra juratam Principi fidem*, ac boni communis curam, denique caudam obcæcationis, & nimis securitatis *in causa animæ*, cui non datur tempus, ut
inpi-

inspiciat se, suâque consilia, & labores ad regulam legis æternæ examinet. *Euf.* Descripsisti me! quid vis, ut faciam? *Ang.* Curas tuas cum pluribus DIVIDE, & quas tibi retines, ORDINA ad curam unam, quæ est *cura æternitatis*. *Syn.* Sæpe monui, & non audisti me! *Euf.* Ah! frigida fides de pœnis æternis fuit: nunc convictus, sapientiùs vitæ negotia ordinabo, ne obsint æternitati. O æternitas! credi potes: capi non potes. *Ang.* Credere teneris, capere non teneris. Sed quia dæmones quoque credunc, & contremiscunt, ne similis sit fides vestra, id est, *sine operibus*, agite, admove te vos huic igneo mari: evocabo in littus infelices animas: docebunt, quid æternitas doceat. Adeste maledicti, quos habet hic *locus tormentorum*: sunt, qui colloqui vobis velint. *Euf.* Loquar propositiones meas, & interrogabo miseros, quid *faciant* modò, quid *fecisse* vellent olim, quid *facturi* essent, si sponderem pœnarum finem. *Gesmas.* Quis vocavit? ô si quis nuntium mortis ferret! Crux mea, ô bona crux, ubi es? adeste apparitores! affigite trabalibus clavis! mori unum est votum, mori! *Euf.* Mori vis, Gesma, nimirum, ut, cui prima mors infelix fuit, mors secunda beata esset? *Gesmas.* Heu! non ista spes damnatum lactat: vale cœlum, æternùm vale! redire in nihilum liceat: impletum est omne desiderium, si detur mori! mori! *Pharisæus.* Ah mori! surda est mors: dolores mortis undique me circumdant: mors semper fugit! ure flamma ferox, ure, combure viscera: mori liceat! *Epulo.* Eheu! *uva mea uva fellis, & botri amarissimi, fel draconum vinum meum, & venenum aspidum insanabile*, Deut. 32. crucior! furit per intestina mordens pestis! mortem bibi! nec tamen occidit mors, crudelis mors! *Judas.* Funem quæro, quo gulam stringam! trabem quæro, de qua suspendar! listorem quæro, qui me suffocet! quò fugis mors! quam omnes fugiunt, Judas desiderat! *Syn.* Horrenda occupatio, æternùm cupere, quod nunquam erit. *Ang.* Occupatio infernalis!

Euf.

Euf. Causa quæ est exitii? *Epulo.* Ah! recordor! & peccatum meum contra me est semper! vidi Lazarum cum extremis luctantem miseris, nec sum misertus! vix vitam in deliciis sine cura bonorum operum: poteram coelum pecuniis emere! ô si fecissem! non feci! crucior! *Judas.* Recordor, peccavi tradens Sanguinem justum! peccatum grande! monebat me Dominus, lavabat pedes, invitabat ad pœnitentiam, gratiam offerebat: ô si acceptâissem! non acceptavi: perii! *Pharisæus.* Recordor, justitiam coram hominibus colui, contentus externa specie probitatis, & inani nomine filii Abrahæ! clamabat Messias: *ve vobis Pharisæi hypocritæ!* ô si audivissem! non audivi: reprobatus fui! *Gemas.* Recordor: pendebam in cruce ad latus Jesu: confitebatur Filium Dei socius, invitabatur ad paradisum: ego blasphemavi! poteram cum ipso intrare, si saltem moriens in tempore egissem pœnitentiam! ô ut egissem! non egi: pœnitet! maledicta obstinatio! *Judas.* Maledicta avaritia! *Epulo.* Maledictæ deliciae! *Phar.* Maledicta hypocrisis! *Omnes.* Mali æterni causa! *Ang.* Seri gemitus! *Euf.* Lamenta misera! *Syn.* Inutilia! *Euf.* O infelices! sed quid? si misereatur Deus, si finem pœnarum spondeat, quid promittetis? exiget ardua facinora, & resolutiones difficiles: postulabit à Juda, ut, quem vendidit, prædicet toto terrarum orbe in itineribus multis, in plagis supra modum, in omni tribulatione & angustia sic, ut denique pro Christi nomine per atrocia tormenta vitam profundat! *Judas.* Ecce ego! mitte me! nihil est difficile infernum experto. *Euf.* Si ab Epulone postularet, centum annorum jejunium in pane & aqua, perpetuam solitudinem inter tesquararum, patientiam in æstu & frigore, in egestate, & morbis, denique sortem Lazari? *Epulo.* O gratia! ô misericordia! ô Bonitas! *Euf.* Si Gesmam juberet centum annis pendere de cruce, infamem, nudum, inter horridos dolores! *Gemas.* Penderet cantans canticum laudis, & gratiarum actionis: gloria Deo,

Deo, & Agnò, qui fecit mecum misericordiam magnam nimis!

Euf. Si tibi, Pharifæe, imperaret publicè confiteri occulta scelera, quibûs habitûs tui, & statûs sanctitatem contaminâsti?

Phar. Palam undique circumirem, & dicerem: hic est ille vir, qui turpiter vestram laudem appetivit, nec meruit, occultus raptor, occultus adulter, occultus nequam plus, quàm cæteri hominum!

Syn. Hem! ut inferni experientia nullum non pœnitentiæ genus & tolerabile, & delectabile reddit.

Ang. Sed quid tantillas difficultates proponitis? ego inter ipsos inferni cruciatibus immanes, multiplices, continuos mutabo locum tormentorum in locum jubili, & exultationis; dicam illis: Bono animo este!

miseruit Deum vestri: veniet dies, non quidem qua redibitis in gratiam, sed qua concidatis in nihilum, & finis pœnarum erit.

Gemas. Io focii, quæ vox insonuit? *Ang.* Finis pœnarum erit, cum aliquis vestrum suis lacrimis totum terrarum orbem tanquam novo cataclysmo usque ad firmamentum impleverit.

Euf. Superi! quantum exigit annorum numerum!

Gemas. Eja! placet conditio! fluite lacrimæ! quanquam guttatim fluatis, tamen veniet aliquando dies, qua ex his lacrimis lacus fiet.

Phar. Ita, ita, & veniet dies, etsi post multos miliones annorum, cum lacus ille excreset in mare.

Epulo. Sic est, & veniet dies, qua mare istud exundabit super terram, & transcendet cacumina montium.

Judas. Et paulò post, nempe post alios mille miliones annorum ascendet mare lacrimarum ad lunam, ad solem, ad orbem Saturni, & denique aderit dies, cum dicemus: lacrimare adhuc per annum, & aqua firmamentum continget!

Epulo. Et deinde adhuc per mensem! *Phar.* Postea adhuc per hebdomadam!

Gemas. Demum per diem, & horam!

Omnes. O dies beata! ô hora felix, qua in nihilum relabemur!

Ang. Ridiculi estis, nam inanis hypothesis est. At ecce! cœlum se aperit! supplicate Sanctis, ut orent pro vobis, & hanc hypothesin Deus purificet.

F f f f

§. IV.

§. IV.

Colloquium. *

Eusebius. EGO supplicabo, nam video, ab hoc aspectu cruciatum miserorum augeri. S. Disma, socium supplicii ardere sic videas, & non misereberis? S. Lazare, non charitas Christi urget, ut ores pro eo, qui persecutus est te? S. Publicane! tui misertus est Dominus: non decet, ut tu quoque miserearis conservi? *Omnes Beati.* Non est tempus miserendi amplius! *Dismas.* Alleluja Deo, & Agno, quia vindicavit se de obstinatione cordis lapidei! *Lazarus.* Alleluja Deo, & Agno, quia vindicavit se de licentia cordis carnei! *Publicanus.* Alleluja Deo & Agno, quia vindicavit se de malitia cordis perverfi! Triumphata Justitia! sicut cœlum à stellis, sic infernus à damnatis refulget tibi! *Dismas.* Odor victimarum tuarum odor suavitatis! *Laz.* Ascendat, ascendat ad nos in sæcula sæculorum! *Omnes damnati.* Sulphur, ignis, fumus involve atra nube aspectum gravem: sævius cœlum, quàm orcus cruciat! *Omnes Beati.* Digna factis recipitis! Cruciatu æternus erit!

§. V.

Reflexio.

Eusebius. CRUCIATUS æternus erit! ô infernus! ô æternitas! atrocia vocabula, ad quorum sonum ipsæ columnæ cœli contremiscant! sed Angele mi! ardeant sanè, æternum ardeant Judas, Gesmas, Epulo, Phariseus! inter Christianos num est aliquis, cui timendus infernus sit? *Syn.* Justa est quæstio: nam si quæras ex Christianis, quis veniat in infernum? respondent

* Cœlum se aperit.

dent innocentes, *non merui!* respondent poenitentes: *Jam sum confessus!* respondent peccatores: *jam confitebor!* Quis igitur veniet in infernum? *Ang.* Christianis *deceptis* plenus infernus erit. O miseri, decipitis vos, qui dimidium tantum Deum colentes BONUM laudatis, JUSTUM non timetis. Decepti, decepti damnantur, decepti *innocentes*, sola innocentiae specie contenti: decepti *poenitentes*, quibus dolor in ore, non in corde est natus: decepti *peccatores*, qui per stultam spem crastinum sibi promiserunt: & *Justus es Domine!* decipiantur, qui decipere te voluerunt! vos ne inter deceptos sitis, carbonem ex inferni rogo auferte hinc: non extinguetur: igne æterno ardet! *Syn.* Serviet ad memoriam! *Eus.* Et ad terrorem! *Ang.* Salubris terror est: neque enim infernum effugit, nisi qui timet. *Eus.* Timeo! ô infernus! ô æternitas!

O. A. M. D. G.

Ffff 2

MISE-